

ROHEOSKUSED

TÖÖPAKETTIDE 1-5 RAAMES VALMINUD DOKUMENDID

LÕPPARUANNE

KONSORTSIUM K8

Õppekavarühm „Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine“

Aruande koostaja: Tiia Plamus, Tallinna Tehnikaülikool
Sisendi aruandesse andsid 8. konsortsiumi partnerid õppekavarühmas
„Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine“.

SISUKORD

Sisukord	2
Sissejuhatus	4
1 Tööpaketi 1.1 tegevused	5
2 Tööpaketi 1.2 tegevused	6
2.1 Senised küsitlused/uuringud/ülevaated	6
2.2 Küsitluse läbiviimine tekstiili õppekavarühmaga seotud ettevõtete hulgas	6
2.2.1 Küsitluse kokkuvõte	6
2.2.2 Ringmajandusettevõtete Liidu kokkuvõtte roheoskustest	12
3 Tööpaketi 1.3 tegevused	14
3.1 Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas	14
4 Tööpaketi 2.1 tegevused	19
5 Tööpaketi 2.2 tegevused	23
6 Tööpaketi 2.3 tegevused	24
7 Tööpaketi 3.1 tegevused	25
8 Tööpaketi 3.2 tegevused	26
9 Tööpaketi 3.3 tegevused	28
10 Tööpaketi 4 tegevused	31
11 Tööpaketi 5 tegevused	32
11.1 Küsitluse läbiviimine	33
Lisa 1. Õppekavarühmade ülesed dokumendid	36
Lisa 2. Õppekavarühma „Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine“ dokumendid	61
Lisa 3. Senised roheoskuste küsitlused/uuringud/ülevaated	68
Lisa 4. Ettevõtete kaasamine	70
Lisa 5. Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühma ettevõtete küsitluse tulemused	79
Lisa 6. Eesti Ringmajandusettevõtete Liidu erialaspetsiifilise roheoskused	93
Lisa 7. Horisontaalsete roheoskuste küsitluse tulemused kutsekoolide õppekavades (lisatud eraldi dokumendina)	99
Lisa 8. horisontaalsete roheoskuste küsitluse tulemused kõrgkoolide õppekavades (lisatud eraldi dokumendina)	100
Lisa 9. Erialaspetsiifiliste roheoskuste küsitluste tulemused tekstiili õppekavarühmas (lisatud eraldi dokumendina)	101

Lisa 10. Roheoskuste õppeks vajalike õpiväljundite sõnastamine tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas.....	102
Lisa 11. Tallinna Tehnikakõrgkooli õppekava „Kestlik tekstiilitehnoloogia“ (lisatud eraldi dokumendina)	104
Lisa 12. Tallinna Tööstushariduskeskuse õppekava „Tekstiiltoodete disain ja tehnoloogia“ (lisatud eraldi dokumendina)	105
Lisa 13. Tallinna Tööstushariduskeskuse õppekava „Tekstiiltoodete disain ja tehnoloogia“ moodulite kirjeldused (lisatud eraldi dokumendina)	106
Lisa 14. Õpetajate/õppejõudude küsitluse vorm (tekstiil).....	107
Lisa 15. Õpetajate/õppejõudude roheoskuste küsitluse tulemused – tekstiil (lisatud eraldi dokumendina)	110

SISSEJUHATUS

Antud koonddokumenti on kokku kogutud töopakettide 1-5 lõikes valminud dokumendid õppekavarühmas „Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine“ (edaspidi on kasutatud dokumendis lühendit tekstiili õppekavarühm). Dokumentide koostamisel on osalenud juhtpartner Tallinna Tehnikaülikool ning teised partnerid (Tallinna Tehnikakõrgkool - TTK, Tallinna Tööstushariduskeskus – TTHK, Pärnumaa Kutsehariduskeskus – PKHK ja Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit – ERTL, Eesti Ringmajandusettevõtete Liit) vastavalt tegevuskavas kirjeldatule. Konsortsiumis 8 on tegevused toimunud nii konsortsiumiülesest kui ka kolme eraldioleva õppekavarühma põhiselt.

Lisaks konsortsiumiülestele kohtumistele ning tekstiili õppekavarühma kohtumistele, külastasid konsortsiumijuht Tiia Plamus ja tema abi Laura Kuningas partnereid nende asukohas. Küllastustel tehti ka ekskursioon erinevatesse õppetööga seotud laboritesse ja klassidesse.

- 8.02.2024 külastati Tallinna Tehnikakõrgkooli. Kohtumisel osalesid Tiia Plamus (TalTech), Laura Kuningas (TalTech), Evelin Vaab (TTK) ja Ada Traumann (TTK).
- 4.03.2024 külastati Eesti Rõiva- ja Tekstiililiitu. Kohtumisel osalesid: Tiia Plamus (TalTech), Laura Kuningas (TalTech), Ruta Rannala (ERTL);
- 15.03.2024 külastati Tallinna Tööstushariduskeskust. Kohtumisel osalesid: Tiia Plamus (TalTech), Laura Kuningas (TalTech), Riina Tenno (Tallinna Tööstushariduskeskus);
- Pärnumaa Kutsehariduskeskust külastati Rohemeetme üldise koostööseminari raames 21.03-22.03.2024 ning neid eraldi ei külastatud;
- 28.06.2024 toimus üle veebi kohtumine Eesti Ringmajandusettevõtete Liiduga. Kohtumisel osalesid Tiia Plamus (Tallinna Tehnikaülikool) ja Margit Rüütelmann (Eesti Ringmajandusettevõtete Liit).

Antud dokumendi aluseks on 1. ja 2. vahearuandes esitatud dokument „K8 koonddokument roheoskustest“. Lisatud on viimases etapis ellu viidud tegevused.

Dokument koosneb põhiosapeatükkidest ning lisadest, mida on kokku 15.

1 TÖÖPAKETI 1.1 TEGEVUSED

Siseriiklikud ning rahvusvahelised valdkonda kirjeldavad dokumendid on kaardistatud kahes erinevas kategoorias:

1. õppekavarühmade ülesed dokumendid (vt Lisa 1, Tabel L1.1);
2. õppekavarühma tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine (edaspidi on kasutatud dokumendis lühendit tekstiili õppekavarühm) dokumendid (vt Lisa 2, Tabel L2.1).

Võrreldes vahearuannetega on tabelites vähesel määral täiendatud dokumentide loetelu, juurde on lisatud seni puudu olnud dokumentide kirjeldused ning tekstiili õppekavarühma tabelisse on lisatud juurde veerg, kus on välja toodud roheoskused, mis on antud dokumendi raamistikus olulised.

2 TÖÖPAKETI 1.2 TEGEVUSED

2.1 Senised küsitlused/uuringud/ülevaated

Lõpparuandesse on kokku koondatud kõik senised küsitlused/uuringud/ülevaated.

Koondatud info on jagatud kaheks:

1. valdkondade ülesed küsitlused/uuringud/ülevaated (vt Lisa 3, Tabel L3.1);
2. tekstiili õppekavarühma küsitlused/uuringud/ülevaated (vt Lisa 3, Tabel L3.2).

2.2 Küsitluse läbiviimine tekstiili õppekavarühmaga seotud ettevõtete hulgas

Kaasatud ettevõtete tabel on ära toodud Lisas 4 (vt Lisa 4, tabel L4.1 ja tabel L4.2). Lõpparuandesse ei ole lisatud sihtrühmade kaasamise kavasid, mis olid ära toodud vahearuannetes. Tegelik kaasamine erines mõningal määral eelnevalt planeeritust. Küsitlus viidi läbi MS Forms keskkonnas.

Küsitlus saadeti 165-le ettevõttele. Vastas 27 ettevõtet. Osalusprotsent oli 16,4. Küsitluse tulemused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühma küsitlusest on ära toodud lisas 5.

2.2.1 Küsitluse kokkuvõte

Küsimustikule vastasid ettevõtted paljudest erinevatest tegevusvaldkondadest:

- jalatsitootmine (5);
- pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö (5);
- muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine (5);
- muude pealrõivaste tootmine (4);
- valmis tekstiiltoodete tootmine, v.a rõivad (3);
- muude valmis tekstiiltoodete tootmine (3);
- töö rõivaste tootmine (3);
- päästevestide valmistamine tellija pooltoodetest ja osadest;
- paadikatete ja kottide tootmine;

- tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine.

Enamik küsitlusele vastanutest ettevõtetest on turul tegutsenud üle 10 aasta. Enamike ettevõtete töötajate arv oli vahemikus 10-50, kuid oli ka üks ettevõtte, kus on töötajaid üle 250 ning 4 ettevõtet töötajate arvuga 50-250 ja 5 kuni 10 töötajaga ettevõtet. Ettevõtete käibenumbrid olid vastavuses nende suurusega.

Järgnevalt on ära toodud lühikokkuvõtte küsitluse tulemustest:

- **Keskkonnaalane teadlikkus**

Kolm keskmise suurusega ettevõtet hindab oma töötajate keskkonnaalast teadlikust keskmiseks, üks heaks. Ainus suurettevõtte, kes küsitlusele vastas, hindas töötajate teadlikust kehvaks. Väikeettevõtetel ja mikroettevõtetel jagunevad hääled nii hea, keskmise kui väga hea vastusevariandi kategooriasse.

- **Kestlikkuse, sh ressursisäästlikkusega arvestamine**

Suurettevõtte peab ettevõtte tegevuste läbiviimisel kestlikkuse arvestamist väga oluliseks. Keskmise suurusega ettevõtete vastused jagunesid täpselt pooleks: väga oluliseks või keskmiselt oluliseks. Väikeettevõtetest viis peab kestlikkusega arvestamist keskmiselt oluliseks aga 10 ettevõtet väga oluliseks. Mikroettevõtetest üks valis vastusevariandi keskmiselt oluline, kolm peab väga oluliseks ja üks kõige olulisemaks.

- **Digitehnoloogiliste vahendite (nt suurandmete töötlus/analüüs, kasutades muuhulgas masinõpet) kasutamine ja jätkuv arendamine.**

Suurettevõtte arvates on see kõige olulisem. Keskmise suurusega ettevõtetest kolm peab digitehnoloogiliste vahendite kasutamist väga oluliseks aga üks keskmiselt oluliseks. Väikeettevõtetel jagunevad vastused erinevalt: väga oluline (6), keskmiselt oluline (6), ei pea eriti oluliseks (3), ei oska/soovi vastata (1). Mikroettevõtetest kaks peab seda kõige olulisemaks, aga kaks ei pea eriti oluliseks, üks ei oska/soovi vastata. Oluliste ettevõtete poolsete kommentaaridena saab välja tuua, et väikeettevõtetel ei ole lihtne teha investeeringuid digitehnoloogiasse.

- **Digitehnoloogiliste vahendite kasutamine ettevõttes.**

Suurettevõtte kasutab rohkelt digitehnoloogilisi vahendeid. Keskmise suurusega ettevõtted kasutavad mõningal määral (3) või rohkelt (1). Väikeettevõtted kasutavad digitehnoloogilisi vahendeid mõningal määral (7), väga palju (4), väga vähe (5), üks ei soovinud/osanud vastata. Mikroettevõtetes kasutatakse väga vähe (3), rohkelt (1), väga palju (1).

- **Valdkonnaspetsiifiliste digitehnoloogiliste vahendite kasutamine.**

Suurettevõttes kasutatakse rohkelt. Keskmise suurusega ettevõtetest kaks kasutab mõningal määral, üks väga palju ja 1 väga vähe. Väikeettevõtetest kaheksa kasutavad väga vähe, neli kasutavad mõningal määral, neli kasutab rohkelt ja üks ei kasuta üldse. Mikroettevõttes kasutatakse väga palju (1), mõningal määral (2x), väga vähe (1), üldse ei kasutata (1).

- **Oskus kommunikeerida (nt suuliselt, sotsiaalmeedias, avalikus meedias) ühiskonnale enda ettevõtte tegevuste põhjuseid ja tulemusi**

Mikroettevõtted hindavad kommunikeerimisoskust keskmiseks (2), väga heaks (1), puudulikuks(1). Väikeettevõtetest üks hindas kommunikeerimisoskust väga heaks, seitse hindas heaks, seitse hindas ka halvaks, kaks hindas kehvaks. Keskmise suurusega ettevõtted hindasid kommunikeerimisoskust väga heaks (1), heaks (1), keskmiseks (1) ja kehvaks (1). Suurettevõtte hindas kommunikeerimisoskust kehvaks.

- **Väliskommunikatsiooni alase oskuse arendamine.**

Mikroettevõtetest kolm peab väga oluliseks väliskommunikatsiooni alase oskuse arendamist ja kaks ei pea eriti oluliseks. Väikeettevõtete vastused väliskommunikatsiooni rakendamisele: ei pea eriti oluliseks (1), keskmiselt oluliseks (9), väga oluliseks (7). Keskmise suurusega ettevõtetest üks ei pea eriti oluliseks, aga kolm peab väga oluliseks. Suurettevõtte pidas väliskommunikatsiooni arendamist keskmiselt oluliseks.

- **Töötajate teadlikkus ressursside säästlikust ja efektiivsest kasutamisest.**

Suurettevõtte – hea. Keskmise suurusega ettevõtte - väga hea (1), hea (2), keskmine (1). Väikeettevõtte: hea (8) keskmine (8), väga hea (1). Mikroettevõtte: Väga hea (2), hea (2), keskmine (1).

- **Töötajate oskust orienteeruda kestlikkusega seotud regulatiivses raamistikus.**

Suurettevõtte – kehv. Keskmise suurusega ettevõtte - hea (1), keskmine (2), kehv (1). Väikeettevõtte - ei oska soovi vastata (2), hea (3), kehv (6), keskmine (6). Mikroettevõtte - keskmine (3), puudulikud oskused (1), ei oska/soovi vastata (1). Ühe väikeettevõtte hinnangul saab regulatiivne raamistik olema kestlikkuse teema hukutaja. Samas ühe mikroettevõtte hinnangul on nende ettevõttes säästlik toimetamine alati olnud

igapäevase töötegemise osa ja normaalsus ning ei ole kuidagi seotud kehtestatud/kehtestatavate regulatsioonidega.

- **Oskust orienteeruda konkreetselt materjalide ning tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise valdkonda puutuvates kestlikkusega seotud regulatiivses raamistikus.**

Suurettevõtte – keskmine. Keskmise suurusega ettevõtte - hea (2), keskmine (1), kehv (1). Väikeettevõtte - hea (1), kehv (5), keskmine (11). Mikroettevõtte - hea (2), keskmine (1), kehv (1), ei oska/soovi vastata (1).

- **Töötajate analüüsioskus ning seoste ja tervikpildi nägemise võime.**

Suurettevõtte – hea. Keskmise suurusega ettevõtte - Väga hea (1), hea (1), keskmine (1), kehv (1). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1), hea (5), kehv (1), Keskmine (8), väga hea (2). Mikroettevõtte - väga hea (2), hea (2), keskmine (1).

- **Töötajate matemaatiline kirjaoskus ja matemaatilise teabe tõlgendamise oskust.**

Suurettevõtte – hea. Keskmise suurusega ettevõtte - hea (3), keskmine (1). Väikeettevõtte - hea (7), keskmine (8), väga hea (2). Mikroettevõtte - hea (2), keskmine (2), ei oska/soovi vastata (1). Mikroettevõtte kommentaar: Rõivaste valmistamisel puudub igapäevaselt matemaatilise teabega kokkupuude.

- **Teadlikkus kemikaali- ja tööohutusest.**

Suurettevõtte – keskmine. Keskmise suurusega ettevõtte - hea (4). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1), hea (10), keskmine (3), väga hea (3). Mikroettevõtte - väga hea (1), hea (2), keskmine (2).

- **Ohtlike ainete vähendamise ja saaste vältimise olulisus tootmises ja tööde teostamisel.**

Suurettevõtte - väga oluliseks. Keskmise suurusega ettevõtte - Väga oluliseks (3), keskmiselt oluliseks (1). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1), ei pea eriti oluliseks (1), keskmiselt oluline (3), kõige olulisem (1), väga oluline (11). Mikroettevõtte - kõige olulisem (1), väga oluline (2), keskmiselt oluline (1), ei oska/soovi vastata (1).

- **Kui oluliseks peate tootmises ja tööde teostamisel toote/teenuse keskkonnamõjude arvestamist kogu selle elutsükli jooksul?**

Suurettevõtte - väga oluliseks. Keskmise suurusega ettevõtte - väga oluliseks (1), keskmiselt oluliseks (1), ei pea eriti oluliseks (1), ei oska/soovi vastata (1). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (3), ei pea eriti oluliseks (4), keskmiselt oluline (5), väga oluline (5). Mikroettevõtte - kõige olulisem (2), väga oluline (1), keskmiselt oluline (1), ei oska/soovi vastata (1)

Täiendav kommentaar: Keskmise suurusega ettevõtte, väga oluline: Peame seda väga oluliseks, seetõttu oleme ka astunud pidevalt samme, et oma jälge iga aastaga vähendada. Mikroettevõtte, väga oluline: Meie ettevõtte minimaalsed jäägid annaksin suurima heameelega edasi töötlemiseks, kahjuks on vastavad võimalused puudulikud.

- **Kuidas hindate oma ettevõtte tootmisprotsesside keskkonna- ja ressursisäästlikkust?**

Suurettevõtte - üsna keskkonna- ja ressursisäästlik. Keskmise suurusega ettevõtte - üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (2), keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (1), ei ole eriti keskkonna- ja ressursisäästlik (1). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1), keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (5), üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (7), väga keskkonna- ja ressursisäästlik (4). Mikroettevõtte - keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (2), üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (2), väga keskkonna- ja ressursisäästlik (1).

Täiendav kommentaar: mikroettevõtte, keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik: Meie ise sooviks olla rohkem säästlikud, aga suuresti sõltume kliendi soovidest. Tihtipeale tähendab säästlik lahendus kõrgemat hinda ja/või pikemat tootmisaega. Kui riigiasutus soovib tarnet saada võimalikult lühikese ajaga, siis oleme sunnitud kasutama kiiremat transporti ehk lennuki transporti näiteks.

- **Mil määral arendate oma ettevõtte tootmisprotsesside keskkonna- ja ressursisäästlikkust?**

Suurettevõtte - panustame keskmiselt. Keskmise suurusega ettevõtte - panustame üsna palju (2), panustame keskmiselt (2). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (2), panustame keskmiselt (9), väga palju (3), vähesel määral (1), üsna palju (2). Mikroettevõtte - panustame keskmiselt (3), väga palju (2).

Täiendav kommentaar: Suurettevõtte, keskmine panus: Oleme antud teemaga jõuliselt alustamas. Mikroettevõtte, panustame väga palju: Teeme koostööd vaid keskkonna- ja

ressursisäästlike hankijatega, kasutame moodsaimat tarkvara ja tehnoloogiat juba enam kui 20 aastat.

- **Mil määral arendate oma ettevõttes tootmisjääkide väärindamist?**

Suurettevõtte - panustame keskmiselt. Keskmise suurusega ettevõtte - panustame väga palju (1), panustame keskmiselt (1), panustame vähesel määral (2). Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (2), ei panusta üldse (4), panustame keskmiselt (3), panustame väga palju (2), panustame vähesel määral (1), panustame üsna palju (5). Mikroettevõtte - ei panusta üldse (1), panustame väga palju (1), panustame keskmiselt (1), panustame üsna palju (1), ei oska/soovi vastata (1).

Keskmise suurusega ettevõtte, panustame väga palju - Meie tootmisjäägid on kõik väärindatud. Müüme neid edasi firmale kes toodavad meie jääkidest oma tooteid. Samuti praaktooted lähevad müügiks, annetuseks jne. Meil ei teki grammigi prügimäele kõrvaldatavat jäädet.

Väikeettevõtte, panustame üsna palju - Annetame koolidele, Kaitsevæele ja Kaitseliidule. Toimub pakendite taaskasutus. Laojäägid Humanasse, Taaskasutuskeskustesse.

Väike ettevõtte: Parim lahendus on võimalikult väikese tootmisjääkide koguse teke - nulljääkide kontseptsioon.

Mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata - Meie ettevõttes on tootmisjääke minimaalselt, nii väikeseid koguseid ei soovi ümbertöötleda vastu võtta, see on probleem tõepoolest.

Mikroettevõtte, ei panusta üldse: puuduvad lahendused, kuidas oleks võimalik meie tootmisjääke väärindada (juurdelõikusjäätmek, kangaste jäägid (rullid lõpud), lattu seisma jäänud valmisrõivad ning kangad). Lattu seisma jäänud toodetele on keeruline leida seda õiget klienti/tarbijat, kes täpselt sellist toodet vajaks. Isegi tasuta ära andmine on olnud keeruline.

- **Millistel teemadel peate oluliseks enda ja oma ettevõtte töötajate koolitamist?**

1. Tööohutus (19)
2. Ressursside säästlik ja efektiivne kasutamine (14)
3. Jäätmekäitlus (14)
4. Tootearendus (12)

5. Looduse väärtustamine (9)
6. Keskkonnahoidlik käitumine (9)
7. Õigusaktides orienteerumine (9)
8. Rohepesu äratundmine ja teaduspõhisele teabele tuginemine (8)
9. Matemaatiline kirjaoskus ja matemaatilise teabe tõlgendamine (8)
10. Süsiniku jalajälje analüüsimine (8)
11. Kemikaalide klassifitseerimine, märgistamine ja käitlemine (7)
12. Ohtlike ainete vältimine ja alternatiivide leidmine (6)
13. Reostuse ja saaste vältimine ja vähendamine (6)
14. Keskkonnakaitsenõuete järgimine (5)
15. Tööstussümbioosi rakendamine (4)
16. Ümbritsevale alale avalduva keskkonnamõju hindamine ja minimeerimine (2)

Lisainfo lahter: Mikroettevõtte: Meid huvitaks kõige rohkem teada saada, milliseid keelatud kemikaale võib tekstiilides/rõivastes ning jalanõudes esineda. Millised kõige ohtlikumad, kuidas neid tuvastada, kuidas oma tarnijatele vastavad nõuded esitada jne. Mikroettevõtte: Meie ettevõtte jaoks vajalikku koolituse saavad töötajad ettevõtte siseselt.

2.2.2 Ringmajandusettevõtete Liidu kokkuvõtte roheoskustest

Eesti Ringmajandusettevõtete Liit koostas liidu ettevõtetele vajalikest roheoskustest eraldi tabeli, see on ära toodud lisan 6. Eesti Ringmajandusettevõtete Liidu erialaspetsiifiliste roheoskuste sõnastamine toimus kolmes etapis:

- I etapp - liidu liikmete arutelu, mida mõistetakse roheoskuste all ja milliseid oskusi tulevikus on vaja. Töö vorm - ajurünnak. Tulemus - sõnastatud üldised roheoskused.
- II etapp - kaasatud ekspertide poolt I etapis sõnastatud töö detailiseerimine/liigendamine ja nn lahti kirjutamine.

- III etapp - liidu liikmete täiendused/parandused/täpsustused II etapis sõnastatud roheoskuste kohta.

Kokku osales kõigis etappides oskuste sõnastamisel 15 ettevõtet.

3 TÖÖPAKETI 1.3 TEGEVUSED

Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas on leitud roheoskuste definitsioon. Roheoskused on sõnastatud tuginedes tööpaketis 1.1 ära toodud rahvusvahelistele ja siseriiklikele dokumentidele.

3.1 Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas

Definitsioon

Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas lähtuvad globaalsetest suundumustest ning kehtivad õigusraamistikust. Roheoskused hõlmavad erinevaid teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on vajalikud:

- ringdisaini põhimõtete rakendamiseks innovaatiliste tekstiilmaterjalide ja toodete arendamisel lähtudes insener-tehnilistest põhimõtetest;
- tekstiilmaterjali terviklike väärtusahelate arendamiseks lähtudes ringmajanduslikest põhimõtetest ning primaarse ja sekundaarse toorme väärindamiseks läbi uudsete tehnoloogiate;
- materjalide ja toodete kestlikuks kasutamiseks kogu elutsükli vältel;
- innovatsiooni ja ressursitõhususe edendamiseks läbi digi-rohe kaksikpöörde.

Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas on välja toodud tabelis 3.

Tabel 3. Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise (tabelis kasutatud lühendit TRJN) õppekavarühmas.

Nr	Oskus või oskusega seotud märksõna	Kirjeldus	Dokumendi nimi ja link
Üldoskused (horisontaalsed roheoskused)			
1	Ressursside väärtustamine ning tõhus ja jätkusuutlik kasutamine.	Vastutustundlik tooraine kasutamine, energia ja vee säästlik tarbimine, materjali- ja tootmisjääkide minimeerimine.	KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta KOMISJONI TEATIS ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia
2	Ettevõtete läbipaistvus - ESG-st lähtuv vastutustundlik ettevõtlus.	Läbipaistva sisseostu, tootmise ja tarneahelaga seotud aruandlus ettevõttes keskkonnaalastest (E), sotsiaalsetest (S) ja juhtimispõhimõtetest (G) lähtuvate nõuete alusel.	Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Textile Products and Services: Technical Report with final criteria

Nr	Oskus või oskusega seotud märksõna	Kirjeldus	Dokumendi nimi ja link
3	Jäätmehierarhia	Jäätmetekke ja materjali ladustamise ennetamine, korduskasutuse ja materjalide ringlussevõtu põhimõtete rakendamine.	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851, 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid KOMISJONI TEATIS Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel
4	Ringmajanduse ärimudelite tundmine (mh ringsete toodete ja teenuste disain)	Uute teenuste ja jagamispõhiste ärimudelite rakendamine (rentimine, parandamine, puhastamine) Taaskasutus- ja jagamisteenuste loomine (nt parandamise ja uuendamise teenused tarbijatele).	KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Textile Products and Services: Technical Report with final criteria Euroopa Komisjoni teatis 'Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel' https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098
5	Poliitika, raamistikud, eeskirjad	Kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil kehtivate õigusaktide, sh kestlikkust edendavate regulatsioonide tundmine ja järgimine.	KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta KOMISJONI TEATIS Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel
6	Kliimamuutustega kohanemine	Oskused arendada tooteid ja protsesse, mis on kohandatud muutuvatele ilmastikuoludele ja loodusvarade kättesaadavusele.	Euroopa Komisjoni teatis 'Eli strateegia kliimamuutustega kohanemiseks' https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0082
7	Kohalike ja rahvusvaheliste regulatsioonide jälgimine	Rahvusvaheliste sertifitseerimisstandardite tundmine ja rakendamine (nt OEKO-TEX, GOTS).	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1907
8	Keskkonna- ja sotsiaalmõju aruandlus	Oskus koostada keskkonna- ja sotsiaalvastutuse aruandeid ning integreerida ESG-kriteeriume ettevõtte praktikas.	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2014/95, mis käsitleb teatavate suurte ettevõtjate ja kontsernide

Nr	Oskus või oskusega seotud märksõna	Kirjeldus	Dokumendi nimi ja link
			mittefinants- ja mitmekesisusteabe avalikustamist https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095
9	Tarneahela analüüs	Oskus hinnata/tõlgendada tarneahela süsinikujalajälge ja planeerida selle vähendamist.	Euroopa Komisjoni teatis „Eli kestliku ja ringse tekstiili strateegia“ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0141
Erialaspetsiifilised oskused			
1	Erinevad tekstiilijäätmete taaskasutuse võimalused.	Teadmised tekstiiljätmete taaskasutuse tehnoloogiast ja praktikatest tekstiilide ja tekstiilmaterjalide ümbertöötlemisel.	KOMISJONI TEATIS Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel KOMISJONI TEATIS ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia
2	Ring- ja ökodisaini põhimõtete rakendamine TRJN-s.	Tekstiili- ja rõivatoodete kavandamine eesmärgil, mis võimaldab nende lihtsat parandamist, korduskasutust ja materjalide või detailide eraldamist parandamise/vahetamise eesmärgil.	KOMISJONI TEATIS - ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta Komisjoni otsus (EL) 2016/1349, 5. august 2016, millega kehtestatakse jalatsitele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid KOMISJONI OTSUS, 5. juuni 2014, millega kehtestatakse ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid KOMISJONI TEATIS Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel KOMISJONI TEATIS ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia
3	TRJN Tekstiilide jätkusuutlik ja keskkonnahoidlik hankimine	Keskkonnahoidlike materjalide ja tarnijate valimine eetilise hankimisprotsessist lähtudes.	Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Textile Products and Services: Technical Report with final criteria KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta KOMISJONI TEATIS Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhtama ja

Nr	Oskus või oskusega seotud märksõna	Kirjeldus	Dokumendi nimi ja link
			konkurentsivõimelisema Euroopa nimel
4	Teadmised TRJN kohustulike ja vabatahtlike märgistamise nõuetest	Oskus mõista ja rakendada ökomärgiseid ning järgida kemikaalide märgistamise ja tooteinfo nõudeid.	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1007/2011, 27. september 2011, tekstiilkiudude nimetuste ja tekstiiltoodete kiukoostise märgistamise ja tähistamise kohta MÄÄRUS Jalatsi ning rõiva ja tekstiiltoote märgistamise nõuded Komisjoni otsus (EL) 2016/1349, 5. august 2016, millega kehtestatakse jalatsitele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid KOMISJONI OTSUS, 5. juuni 2014, millega kehtestatakse ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid
5	Toote keskkonnaalase teabe kättesaadavus ja digitaalne tootepass Vastupidavus, müügigarantii, parandusvõimalused, hooldusinfo, miinimumnõuded	Toodete keskkonnamõju, vastupidavuse, garantii ja parandamisvõimaluste kohta pakutava teabe koostamine ja lisamine ning tarbijatele pakutava teabe kindlustamine.	KOMISJONI TEATIS - ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia KOMISJONI TEATIS Kestlike toodete normiks muutmise kohta
6	Teadmised kemikaalide kasutamise piirangust ja piirnormidest (sh probleemtooted).	Keskkonna ja inimeste tervise kaitseks ohtlike ainete kasutamise piiramine tootmises.	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, 18. detsember 2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH)
7	Teadmised tekstiilide ja nendega seotud protsesside (tootmine, triikimine, pesemine jne) keskkonnamõjust	Teadmised tootmise, pesemise ja triikimisega seotud ressursside kasutusest ja reostusest ning nende mõju vähendamise võimalustest.	Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Textile Products and Services: Technical Report with final criteria
8	Teadmised jätkusuutlikest tekstiilkiududest	Materjalide omaduste, ringlussevõtu ja keskkonnamõjude tundmine (nt biolagunevad vs sünteetilised kiud).	Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Textile Products and Services: Technical Report with final criteria
9	Kasutusjärgne jäätmekäitlus	Toodete kogumissüsteemide ja jäätmevaba tootmise süsteemide planeerimine ja rakendamine.	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851

Nr	Oskus või oskusega seotud märksõna	Kirjeldus	Dokumendi nimi ja link
10	Roheinnovatsioon ja tehnoloogiad	Teadmised ja oskused uute tehnoloogiate, nagu 3D-printimine ja säästev tootmine (nt veevaba värvimine) kasutuselevõtuks.	Euroopa Komisjoni teatis 'Kestlike toodete normiks muutmine' https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0140

4 TÖÖPAKETI 2.1 TEGEVUSED

Valminud on ülevaade erinevatest antud õppekavarühmaga seotud välisriikide õppekavadest (tabel 4). Tabelis on toodud valik tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühma roheoskustest, mida õpetatakse välisriikide ülikoolides. Kõikide õppekavade kohta ei leitud piisavalt informatsiooni õpetatavate roheoskuste kohta.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua järgmised märksõnad, mis on seotud roheoskustega:

- ringdisain,
- ringsed ja innovatiivsed materjalid,
- jätkusuutlikkus,
- jätkusuutlikud töötlemisprotsessid,
- kaasaegsed töötlemisprotsessid,
- tootmisprotsesside optimeerimine,
- tuleviku tekstiili- ja moetööstuse vajadused,
- tekstiilitööstuse väljakutsed,
- tarneahela ja ringluse ekspert,
- digitaliseerimine,
- ringsed protsessid,
- interdistsiplinaarne tootearendus.

Tabel 4. Valik tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühma roheoskustest, mida õpetatakse välisriikide ülikoolides, koos detailsema oskuste kirjeldusega.

Ülikool	Eriala nimetus	Õppeaste	Roheoskus
Aalto University	<i>Fashion, Clothing and Textile Design - spetsialiseerumine</i> <i>Õppekaval: Design, Master of Arts (Art and Design)</i>	MA	Disaineritele antakse teadmised, oskused ja hoiak vaadeldes tuleviku tekstiili- ja moetööstuse vajadusi.
Kaunas University of Technology	<i>Fashion Innovation Technologies</i>	MA	Õpetatakse moetoote disaini, välja töötamist ja tootmist, keskendudes ringsele disainile ja innovatiivsetele materjalidele, jätkusuutlikule välja töötamisele ja edasi arenenud tehnoloogiale.
Ghent University	<i>Textile Engineering</i>	MA	Teadmised saadakse tekstiilmaterjalidest, nende töötlemisest ja rakendustest.

Ülikool	Eriala nimetus	Õppeaste	Roheoskus
Royal Melbourne Institute of Technology (RMIT)	<i>Fashion and Textiles (Sustainable Innovation)</i>	BA	Õppetöös keskendutakse materjalide, keha ja keskkonna koostoimele, ühendades omavahel disaini, jätkusuutlikkuse, tehnoloogia, teaduse ja kunsti.
Hof University (University of Applied Sciences)	<i>Innovative Textiles</i>	BA	Antakse põhjalikud alustadmised materjaliteadusest (erinevad tekstiilmaterjalid ja viimistluskemikaalid) ning kaasaegsetest töötlemistehnoloogiatega.
Hof University (University of Applied Sciences)	<i>Sustainable Textiles</i>	MA	Saadakse põhjalikud teadmised tekstiilitööstuse väljakutsetest. Omandatakse põhjalikud teadmised jätkusuutlikematest töötlemisprotsessidest, tootmisprotsessi optimeerimisest ja viiakse läbi uuringud innovatiivsetest kiududest ja viimistlemise viisidest.
Tampere University (of Applied Sciences)	<i>Textile and Material Engineering</i>	BA	Õppetöös keskendutakse tekstiilitööstuses kasutatavatele materjalidele, rakendatavale toodete tootmisprotsessile, jätkusuutlikkusega, ringmajandusele ja äritegevusele.
University of Borås	<i>Textile Technology and Engineering</i>	MA	See on kaasaegne programm, mis sisaldab korduvaid elemente, nagu digiteerimine, taaskasutatavus ja jätkusuutlikkuse perspektiiv.
IED Istituto Europeo di Design Barcelona	<i>Design for sustainable fashion technology</i>	MA	Õppetöös keskendutakse moemaailma võimaluste rikkustele, uusimatele nutikatele materjalidele, digitaaltöötamisele, biotekstiilidele ja ringdisainile.
RCA Royal Kolleege of Arts	<i>Textiles</i>	MA	Praktiline programm, kus paljuski õpitakse läbi ise tegemise ning katsetamise.
IED Istituto Europeo di Design Barcelona	<i>Textile design - product research sustainability</i>	MA	Programm on välja töötatud põhinedes uutele nõuetele tekstiilisektoris. Koostöö ettevõtetega, erinevates projektides osalemine.
Saxion university of applied sciences	<i>Innovative textile development</i>	MA	Programm keskendub innovatsioonile tekstiilivaldkonnas kõige laiemas tähenduses: nii tehnilistele tekstiilidele kui ka rõivatekstiilidele.
Saxion university of applied sciences	<i>Fashion and Textile Technologies</i>	BA	Õpetab tundma säästvaid materjale ja uuendusi piiritu loovusega, kasutades uusimaid tehnoloogiaid, alates 3D-printimisest kuni andmeanalüütikani. Koolitab rahvusvaheliseks tarneahela ja ringluse eksperdiksi, kes on valmis juhtima positiivseid muutusi, mida nii inimesed kui ka planeet nii hädasti vajavad.
Technical university of Liberec	<i>Textile Engineering</i>	MA	Koolitatakse ülikooliharidusega spetsialiste karjääriks tekstiili- ja rõivatehnoloogiaettevõtetes. Sellele tööstusharule on iseloomulik pidev ja kiire innovatsioonispiraal, mis viib spetsiaalsete ja väga funktsionaalsete ning kõrge lisandväärtusega toodeteni.

Ülikool	Eriala nimetus	Õppeaste	Roheoskus
University of Borås	<i>Technical textile innovation</i>	MA	See haridusprogramm varustab õppijat tööriistadega tulevaste olude analüüsimiseks ning kaasaegsete toodete ja protsesside muutmiseks tulevaste vajaduste jaoks globaalses perspektiivis.
University of Borås	<i>Textile value chain management</i>	MA	Õppija omandab põhiteadmised tekstiili väärtusahela protsessidest ja spetsialiseerub tarneahela erinevate osade juhtimisele.
University of Manchester	<i>Textile technology</i>	MA	Õppija omandab arusaama tekstiiltoodete valmistamise protsessidest alates kiulisest materjalist kuni toodeteni, analüüsib materjale ja kindla tekstiiltoote tootmisetappe, omandab oskused hinnata tekstiiltoodete kvaliteeti.
University of Borås	<i>Textile management</i>	MA	See programm annab sissejuhatuse tekstiili ja moe põhitõdedesse, et toetuda omandatud kraadile ärijuhtimises, tööstusmajanduses, tekstiilitehnikas, tekstiilidisaini, moedisaini või samaväärses valdkonnas.
University of Borås	<i>Fashion and textile design</i>	MA	Tulevikku vaatav keskkond tekstiilide ümbermõtestamiseks ja loomiseks oma laienenud valdkonnas, sealhulgas tekstiilikäsitöö, uus materjal, innovatsioon ja digitaalsed erialad.
University of Borås	<i>Textile management</i>	BA/MA	Käsitletakse seda, kuidas moodi luuakse ja tarbitakse, alates ideest ja disainist kuni turunduse ja müügini. Käsitletakse kuidas moetööstus saab tagada jätkusuutlikumat tarbimist.
University of Salamanca	<i>Textile design and technology</i>	BA	Info puudub
University of Borås	<i>Textile Engineering</i>	MA	Programm on tugevalt keskendunud uurimis- ja arendustöödele tekstiilitehnoloogias: polümeerid, kiud, lõngad, kangad. Digitaliseerimine, ringsed protsessid ja jätkusuutlik arendus.
Reutlingen University of Applied Sciences for Engineering	<i>Textile Engineering</i>	BEng	Õppekava hõlmab teadmiste andmist puuvillase, kamm- ja villase lõnga ketrusmasinate, kudumismasinate ning koe- ja lõimkudumismasinate osas, samuti seadmete, laboratooriumi ja tekstiilviimistluse tehase ülesehitust.
Reutlingen University of Applied Sciences for Engineering	<i>Textile technology</i>	MA	Seoses globaalse tegevuse suurenemisega teadusvaldkonnas tõuseb ka teadmiste tase, valdkonnas õpetatavad ained on seotud tööstusdisaini, tekstiilitehnoloogia ning inseneeria, keemia ja informaatikaga (<i>Interdisciplinary Product Development</i>)
RWTH Aachen University	<i>Textile Engineering</i>	MA	Annab ülevaate kõige värskematest arengutest tekstiilitehnoloogias, ülevaade kõrgsuutlikest kiududest, tarkadest tekstiilidest, meditsiinis kasutatavastest tekstiilidest, biomaterjalidest, tehiskiududest, tekstiilkangaste tootmisest, lõngade ketramisest, kudumisest, silmuskudumisest.
Hochschule Niederrhein University of applied sciences	<i>Management of textile trade and technology</i>	MSc	Õppekavas töötatakse tekstiilikaubanduse ja -tehnoloogia juhtimise kursusel, kus käsitletakse valdkonnaga seotud teemasid. Analüütilist ja võrgustatud mõtlemist edendatakse spetsiaalselt selleks, et valmistada õpilasi ette globaliseerunud maailma väljakutseteks.

Ülikool	Eriala nimetus	Õppeaste	Roheoskus
			Olenevalt õppesuunast on fookuses personali- ja finantsjuhtimine, tarneahela juhtimine ning rahvusvaheline kaubandus kui ka tekstiili eritehnoloogiad.
Hochschule Niederrhein University of applied sciences	<i>Textile and clothing managment</i>	BSc	Tekstiili- ja rõivajuhtimise kraadiõppe programm on spetsiaalselt kohandatud rahvusvahelise tekstiili- ja rõivatööstuse vajadustele.
Hamburg University of Applied Sciences	<i>Clothing - technology and management</i>	BEng	Innovaatiliste toodete arendamine ja tootmine. Kogu tootmisahela ja -etappide jälgimine ning vahendamine, ostu, tootmise ja hindade koordineerimine.
Niederrhein University of Applied Sciences	<i>Textile and clothing technology</i>	BA	Tekstiilitehnoloogia õppekava annab teadmised lõngade ja tekstiilide valmistamisest alates toorainest kuni lõpptooteni, keskendudes jätkusuutliku tekstiiltootmise aspektidele. Käsitletakse rõivaid, kodutekstiile, tehnilisi tekstiile. Rõivatehnoloogia õppekaval keskendutakse rõivaste tootearendusele, tootmisele, tekstiilmaterjalide omadustele. Kaasaegne labor koos seadmetega.
West Saxon University of Applied Sciences of Zwickau	<i>Textile Structures and Technologies</i>	BA	Programm annab baasteadmised tekstiilidest: toormaterjal, nahk, töötlemine, tootmisahel. Lisaks ka äritegevuse moodul.
Reutlingen University	<i>Textile Engineering/Textile Management</i>	BA	Praktika ja uuringute põhine õpe: eri tüüpi lõngade ketramismasinad, kudumismasinad, kangasteljed, labor.
Polytechnic University of Valencia	<i>Textile Engineering</i>	MA	Õppijad omandavad teadmised eritoodetest, kõrgtehnoloogiliste materjalide kasutamisest, tekstiilide rakendustest teistes valdkondades, põhjaliku ülevaate praegustest probleemidest tekstiilivaldkonnas, uurimis- ja arendustegevuste projektide juhtimisest, uute materjalide arendamiseks, ettevõtete loomisest.
University of Manchester	<i>Technical Textiles</i>	MA	Annab õppijale arusaama kaasaegsetest tekstiilidest, tootmisprotsessist, materjalidest, kvaliteedi hindamisest, probleemi lahendamisest ja projektide juhtimisest.

5 TÖÖPAKETI 2.2 TEGEVUSED

Õppekavasid analüüsiti kahes etapis. Esmalt viidi läbi horisontaalsete roheoskuste analüüs. Selle jaoks kasutati 9. konsortsiumi nõusolekul nende poolt välja töötatud analüüsivormi eraldi nii kutsekoolidele kui ka kõrgkoolidele. Küsitlus viidi läbi MS Forms keskkonnas. Kutsekoolide koondtulemus 8. konsortsiumis on ära toodud eraldi dokumendina asuvas Lisas 7 ja kõrgkoolide koondtulemus on ära toodud eraldi asuva dokumendina Lisas 8. Horisontaalsete roheoskuste küsitluse analüüsivormid on ära toodud järgmistel linkidel: [horisontaalsed roheoskused \(kutsekoolid\)](#), [horisontaalsed roheoskused \(kõrgkoolid\)](#).

Kõigile õppekavadele edastati eraldi ka küsitluse vastused, mis sisaldasid ka täpsemaid kommentaare üksikute õppeainete kohta. Õppekavad võtsid need aluseks, et alustada oma õppekavade muudatuste planeerimisega.

Horisontaalseid roheoskusi analüüsiti järgmistel õppekavadel:

- Tallinna Tehnikakõrgkool „Moetööstus“ (antav kraad: bakalaureus)
- Pärnumaa Kutsehariduskeskus „Kerge rõivaste rätsep“ (4. tase)
- Tallinna Tööstushariduskeskus „Kerge rõivaste rätsep“ (4. tase)
- Tallinna Tööstushariduskeskus „Rätsep - stilist spetsialiseerumisega“ (5. tase)

Erialaspetsiifiliste roheoskuste tulemused on ära toodud eraldi dokumendina asuvas Lisas 9. Analoogselt horisontaalsete roheoskuste küsitlusele edastati eraldi igale õppekavale ka nende personaalne küsitluse tulemus, mis sisaldas ka täpsemaid kommentaare üksikute õppeainete kohta. Erialaspetsiifiliste roheoskuste küsitluse analüüsivorm tekstiili õppekavarühmas on ära toodud järgmisel lingil: [Erialaspetsiifilised roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite ja naha õppekavarühmas](#).

Erialaspetsiifilisi roheoskusi analüüsiti järgmistel õppekavadel:

- Tallinna Tehnikakõrgkool „Moetööstus“ (antav kraad: bakalaureus)
- Pärnumaa Kutsehariduskeskus „Kerge rõivaste rätsep“ (4. tase)
- Tallinna Tööstushariduskeskus „Kerge rõivaste rätsep“ (4. tase)

6 TÖÖPAKETI 2.3 TEGEVUSED

Tööpaketi 2.3 tegevused on kokku viidud tööpaketiga 3.2. Kogu info antud tegevuse kohta on antud seal.

7 TÖÖPAKETI 3.1 TEGEVUSED

Õpiväljundite sõnastamisel keskenduti nii horisontaalsetele kui ka erialaspetsiifilistele õpiväljunditele. Õpiväljundid on ära toodud lisas 10.

8 TÖÖPAKETI 3.2 TEGEVUSED

Uued õppeained ja moodulid on ära kirjeldatud rohemeetme II etapi ideekavandis, mis on lisatud aruandele eraldi dokumendina. Ideekavandis on ära toodud õppeainete/moodulite mahud, lühike sisukirjeldus ja muu vajalik informatsioon. Lisaks allpool nimetatud koolidele, on ideekavandis ära kirjeldatud Tallinna Tehnikaülikooli tekstiili- ja rõivatootmise valdkonna õppeainete muutmine ja täiendamine roheoskusi silmas pidades. Tekstiili- ja rõivatootmist õpetatakse Materjalitehnoloogia bakalaureuseõppekaval ning Puidu-, plasti- ja tekstiilitehnoloogia magistriõppekaval.

Allpool on kirjeldatud erinevad uued või muudetud õppekavad. See protsess on käinud mõnevõrra eraldiseisvalt rohemeetmest. Samas on uute kavade väljatöötamisel võetud arvesse roheoskuste integreerimist nendesse õppekavadesse. Kõik lisatud õppekavade dokumendid on tööversioonid. Nende kinnitamine koolis endas ning ka Haridus- ja Teadusministeeriumis on erinevate tähtaegadega ning ei ole kooskõlas Rohemeetme tähtaegadega.

Tallinna Tehnikakõrgkool

Moetööstuse õppekava (kaks õppesuunda: Rõivaste tehniline disain; Tekstiiltoodete tehnoloogia ja tootearendus) on uuendamisel. Uue õppekava nimetus on **Kestlik tekstiilitehnoloogia**. Uuel õppekaval alustatakse õpet 2025. aasta sügisest. Antav kraad: bakalaureus. Õppekava tööversioon on ära toodud eraldi dokumendina Lisas 11.

Tallinna Tööstushariduskeskus

Mitme kooli (Tartu Rakenduslik Kolledž VOCO, Pärnumaa Kutsehariduskeskus, Tartu Kunstikool, Kuressaare Ametikool) koostöö tulemusena on välja töötamisel 4-aastane õppekava. Õppekava esialgne nimetus on „Tekstiiltoodete disain ja tehnoloogia“. Õppekava õpiväljundid peavad olema kirjeldatud detsember 2024 ning õppekava peab olema valmis veebruaris 2025. Õppekava peab rakenduma 2025/26 õppeaastal ja on suunatud põhikooli lõpetajale. Tegemist on 4. taseme õppekavaga. Õppekava peab hakkama õpetama vähemalt üks ülalmainitud koolidest. Kuna Tallinna Tööstushariduskeskus on vabariigi tekstiilivaldkonna kompetentsikeskus, siis neil on automaatselt kohustus seda kava õpetada oma koolis. Uue õppekava struktuuri üldpädevuste moodulisse on sisse kirjutatud üldised roheoskused (horisontaalsed roheoskused). 3. õppeaastal on erialal spetsialiseerumine. Õppekava „Tekstiiltoodete disain ja tehnoloogia“ on ära toodud eraldi asuvas Lisas 12, õppekava moodulite kirjeldused on ära toodud eraldi asuvas Lisas 13.

Pärnumaa Kutsehariduskeskus

Õppeasutust on teavitatud Haridus- ja Teadusministeeriumist, et antud õppekavarühmas tulevikus ei ole koolil võimalik enam läbi viia tasuta tasemeõpet. Sellest lähtuvalt kool enam selles tööpaketis aktiivselt ei osalenud.

9 TÖÖPAKETI 3.3 TEGEVUSED

Tööpaketi 3.3 raames on juba läbi viidud ja planeeritakse täiendkoolitusi ja mikrokvalifikatsiooniõppe läbiviimist. Vastavalt Harno ja Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt edastatud infole tellitakse piloteeritavaid koolitusi riikliku koolitustellimusena (RKTna). Iga kool esitab pakkumised eraldi ning see on eraldi tegevus konsortsiumite tegevusest. Mikrokvalifikatsioonide rahastus on hetkel teadmata. 8. konsortsiumi tekstiili õppekavarühma koolide poolt pakutavate koolituste info on allpool koolide lõikes ka välja toodud. Koolituste nimekirju jagatakse konsortsiumisse kuuluvate liitudega ning teiste huvitatud osapooltega.

Tallinna Tehnikaülikool

Tallinna Tehnikaülikooli poolt pakutavad tasuta koolitused on leitavad järgmiselt kodulehelt: <https://taltech.ee/taiendusoppija/tasuta-koolitused>.

8. konsortsiumi tekstiili õppekavarühmadega seotud RRF Rohe koolitused:

Kevad 2024 vooru esitatud RKT koolituspakkumised

1. **Koolituse nimetus:** Ringmajanduse rakendamine tekstiili- ja rõivavaldkonnas
 - **Koolituse toimumisaeg:** 28.08.2024-04.12.2024
 - **Koolituse lühikirjeldus:** Kursus koosneb loengutest ringmajandusest ja selle käsitlest tekstiili- ja rõivavaldkonnas. Näited teemadest: Ringmajanduse olemus; kehtivad regulatsioonid; olulusringi hindamine; tootearendus; tekstiilmaterjalid; tootmise digitaliseerimine jm.
 - **Osalejate arv:** Rahastus saadi 60-le osalejale. Registreerus 75. Lõpetas 72.
 - **Koolituse link täienduskoolituste infosüsteemis Juhan:** <https://koolitus.edu.ee/training/12560>

Sügis 2024 vooru esitatud RKT koolituspakkumised

- **Koolituse nimetus:** Ringmajanduse rakendamine tekstiili- ja rõivavaldkonnas
 - **Koolituse toimumisaeg:** sügis 2025
 - **Koolituse lühikirjeldus:** Kursus koosneb loengutest ringmajandusest ja selle käsitlest tekstiili- ja rõivavaldkonnas. Näited teemadest: Ringmajanduse olemus; kehtivad regulatsioonid; olulusringi hindamine; tootearendus; tekstiilmaterjalid; tootmise digitaliseerimine jm.
 - **Planeeritav osalejate arv:** 60
 - **Koolituse link täienduskoolituste infosüsteemis Juhan:** <https://koolitus.edu.ee/training/12560>

- TalTech plaanib kindlasti esitada ka täiendkoolitusi järgmistesse Rohe RKT voorudesse. Täiendkoolitused on seotud II etapis välja töötatud õppematerjalidega.
- TalTech plaanib viia läbi erinevaid Rohemeetme raames välja töötatud koolitusi ka pealse Rohemeetme tegevuste lõppu (juuni 2026).

Tallinna Tehnikakõrgkool

Tallinna Tehnikaülikooli poolt pakutavad tasuta koolitused: <https://www.ttkk.ee/taiendusoppijale/tasuta-koolitused/>.

Kevad 2024 vooru ei esitatud Rohe RKT koolituspakkumisi.

Sügis 2024 vooru esitatud RKT koolituspakkumised (NB! Tegemist on tootmise ja töötlemise õppesuunaga)

- 1. Koolituse nimetus:** Jätkusuutlik ostu- ja hankejuhtimine tekstiili- ja rõivasektoris
 - **Koolituse toimumisaeg:** sügis 2025
 - **Koolituse lühikirjeldus:** Jätkusuutlikkusega seotud nõuete aktuaalsus ning sellest lähtuv materjalide ja tehnoloogia valik. Tootmise ja tarneahela mõjude hindamise tööriistad ning toodetele esitatavad kvaliteedinõuded. Jätkusuutlikku
 - logistika ja roheline tarneahela põhimõtted. Praktilise kaasuse loomine.
 - **Planeeritav osalejate arv:** 15-20
 - **Koolituse link täienduskoolituste infosüsteemis Juhan:** hetkel puudub
- TTK plaanib esitada sarnase sisuga koolitusi järgmistesse Rohe RKT voorudesse.
- TTK plaanib pakkuda sarnast koolitust ka peale Rohemeetme tegevuste lõppu (juuni 2026).

Tallinna Tööstushariduskeskus

Koolituste info: <https://www.tthk.ee/koolitused/>.

Rohemeetme raames koolitusi ei paku, kuid koolituskalendris on erinevaid muid tasuta koolitusi.

Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus (kuulub 8. konsortsiumisse, kuid mitte tekstiili õppekavarühma)

Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse poolt pakutavad tasuta koolitused: <https://kutsehariduskeskus.ee/taiendusope/tasuta-koolitused/>.

Kevad 2024 vooru esitatud RKT koolituspakkumised

1. **Koolituse nimetus:** Tekstiili taaskasutamise ja ringmajanduse kontseptsiooni rakendamine tekstiil- ja rõivatööstuses. NB! Koolitus on vene keeles.
 - **Koolituse toimumisaeg:** 07.10.2024 - 11.11.2024
 - **Koolituse lühikirjeldus:** Koolituse eesmärgiks on anda õppijale vajalikud teadmised ja praktilised oskused tekstiilmaterjalide taaskasutamisest, tekstiiltoodete keskkonnasäästlikust mõtteviisist, kaasaegsest moeliinist.
 - **Osalejate arv:** 12 kuni 17 osalejat
 - **Koolituse link täienduskoolituste infosüsteemis Juhan:** <https://koolitus.edu.ee/training/12312>
- Sügis 2024 vooru esitatud RKT koolituspakkumiste kohta info puudub.
- Info puudub ka edasiste planeeritud Rohe koolituste osas.

Pärnumaa Kutsehariduskeskus

Pärnumaa Kutsehariduskeskuse poolt pakutavad koolitused leiab nende kodulehelt <https://koolitus.hariduskeskus.ee/> alajaotise koolituskalender alt. Lehel puudub viide, millised on rohemeetme koolitused, kuid 8. konsortsiumi tekstiili õppekavarühma alla kuulub järgmine koolitus:

- **Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühm:**
 - Gerber programmiga AccuMark Explorer keskkonnas konstrueerimine, 02.09.2024-18.12.2024. Koolitusele registreerimine: <https://koolitus.hariduskeskus.ee/tasuta-koolitused/879-gerber-programmiga-accumark-explorer-keskkonnas-konstrueerimine>

10 TÖÖPAKETI 4 TEGEVUSED

Kaardistatud on 8. konsortsiumi tekstiili õppekavarühma kutsestandardid. Need on ära toodud tabelis 5.

Tabel 5. 8. konsortsiumi kutsestandardid tekstiili õppekavarühmas.

Kutsestandard	Tase	Link	Kutse väljastaja	Kehtivusaeg
Kergeste rõivaste rätsep	4	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10991513	Kutseksamikeskus MTÜ	01.12.2021-30.11.2026
Rõiva- ja tekstiilispetsialist	6	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10749907	Andmed puuduvad	08.05.2019-26.03.2024
Rätsep-stilist	5	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10991555	Kutseksamikeskus MTÜ	01.12.2021-30.11.2026
Õmbleja	3	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11014342	Kutseksamikeskus MTÜ	19.04.2022-18.04.2027
Õmbleja	4	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11014360	Kutseksamikeskus MTÜ	19.04.2022-18.04.2027
Tekstiilkäsitöö meister	6	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135769	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024
Tekstiilkäsitöö meister, esmane kutse	6	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135745	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024
Tekstiilkäsitöö meister	7	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135802	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024
Tekstiilkäsitöö valmistaja	3	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135666	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024
Tekstiilkäsitööline	4	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135690	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024
Tekstiilkäsitööline	5	https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11135711	Andmed puuduvad	19.04.2023-25.03.2024

Kutsestandardeid tuleb tulevikus täiendada nii horisontaalsete kui ka erialaspetsiifiliste roheoskustega. Kutsestandardite täiendamisel tuleks lähtuda antud dokumendis välja toodud horisontaalsetest ja erialaspetsiifilistest roheoskustest.

Mitmete nimekirjas toodud kutsestandardite kehtivusaeg lõppeb aastal 2026 või lausa aastal 2027. Kuna rohevaldkond on väga kiiresti arenev, siis oleks mõistlik antud kutsestandardid vaadata uuesti üle nende uuendamise käigus ka lähtuvalt roheoskustest. Seetõttu hetkel ei tehta antud meetme raames otseseid ettepanekuid konkreetsetesse standarditesse roheoskuste lisamise kohta.

11 TÖÖPAKETI 5 TEGEVUSED

Tööpaketi 5 on kaardistatud õppejõudude ja õpetajate roheoskused. Alljärgnevalt on ära toodud 8. konsortsiumi õppekavarühmade ülesed koondideed, mis koguti enne küsitluse läbi viimist.

Üldised mõtted seoses koolitustega on järgmised:

- Kui me näeme õppekavades, et seal on roheoskuste lünk, siis me teamegi, et on vaja koolitada.
- Läbi tuleb viia küsitlus õppejõudude/õpetaja seas. Sinna tuleb kirja panna nn lüngad, mis on õppekavades/ainetes puudu. Küsitluses tuleb küsida õppejõududelt, kuidas nemad hindavad oma teadmisi nendes oskustes/teadmistes. 5-palli skaala.
- Info, mida õppejõududele/õpetajatele viia ei tohi olla millegi peale surumine, vaid õppejõud peab läbi täiendõppe ise mõtlema hakkama. Sellest lähtuvalt ta enda erialal jõuab ise nende järelusteni.
- Oluline märksõna on tehnoloogia tundmine. Üldistest roheoskustest tulevad välja põhitõrked/oskused, mis vallas on vaja koolitada.
- Koolitusel võiks olla praktiline osa, kus õppejõud viib juba konkreetselt oma õppeainesse sisse vajalikke muudatusi.
- Koolitused peavad olema nii disainilt kui ka sisult atraktiivsed. Üks halb koolitus võib olla kõige halvem reklaam. Koolitus peab lõppema põneva koha pealt.
- Osad koolitused, mida pakuti ettevõtetele, võiks sobida ka õppejõududele
- Koolituste aeg võiks olla nii pea kui võimalik, sobivaim aeg õppejõududele on jaanuarikuu.
- Koolitajateks sobivad õppejõud kutse- ja kõrgkoolidest nii Eestist kui ka välismaalt, poliitikakujundajad ning praktikud.
- Horisontaalsete roheoskuste puhul tuntakse huvi järgmiste koolituste vastu:
 - Seadusandlus ja finantsmehhanismid
 - Üldised horisontaalsed roheoskuste koolitused
- Huvi on muu hulgas järgmiste spetsiifiliste koolituste järele:
 - Orelusringi analüüsi tarkvara ja meetodite arendus (bio)polümeeride valdkonnas.

Küsitluste läbiviimise eelselt sai sõnastatud järgmised õppejõudude ja õpetajate pädevused:

Õppekavarühmas "Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine" vajalikud õpetajate/õppejõudude pädevused (tasemele 6 ja 7 õpetaja):

- oskab õpetada analüüsima, sünteesima, hindama ja lahendama probleeme loovalt,
- oskab motiveerida, suunata info leidmisel,
- tunneb oma valdkonda puudutavat arengut ja regulatsioone,
- omab ülevaadet innovatsioonist materjalides, tehnoloogiates ja protsessides.

Õpetajate/õppejõudude koolitusvajadus õppekavarühmas "Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine" (loetleda erinevaid koolitusi) taseme 5 & 6 õpetajatele:

- ring- ja ökodisaini põhimõtted (toote jalajälje arvutamine),
- materjalide taaskasutus,
- digitaliseerimine,
- analüüs, süntees ja probleemide loov lahendamine (workshop-d),
- motiveerimine ja info leidmise pädevus,
- valdkonna areng ja regulatsioonid,
- ITK kasutamine õppeprotsessis.

11.1 Küsitluse läbiviimine

Antud õppekavarühma õpetajate/õppejõudude seas viidi läbi küsitlus. Küsitlusvorm on ära toodud Lisas 14. Küsitluse kokkuvõtte on lisatud eraldi failina, Lisa 15.

Alljärgnevalt on välja toodud küsitlusvormis olevad õpetajate/õppejõudude roheoskused ja nendega seonduvad märksõnad ühtse loendina nii kutse- kui ka kõrgkoolide õppejõududele:

- Ringmajanduse tähendus tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
- Toodete ja teenuste olelusringi hindamine ja süsiniku jalajälje arvutamine tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
- Jäätmehierarhia põhimõisted tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris (mõisted korduskasutus, taaskasutus, kõrvaldamine jm).
- Öko- ja ringdisaini olemus.
- Öko- ja ringdisaini põhimõtete rakendamine tootearendusprotsessis tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.

- Kestlikud (tekstiil)materjalid tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
- Teadmised erinevatest tekstiilmaterjalide ringlussevõtu võimalustest.
- Teadmised kemikaalide kasutamise piirangutest ja piirnormidest tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris (sh probleemtooted).
- Tekstiilide kestlik hankeprotsess ja tarneahel.
- Teadmised tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris kasutatavate materjalide ja toodete märgistamise nõuete kohta.
- Toote keskkonnavaline teave ja digitaalne tootepass.
- Kestlik ja efektiivne tootmine ja ESG põhimõtete rakendamine ettevõttes. Erinevad kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimissüsteemid.

Küsitlus viidi läbi konsortsiumisse kuuluvate (kõrg)koolide õpetajate ja õppejõudude seas:

- Pärnumaa Kutsehariduskeskus – vastanuid 3
- Tallinna Tööstushariduskeskus – vastanuid 4
- Tallinna Tehnikakõrgkool – vastanuid 5
- Tallinna Tehnikaülikool (tekstiili suuna ainete õppejõud) – vastanuid 5

Õpetajad ja õppejõud tõid välja suurel hulgal valdkondi, kus nad tunnevad vajadust koolituse järele (sõnastusi ei ole parandatud, vaid need on võetud otse küsimustiku vastustest):

- 1. Ring- ja ökodisain tekstiilivaldkonnas (eriti rõivaste osas) 2. Kestlikud (tekstiil)materjalid + kestlik hankeprotsess ja tarneahel. 3. Toote keskkonnavaline teave ja digitaalne tootepass 4. Tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris kasutatavate materjalide ja toodete märgistamise nõuded
- Paberi-puidu ja tekstiili taaskasutus
- juba osalenud
- Rõiva- ja tekstiilitoodete tootearendus
- CO2 Jalajälje arvutamine sh tekstiilivaldkonnas
- Tekstiili ja naha taaskasutus ja rõivaste disain
- Kõik eelpoolnimetatud teemad! Kuigi koolitusi on toimunud, siis praegu on info üpris laialivalgub ja ebakonkreetne - eriti kui on vaja infot taasesitada, põhjendada ja argumenteerida. Teame erinevatest probleemidest, aga lahendustest ja juba väljatöötatud headest praktikatest ja lahendustest vähe.
- Ringlussevõetud materjalide innovatsioon ja omadused
- Kestlikud (tekstiil)materjalid, oodete ja teenuste olelusringi hindamine ja süsiniku jalajälje arvutamine
- Kemikaalidest lähtuvad piirangud; tekstiilmaterjalide ringlussevõtu võimalused

- Kliendi poolt tagastatud toodete käsitlemine. (Millal on parandada, kas klient saab ise otsustada kas soovib raha tagasi või toote parandust või on see tootjapoolne nägemus. Kaua tooted peaksid vastu pidama, võimalikult kaua on suhteline)
- Jätkusuutlik mood ja disain
- Mida tootearendajad peavad roheoskustest teadma, kui süvitsi ja mida õppejõud peavad olema võimelised neile õpetama erinevate õppeainete raames?
- Ma sooviksin sellist koolitust, kus roheoskuste juurutamine oleks seotud muutuste juhtimisega, seda nii üksikisiku kui ka organisatsiooni tasandil.
- Kõigil koolitustel, kus käsitletakse kõige aktuaalsemaid ja uuemaid teemasid selles valdkonnas.
- Toodete ja teenuste olulusringi hindamine ja süsiniku jalajälje arvutamine tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris. Öko- ja ringdisaini põhimõtete rakendamine tootearendusprotsessis tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris. Teadmised kemikaalide kasutamise piirangutest ja piirnormidest tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris (sh probleemtooted).
- Seadusandlus
- Toote/teenuse keskkonnajalajälje arvutamise tarkvarade koolitus.

LISA 1. ÖPPEKAVARÜHMADE ÜLESED DOKUMENDID

Tabel L1.1 Öppekavarühmade ülesed valdkonda kirjeldavad rahvusvahelised ja siseriiklikud dokumendid.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
1.	EL õigusakt: direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851	Jäätmekäitlust tuleks liidus parandada lähtudes materjalide säästvast majandamiseks. Selleks on vaja välja kujundada jäätmekäitlustaristu. Selle täitmiseks on seatud eesmärgid. Üks nendest on tekstiilijätmete liigiti kogumine, mis peab toimima alates 1. jaanuarist 2025. Tulenevalt Euroopa Liidus kehtestatud nõudest on antud punkt kirjutatud ka Eesti Jäätmeseadusesse (https://www.riigiteataja.ee/akt/13118316?leiaKehtiv#:~:t ext=%C2%A7%2013614.,%2D%20j%C3%B5ust.%2015.05.2021%5D) ja Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused määrusesse (https://www.riigiteataja.ee/akt/107062022022). Tekstiilijätmete liigiti kogumise tagab kohalik omavalitsus.
2.	EL muud dokumendid: teatis	Euroopa roheline kokkulepe	https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_et https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN	Ülevaade Euroopa rohelisest kokkuleppest, selle vajalikkusest, uue poliitika loomisest ning täide viimisest. Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärk on saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning kaitsta ja säilitada loodusvarasid ja keskkonda kui ka inimeste tervist ja heaolu. Antud kokkuleppes mainitakse ringmajanduse tegevuskava olulisust eriti ressursimahukates sektorites, kuhu hulka kuulub ka tekstiilitööstus. Kokkuleppe tegevuskavasse on kantud sisse, et orienteeruvalt märtsis 2020 on loodud ringmajanduse tegevuskava tekstiilitööstusele.
3.	EL muud dokumendid: teatis	Kestlike toodete normiks muutmine	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52022DC0140	Inimeste heaolu saab suurendada ja kestliku majanduskasvu saab tagada kasutades paremini ressursse ja materjale. Nii on võimalik luua vähem energiat tarbivaid, kauem kestvaid, ringlussevõetud materjale sisaldavaid tooteid, mis kinnistab ringmajandusmudeli rakendamist, vähendab esmase toormaterjali kasutust ning negatiivset keskkonnamõju.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				Ringmajandusele üleminek nõuab uut lähenemist toodete kavandamisel, valmistamisel ja kasutamisel. Eriti olulisel kohal on ökodisain, sest 80% toote keskkonnamõjust määratakse selle disainimisel. Tekstiilid on üks tähtsamaid tooterühmi, millel on suur negatiivne mõju ümbritsevale keskkonnale. Tekstiiltoodetel on uute tootepõhiste ELi eeskirjad välja töötlemisel. Plaanis on luua õigusakt tekstiiltoodete ökodisaini nõuetele, teabenõuetele ja digitaalsele tootepassile. Arutlemisel on ka tekstiili märgistamise muudatusel. Kestlike toodete algatustega soovitakse tagada, et 2030. aastaks kavandatakse oluline osa ELi tarbijatele pakutavatest toodetest nii, et need oleksid vastupidavad, energia- ja ressursitõhusad, parandatavad, ringlussevõetavad ning neis kasutatakse eelisjärjekorras ringlussevõetud materjale.
4.	EL õigusakt: määrus	Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH)	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1447165123284&uri=CELEX:02006R1907-20150925	Dokument aitab tagada keskkonnakaitse ja kaitsta inimestest kantserogeensete, mutageensete ja toksiliste kemikaalide kasutamisel tekstiilides, seades keelu või piirangud keemilistele ainetele, mis kujutavad endast riski. Dokument annab üksikasjalikud juhised ettevõttele ainete registreerimiseks, nende ohtlikkuse/ohutuse hindamiseks, dokumenteerimiseks, alternatiivide leidmiseks, ohutuse tõendamiseks. Dokumendis on välja toodud ainete nimetused ja nende piirangud.
5.	EL muud dokumendid: teatis	Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098	Ringmajanduse tegevuskava on tulevikku suunatud tegevuskava keskkonnahoidlikuma ja konkurentsivõimelisema Euroopa loomiseks koos ettevõtjate, tarbijate, kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Eesmärk on kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa rohelise kokkuleppega, ja samal ajal tugineda alates 2015. aastast rakendatud ringmajandusmeetmetele. Eesmärgiks on luua kestlik tootepoliitika raamistik, mis võetakse kasutusele järk-järgult ja mille raamesse kuulub kestlike toodete kavandamine,

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				<p>tarbijate ja avaliku sektori hankijate mõjuvõimu suurendamine, ringlussevõttu tootmisprotsessides. Üheks peamiseks toodete väärtusahelaks on tekstiilitooted, sest see on üks saastamaid aga ka tekstiile võetakse uuesti ringlusse vähestes kogustes. Konkurentsivõime ja innovatsiooni suurendamine, ELi kestlike ringmajanduspõhiste tekstiilitoodete turu hoogustamine, kiirmoeküsimuste käsitlemine ja uute ärimudelite edendamine on Tekstiilisektoris sihikul. Dokumendis on toodud välja punktid tekstiilitoodete meetmekogumist.</p>
6.	EL õigusakt: määrus	Määrus (EÜ) nr 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013PC0516&from=CS	<p>Dokument kehtestab reeglid ohtlikele jäätmetele ning jäätmete käitlemisele ja transportimisele. Ohtlikele jäätmetele kehtestatud ranged eeskirjad kaitsmaks keskkonda. Igasugune ohtlike jäätmete väljavedu mujale kui OECD riikidesse ja kõrvaldamiseks määratud jäätmete väljavedu mujale kui ELi/EFTA liikmesriikidesse on keelatud. ELis on kõigil taaskasutamiseks ettenähtud jäätmesaadetistel õigus vabalt liikuda. rakendatakse kontrollimisnõuet, mille kohaselt võivad liikmesriigid kontrollida teedel, sadamates jm toimuvat vedu või ka hilisemat etappi, kui jäätmed on juba taaskasutus- või kõrvaldamiskohta jõudnud.</p>
7.	EL muud dokumendid: teatis	Euroopa ringmajanduse tegevuskava	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098	<p>Roheleppe raames avaldatud uus ringmajanduse tegevuskava. Komisjon võttis 2015. aasta detsembris vastu ELi ringmajanduse tegevuskava 2. Selles määras ta plasti prioriteetseks küsimuseks ja võttis kohustuse koostada strateegia, milles käsitletakse plastiga seotud probleeme kogu väärtusahelas, võttes arvesse nende kogu olelusringi. 2017. aastal kinnitas komisjon, et keskendub oma tegevuses plasti tootmisele ja kasutamisele ning teeb tööd selle nimel, et 2030. aastaks oleksid kõik plastpakendid ringlussevõetavad. Selleks et võtta rohkem kasutusele ringlussevõetud plasti ja aidata plasti säästvamalt kasutada, esildab komisjon kohustuslikud nõuded ringlussevõetud</p>

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				<p>materjali sisalduse kohta ja jäätmete vähendamise meetmed selliste peamiste toodete puhul nagu pakendid, ehitusmaterjalid ja sõidukid, võttes arvesse ka plasti ringlussevõtu liidu tegevust. Plastiprügi vähendamise meede - mikroplasti meetmete väljatöötamine vähendamaks mikroplasti reostust ja sellest tulenevat ohtu.</p> <p>Kestlikkuse probleem - raamistiku välja töötamine bioressursipõhine plasti hankimine, märgistamine, kasutamine, biolaguneva/kompostitava plasti kasutamine ja märgistuse tagamine.</p> <p>Ühekordse plasttoote direktiivi õigeaegse rakendamise tagamine.</p> <p>Pudelite külge kinnitatud korgid vältimaks prügi teket</p> <p>Välja töötada toodetes ringlussevõetud materjali sisalduse mõõtmise eeskirjad.</p>
8.	EL õigusakt: direktiiv	Euroopa Liidu jäätmete raamdirektiiv 2008/98/EÜ	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098	Dokument määratleb, et jäätmeteket tuleb vähendada, jäätmeid tuleb käidelda ohutult keskkonnale ja inimestele, kohaldada jäätmehierarhiat materjali jäätmekäitluses. Eesmärk on kasutada jäätmeid ressursina.
9.	EL muud dokumendid: teatis	Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0062	Globaalse soojenemise piiramine, kliimaeesmärgid kliimaneutraalsuse saavutamiseks, kliimaneutraalse ajastu raamistiku kujundamine. Rohelise kokkuleppe tööstuskava: prognoositav, sidus, lihtsam regulatiivne keskkond; kiirem juurdepääs rahastamisele; oskuste edendamine; kaubandus ja vastupidavad tarneahelad.
10.	EL õigusakt: määrus	EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0161	Üleminek kliimaneutraalsele ja keskkonnasäästlikule majandusele ning vastav energiasüsteemi ümberkujundamine annavad märkimisväärsed võimalusi, mis on seotud nullnetotehnoloogia sektorite arendamise, kvaliteetsete töökohtade loomise ja majanduskasvuga. Energiajulgeolek on omakorda hädavajalik, et tagada kestlik majandusareng ning kokkuvõttes avalik kord ja julgeolek. Nullnetotööstuse määrus on üks selles kontekstis välja kuulutatud meetmetest ning selle eesmärk on lihtsustada

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
		gia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks (nullnetotööstuse määrus)		õigusraamistikku ja täiustada investeerimiskeskonda selliste tehnoloogiate tootmisvõimsuse suurendamiseks liidus, mis on määrava tähtsusega liidu kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamisel, ning tagada, et meie vähendatud CO2 heitega energiasüsteem on vastupanuvõimeline, aidates samal ajal vähendada õhusaastet rahvatervise ja planeedi keskkonna huvides. Nullnetotööstuse määrus on üks selles kontekstis välja kuulutatud meetmetest ning selle eesmärk on lihtsustada õigusraamistikku ja täiustada investeerimiskeskonda selliste tehnoloogiate tootmisvõimsuse suurendamiseks liidus, mis on määrava tähtsusega liidu kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamisel, ning tagada, et meie vähendatud CO2 heitega energiasüsteem on vastupanuvõimeline, aidates samal ajal vähendada õhusaastet rahvatervise ja planeedi keskkonna huvides. Ettepanekuga edendatakse nullnetotehnoloogia tootmisprojektide arendamist vähem arenenud ja üleminekupiirkondades, võimaldades neil lihtsalt ja automaatselt saada strateegiliselt oluliseks. Seega üritatakse ettepanekuga saavutada ühtekuuluvuse eesmarke ja see aitab neil piirkondadel teistele läheneda, luues kestliku ja tulevikukindla majandusvara. Käesolev ettepanek täiendab kõiki ökodisaini määruse 15 alusel kohaldatavaid nõudeid, samuti selle muudatusettepanekuid 16 ning nende rakendusmeetmeid, luues konkreetse nullnetotehnoloogiate tootmise raamistiku.
11.	EL õigusakt: direktiiv	Euroopa Liidu jäätmete raamdirektiiv 2008/98/EÜ	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098	Dokument määratleb, et jäätmeteket tuleb vähendada, jäätmeid tuleb käidelda ohutult keskkonnale ja inimestele, kohaldada jäätmehierarhiat materjali jäätmekäitluses. Eesmärk on kasutada jäätmeid ressursina.
12.	EL muud dokumendid: teatis	Euroopa roheline kokkulepe	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN	2020 a märtsis luuakse ringmajanduse tegevuskava, mis hõlmab säästvate toodete algatust ja milles keskendutakse ressursimahukatele sektorile, k.a. plastile. Võitlemine mikroplasti ja plasti tahtmatu sattumisega keskkonda

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				Komisjon töötab välja nõuded, millega tagatakse, et kõik ELi turul olevad pakendid on 2030. aastaks majanduslikult tasuval viisil taaskasutatavad ja ringlussevõetavad. Samuti töötab ta välja biolagunevat ja bioressursipõhist plasti käsitleva õigusraamistiku ning viib ellu ühekordselt kasutatavat plasti käsitlevad meetmed.
13.	EL muud dokumendid: teatis	Euroopa ringmajanduse tegevuskava	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098	<p>Roheleppe raames avaldatud uus ringmajanduse tegevuskava.</p> <p>Komisjon võttis 2015. aasta detsembris vastu ELi ringmajanduse tegevuskava 2. Selles määras ta plasti prioriteetseks küsimuseks ja võttis kohustuse koostada strateegia, milles käsitletakse plastiga seotud probleeme kogu väärtusahelas, võttes arvesse nende kogu olulusringi.</p> <p>2017. aastal kinnitas komisjon, et keskendub oma tegevuses plasti tootmisele ja kasutamisele ning teeb tööd selle nimel, et 2030. aastaks oleksid kõik plastpakendid ringlussevõetavad. Selleks et võtta rohkem kasutusele ringlussevõetud plasti ja aidata plasti säästvamalt kasutada, esildab komisjon kohustuslikud nõuded ringlussevõetud materjali sisalduse kohta ja jäätmete vähendamise meetmed selliste peamiste toodete puhul nagu pakendid, ehitusmaterjalid ja sõidukid, võttes arvesse ka plasti ringlussevõtu liidu tegevust.</p> <p>Plastiprügi vähendamise meede - mikroplasti meetmete väljatöötamine vähendamaks mikroplasti reostust ja sellest tulenevat ohtu.</p> <p>Kestlikkuse probleem - Raamistiku välja töötamine bioressursipõhine plasti hankimine, märgistamine, kasutamine, biolagunev/kompostitav plasti kasutamine ja märgistuse tagamine.</p> <p>Ühekordse plasttoote direktiivi õigeaegse rakendamise tagamine. Pudelite külge kinnitatud korgid vältimaks prügi teket. Välja töötada toodetes ringlussevõetud materjali sisalduse määramise eeskirjad.</p>

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
14.	EL õigusakt: määrus	Määrus (EÜ) nr 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013PC0516&from=CS	Dokument kehtestab reeglid ohtlikele jäätmetele ning jäätmete käitlemisele ja transportimisele. Ohtlikele jäätmetele kehtestatud ranged eeskirjad kaitsmaks keskkonda. Igasugune ohtlike jäätmete väljavedu mujale kui OECD riikidesse ja kõrvaldamiseks määratud jäätmete väljavedu mujale kui ELi/EFTA liikmesriikidesse on keelatud. ELis on kõigil taaskasutamiseks ettenähtud jäätmesaadetistel õigus vabalt liikuda. rakendatakse kontrollimisnõuet, mille kohaselt võivad liikmesriigid kontrollida teedel, sadamates jm toimuvat vedu või ka hilisemat etappi, kui jäätmed on juba taaskasutus- või kõrvaldamiskohta jõudnud.
15.	EL õigusakt: määrus	Kemikaalimäärus REACH (EÜ) nr 1907/2006	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1447165123284&uri=CELEX:02006R1907-20150925	Dokument aitab tagada keskkonnakaitse ja kaitsta inimestest kantserogeensete, mutageensete ja toksiliste kemikaalide kasutamisel plastides, seades keelu või piirangud keemilistele ainetele, mis kujutavad endast riski. Dokument annab üksikasjalikud juhised ettevõttele ainete registreerimiseks, nende ohtlikkuse/ohutuse hindamiseks, dokumenteerimiseks, alternatiivide leidmiseks, ohutuse tõendamiseks. Dokumendis on välja toodud ainete nimetused ja nende piirangud. Plasti ringlussevõttu probleemne koht plastis sisalduvad lisandid.
16.	EL õigusakt: direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851	Muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ. Näiteks sätestatud korduskasutamiseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtmäärasid tuleks suurendada, et paremini kajastada liidu ringmajanduse edendamise püüdlusi. Jäätmepõhiste mõistete määratlemine.
17.	EL muud dokumendid: teatis	Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimanetraalsuse ajastuks	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52023DC0062&qid=1678698870156	Praegune kümnend on maailma jaoks otsustava tähtsusega, et piirata globaalset soojenemist ja astuda vajalikke samme kliimanetraalsuse saavutamiseks. Euroopa rohelises kokkuleppes on sätestatud rohepöörde eesmärgid, sealhulgas kliimaeesmärgid, et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Uue rohelise kokkuleppe tööstuskava kavand põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam regulatiivne keskkond, kiirem juurdepääs piisavale

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks.
18.	EL õigusakt: määrus	Määrus, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks (nullnetotööstuse määrus)	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0161	Käesolev seletuskiri on lisatud ettepanekule Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse meetmete raamistik Euroopa nullnetoenergiatehnoloogiatega tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks (edaspidi „nullnetotööstuse määrus“). Nimetatud ettepanek aitab saavutada eesmärgi tugevdada Euroopa nullnetoenergiatehnoloogiatega tootmise ökosüsteemi, nagu on kirjeldatud komisjoni teatises roheleppe tööstuskava kohta.
19.	EL õigusakt: määrus	Kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0160	Ettepaneku eesmärk on <ul style="list-style-type: none"> –tugevdada Euroopa kriitiliste toorainete väärtusahela eri etappe; –mitmekesistada kriitiliste toorainete importi ELis, et vähendada strateegilist sõltuvust; –parandada ELi võimekust jälgida ja maandada praegusi ja tulevasi kriitiliste toorainete tarnehäirete riske; –tagada kriitiliste toorainete vaba liikumine ühtsel turul, tagades samal ajal nende ringluspõhisuse ja kestlikkuse parandamise teel keskkonnakaitse kõrge taseme.
20.	Muu dokument	OECD Skills Outlook 2023 Skills for a resilient green and digital transition	https://read.oecd-ilibrary.org/education/oecd-skills-outlook-2023_27452f29-en?fbclid=IwAR1IDaWfUk4X-YRamEwnsmgdW59OhfYt34TGF0mf_VTENvtGY0Vv9BaEZp8#page54	Huvitav aspekt on, et materjalimüüjad vahendavad tootjatele turunõudlusest tulenevat tagasisidet ja riigi poliitilised piirangud määravad maksud, mis survestavad tegema kestlikke valikuid. Materjalivaliku otsustab klient ja puidu ja mööblisektoris sisearhitektidel on suur roll, kuna tootja seda otsust ise ei tee. Projektid lähevad 90% nii töösse nagu sisearhitekt on materjalid valinud. Tootmisel e ole otsuste tegemiseks palju ruumi.
21.	EL õigusaktide kogum	Pakett "Eesmärk" 55	https://www.consilium.europa.eu/et/infographics/fit-for-55-how-the-eu-will-turn-climate-goals-into-law/	Euroopa Liidu kliimaeesmärgid, kasvuhoonegaaside vähendamine. Eesmärgid ja tegevused.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
22.	Eesti õigusakt	Kliimapoliitika põhialused aastani 2050	https://www.riigiteataja.ee/akt/307042017001?leiaKehtiv	Eesti kliimapoliitika visioon, eesmärk, majandus hõlmavad poliitikasuunised, valdkondlikud poliitikasuunised kliimamuutuste leevendamiseks ja kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks ning aruandlus.
23.	Eesti muud dokumendid: kava	Rohepöörde tegevusplaan	https://www.valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/rohepoliitika/tegevusplaan?view_instantance=0&current_page=1	Tegevusplaan, eesmärgid, väljakutsed, prioriteedid
24.	Eesti muud dokumendid: kava	Keskonnavaaldkonna arengukava 2030	https://kliimaministeerium.ee/kevad	Keskonnaministeerium on alustanud keskkonnavaaldkonna strateegilise arengudokumendi (KEVAD) koostamist sihiga luua valdkondade ühtne arengukava ning töötada välja selle rakendamiseks vajalikud meetmed ja tegevused. Arengukava koostamise eesmärk on toetada Eesti ja Euroopa Liidu pikaajaliste strateegiliste sihtide ja ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamist ning korrastada olemasolevate strateegiliste dokumentide süsteem. Arengukava koostamisel püütakse saavutada laiapõhjaline kokkulepe looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.
25.	Eesti muud dokumendid: kava	Keskonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023-2025	https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/keskkonnateadlikkus/keskkonnahariduse-ja-teadlikkuse-tegevuskava-2023-2025	„Keskonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023–2025“ eesmärk on suurendada elanike keskkonnateadlikkust ning edendada süsteemset keskkonnaharidust ja säästvat arengut toetavat haridust. Keskonnaministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium kinnitavad ühist taht viia ellu käesolev tegevuskava ning korraldada selle rakendamise perioodilist analüüsi ja uuendamist, kaasates kõiki siht- ja huvirühmi. Keskonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023–2025 on dokument, mille alusel kavandatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid ja keskkonnaharidust kujundavaid tegevusi kolmeaastasel perioodil. Tegevuskava koostamisel lähtuti õigusaktidest, strateegilistest dokumentidest ja hinnangust eelmise perioodi tegevuskavale.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
26.	Eesti muud dokumendid: kava	Ringmajanduse valge raamat	https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2023-02/Ringmajanduse%20valge%20raamat.pdf	Kuidas vältida jäätmeteket, pikendada toodete eluiga ja vältida esmase toorme kaevandamise vajadust? Ringmajanduse valge raamat on koostatud selleks, et erinevad osapooled teineteist paremini mõistaks ja saaks neid tuleviku kujundamise arutelusid alustada samalt lehelt. Valge raamat avab rohepöörde osaks oleva ringmajanduse olemust ja põhimõtteid ning läbi arengusuundade kirjeldanud muutusi, mis on vajalikud ringmajandusele üleminekuks. Kutsun kõiki üles selle pinnalt aktiivsele arutelule ning koostööle.
27.	Eesti muud dokumendid: teekaart	Energia teekaart 2021-2031-2040	https://rohetiiger.ee/valjaanne/energia-teekaart-2021-2031-2040/	Energia teekaart kirjeldab energiamajandusega seotud võimalusi sellise tasakaalu saavutamiseks.
28.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA ülevaade digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest	https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2021/10/OSKA_ylevaade_dig_ja_rohepoordeks_vajalikest_oskustest.pdf	OSKA ülevaade digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest on koostatud eesmärgiga anda sisendit eri osapooltele asjakohaste tegevuste kavandamisel, et kiirendada tehnoloogial ja keskkonnateadlikkusel põhinevate lahenduste oskuslikku rakendamist, uute võimaluste operatiivset kasutuselevõttu ning tõsta inimeste konkurentsivõimet tööturul. Analüüsi tulemused on suunatud eelkõige avaliku sektori koolitusressursside kavandamise üle otsustajatele, tööturu- ja hariduspoliitika kujundajatele ja rakendajatele eri tasanditel (Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Eesti Töötukassa, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium jne), haridusasutustele, eriala- ja haruliitudele ning haridusvalikuid tegevatele noortele ja täiskasvanutele. Energeetika, ehituse, keemia-, kummi-, plasti- ja ehitusmaterjalitööstuse, rõiva-, tekstiili- ja nahatööstuse, avaliku halduse, vee ja jäätmeäitluse ning keskkonda, transpordi, logistika, mootorsõidukite remondi ja hoolduse, kinnisvarateenuste, metsanduse ja puidutööstuse, põllumajanduse ja toiduainetööstuse, metalli- ja masinatööstuse ning elektroonika, kultuuri ja loometegevuse valdkonnas.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
29.	EL muud dokumendid: raamistik	Euroopa kestlikkusalaste pädevuste raamistik	https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bc83061d-74ec-11ec-9136-01aa75ed71a1/language-et	Euroopa kestlikkusalaste pädevuste raamistikus GreenComp on määratletud kestlikkusalaste pädevuste kogum, mis lisatakse haridusprogrammidesse, et aidata õppijatel arendada teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis edendavad viise, kuidas mõtelda, planeerida ja tegutseda empaatia ja vastutustundega ning hoolitseda meie planeedi ja rahvatervise eest. See töö algas erialakirjanduse läbitöötamisega ning põhines mitmel konsultatsioonil kestliku arengu alase hariduse ja elukestva õppe valdkonnas töötavate ekspertide ja sidusrühmadega. Käesolevas aruandes esitatud tulemused kujundavad keskkonnasäästlikkust toetava õppe raamistiku, mida saab rakendada mis tahes õpikontekstis. Aruandes jagatakse raamistiku aluseks oleva kestlikkuse ja keskkonnasäästlikkust toetava õppe esialgseid määratlusi, et saavutada konsensus ning ületada ekspertide ja teiste sidusrühmade vahelised erimeelsused. GreenComp koosneb neljast omavahel seotud pädevusvaldkonnast: „kestlikkusväärtuste omaksvõtmine“, „kestlikkuse keerukuse käsitlemine“, „kestliku tuleviku kujutamine“ ja „kestlikkuse nimel tegutsemine“. Iga valdkond hõlmab kolme pädevust, mis on omavahel seotud ja võrdselt olulised. GreenComp on loodud soovitusliku viitematerjalina õppekavade jaoks, mis edendavad kestlikkust kui pädevust.
30.	Eesti muud dokumendid: strateegia	Strateegia "Eesti 2035"	https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia	„Eesti 2035“ on riigi pikaajaline arengustrateegia. Selle eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegia annab ühtse suuna erinevate valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Eesti pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ koosneb üldosast ja tegevuskavast.
31.	Eesti muud dokumendid: arengukava	Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035	https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-	Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 jätkustrateegia, milles seatakse hariduse sihid järgmiseks 15 aastaks. Arengukava

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
			09/1. haridusvaldkonna arengukava 2035 ki nnitatud 11.11.21.pdf	koostamisel on aluseks võetud uuringud ja analüüsid, ekspertide koostatud visioonidokumendid, strateegia „Eesti 2035“, ÜRO säästva arengu eesmärgid, haridusvaldkonna arengukava töörühmade töö tulemused, avalike arutelude ja kaasamisürituste raames kogutud tagasiside ja sisend ning Eesti elukestva õppe strateegia 2020 ja selle vahehindamise tulemused.
33.	Eesti siseriiklik õigusakt	Säästva arengu seadus	https://www.riigiteataja.ee/akt/110112016016	(1) Käesolev seadus sätestab säästva arengu rahvusliku strateegia alused. (2) Säästva arengu rahvuslik strateegia tugineb ÜRO Keskkonna- ja Arengukonverentsi otsustes (Rio de Janeiro, 1992) sätestatud põhimõtetele. (3) Käesoleva seaduse II osa sätestab looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise alused. (4) Säästva arengu alused teistes valdkondades sätestab seadus, muu õigusakt või riiklik programm.
34.	Eesti muud dokumendid: raport	ROHEPOLIITIKA EKSPERDIRÜHMA RAPORT	https://www.valitsus.ee/media/4870/download	Ekspertühmale anti ülesandeks analüüsida Eestis juba tekkinud keskkonnasõbraliku majandusega seotud oskusteavet, samuti rohepoliitikaga seotud eesmärgid ja aluspõhimõtteid, kaardistada kehtivad ja ettevalmistamisel olevad meetmed, tegevused ja ressursid, takistused ja puudujäägid ning pakkuda välja viisid, kuidas raskused edukalt ületada ning edasiliikumist tõhusalt mõõta.
35.	Rahvusvahelised dokumendid	Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid	https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng	Ülemaailmse säästva arengu tegevuskava peamine eesmärk on kaotada kõikjal vaesus ning tagada väarikus ja hea elukvaliteet kõigile, arvestades samas looduskeskkonna võimekusega. Tegevuskava eesmärgid keskenduvad olukorra parandamisele nii majandus-, sotsiaal- kui ka keskkonnavaldkonnas. Eesmärgid kehtivad kõikidele riikidele ning nende elluviimiseks on vaja panust nii valitsustelt kui ka valitsusväliselt sektorilt.
36.	Eesti muud dokumendid: raport	Rohetöökohade potentsiaal Eestis	https://www.riigikantselei.ee/media/327/download	Raporti eesmärk on täpsustada rohetöökoha definitsiooni, anda ülevaade rohetöökohade potentsiaalist neljas sektoris (põllumajandus, metsandus, ehitus ja transport) Eestis, analüüsida kõrghariduse vastavust rohetöökohade

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				vajadusele ning anda poliitikasoovitused õppekavade arendamisele tulenevalt rohemajanduse arengust. Analüüsitava sektorite tähtsust ja olulisust rohetöökohtadena on rõhutanud mitmed rahvusvahelised organisatsioonid (UNEP, OECD, ILO). Nende sektorite puhul on täheldatav oluline keskkonnamõju ning samal ajal on need olulised riigi majandusele ja ühiskonnale laiemalt nii lisandväärtuse loojate kui tööandjatena. Raportis ei käsitleta energeetika sektorit, mis on küll ka väga suure keskkonnamõjuga, kuid mille kohta on koostamisel eraldi raport. Seega ei hõlma antud raport kogu rohetöökohtade potentsiaali. Raporti esimeses peatükis antakse esmalt ülevaade rohemajanduse käsitlemisega seonduvatest mõistetest. Peatüki teises osas analüüsitakse detailsemalt rohemajanduse ja rohetöökohta mõiste kujunemist ja käsitlemist kirjanduse alusel. Raporti teises peatükis antakse ülevaade analüüsitava valdkondade olulisusest Eestis ja sektori esindajatega läbiviidud intervjuudest. Raporti kolmandas osas hinnatakse rohetöökohtade potentsiaali nimetatud neljas sektoris. Raporti viimases osas esitatakse kokkuvõtte ja peamised soovitused valdkondlike õppekavade arendamiseks rohemajanduse ja rohetöökohtade kontekstis Eestis.
37.	Eesti muud dokumendid: raport	KOHALIKE OMAVALITSUSTE ROLL ROHEPÖÖRDE ELLUVIIMISEL	https://riigikantselei.ee/media/1974/download	Uurimuse keskne eesmärk oli välja selgitada kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) roll rohepöörde elluviimisel Eestis. Uuringu tulemustele tuginedes sõnastati soovitused tingimuste osas, mis looksid KOVidele head eeldused selle rolli tõhusaks täitmiseks. Töö oluliseks väljundiks on ka KOV rohepoliitika kujundamist, elluviimist ja seiret toetavad töövahendid (juhend, soovituslike indikaatorite süsteem). Töö raames välja töötatud lahendused ja soovitused lähtuvad ühelt poolt Eesti KOV süsteemi rohepöördeks valmisoleku ning teiselt poolt rohepöörde olemusest tulenevate väljakutsete kokku toomise vajadustest ja võimalustest. Töös esitatakse täpsem ülesannete ja

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				tegevussuundade loend, mille tulemusel on võimalik nende eesmärkide suunas liikuda. Need loendid on ühtlasi rohepöörde kui protsesside ja tegevuste kogumi praktilise definitsiooni sisuks. Töös ja töö raames koostatud KOV rohepöörde juhendis sisalduvad 8 KOV üldülesande (arengu strateegiline kavandamine; finantsjuhtimine; hangete korraldamine; vallavara majandamine; KOV organisatsiooni areng; kaasamine; kommunikatsioon; seire) ja 12 tegevusvaldkonna (ruumiplaneerimine; ehitustegevuse korraldamine; elamumajandus; teed ja tänavad; transport; soojusmajandus; veemajandus; jäätmemajandus; haljastus ja heakord; looduskaitse ja keskkonnakorraldus; vaba aeg, kultuur ja sport; haridus ja noorsootöö) teemakohased rohepoliitika eesmärgid ja põhimõtted ning soovituslikud tegevussuunad. Need kokku määratlevad KOV rohepöörde veelgi täpsema sisu uuringu koostamise ajahetke teadmiste alusel.
38.	Eesti muud dokument	ROHEPÖÖRDE SÕNASTIK	https://haldus.taltech.ee/sites/default/files/2022-11/rohepo%CC%88o%CC%88rde%20so%CC%83nastik_v2_20.09%5B22%5D%20copy.pdf	See sõnastik on abistavaks teejuhiks, et paremini mõista terminoloogiat, mida kasutame kui räägime rohepöördest ja sellega seotud valdkondadest. Loetelu täieneb ajas ja on kokku pandud Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskuse andmebaasi ja Riigikantselei rohepoliitika rakukese poolt.
39.		ESCO klassifikatsioon	https://esco.ec.europa.eu/et/classification/qualifications	ESCO üks põhiülesanne on luua tugevamad sidemed haridus- ja koolitusvaldkonna ning töömaailma vahel ja aidata seega viia oskused paremini vastavusse tööturu vajadustega ning toetada tööturu paremat toimimist. ESCOga soovitakse tagada ühine viiteterminoloogia, mis võimaldab kvalifikatsiooni sisu läbipaistvaks muuta ning kvalifikatsioone tõlkida, võrrelda, kindlaks teha ja analüüsida ning seega välja selgitada, kuidas need on seotud kutsealadel ja sektorites vajalike oskuste ja ametitega. ESCO võimaldab seda mitmel viisil. ESCO aitab kvalifikatsiooniga seotud õpiväljundeid kirjeldada ja mõista. ESCO aitab parandada personaalseid/digitaalseid

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				karjäärinõustamisteenuseid. ESCO aitab valideerida informaalset ja mitteformaalset õpet.
40.		Oskuste register	https://www.kutsekoda.ee/oskused-2/	Eesti oskuste register on oskuste süstematiseerimise töövahend. Register on kokku pandud selleks, et kõik oskuste andmeid kasutavad osapooled saaksid seda kasutada endale vajalike eesmärkide elluviimiseks. Oskuste register koosneb neljast tasandist (oskusvaldkond, oskusrühm, põhioskus ja alamoskus). Kõik oskused on registris kirjeldatud teatud üldistusastmega, et kogu oskuste väli võimalikult optimaalselt ära katta ning samas arvestada ka registri võimalike kasutuseesmärkidega tulevikus.
41.	Rahvusvahelised		https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng	Ülemaailmse säästva arengu tegevuskava peamine eesmärk on kaotada kõikjal vaesus ning tagada väarikus ja hea elukvaliteet kõigile, arvestades samas looduskeskkonna võimekusega. Tegevuskava eesmärgid keskenduvad olukorra parandamisele nii majandus-, sotsiaal- kui ka keskkonnavaldkonnas. Eesmärgid kehtivad kõikidele riikidele ning nende elluviimiseks on vaja panust nii valitsustelt kui ka valitsusväliselt sektorilt.
42.	Eesti muud dokumendid: kava	Riiklik energia- ja kliimakava	https://kliimaministeerium.ee/energeetika-maavarad/energiamaajandus/energia-ja-kliimakava	riikliku energia- ja kliimakava (REKK 2030) eesmärk on anda Eesti inimestele, ettevõtetele ning ka teistele liikmesriikidele võimalikult täpselt informatsiooni sellest, milliste meetmetega kavatses Eesti riik saavutada Euroopa Liidus kokku lepitud energia- ning kliimapoliitikat puudutavad eesmärgid.
43.	Eesti muud dokumendid: uuring	Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate tööjõu- ja oskuste vajadus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/ettevotlussektori-uurimis-ja-arendustootajate-tooju-ja-oskuste-vajadus/	Uurimis- ja arendustöötajad määravad meie järgmiste põlvete heaolu, põhimõtteliselt nende käes on võimalus päästa Eesti majandus! Tagasihoidlik uurimis- ja arendustöötajate arv Eesti majanduses (umbes 60% EL-i keskmisest) on üks võtmepõhjuseid, miks meil on raske saavutada „Eesti 2035“ ja TAIE eesmärki – Eesti erasektor panustab uurimis- ja arendustegevusse 2% SKP-st. Uurimis- ja arendustöötaja on sügavate erialaste ning interdistsiplinaarsete teadmiste ja oskustega

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				intellektuaalselt võimekas spetsialist. Eesti rikkuse allikas on kõrgema lisandväärtusega uuenduslikud ettevõtted, kus toimub innovatsiooniprotsesse tundvate uurimis- ja arendustöötajate käe läbi pidev toodete-teenuste lisandväärtuse kasvatamine ning uute, maailma muutvate toodete-teenuste sünd. Nii me päästamegi Eesti majanduse!
44.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA üldproгноos 2022-2031	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-uldproгноos-2022-2031/	Kokkuvõtteks, haridustasemest madalamal positsioonil töötamine võib peegeldada suutmatust leida tööd õpitud erialal, mis võib olla seotud ka üle koolitamisega või vanemaealiste karjääriredelil allapoole liikumisega, lihttöötajate puhul ka piiratud riigikeeleoskusele vms takistustele (eriti välismaalaste tööturule lõimumise puhul). Tehnikute ja keskastme spetsialistide pearühmas on suur osa nii eeldatust madalama kui ka kõrgema haridustasemega töötajaid. Eeldatust madalamat haridustaset esineb enam ametirühmades, kus on terav tööjõupuudus (IKT), ametikohale kasvatatakse kogemuste varal karjääri käigus (töödejuhatajad) või ametikohal vajalikud oskused on võimalik omandada väljaspool formaalharidust (kultuur, sport, toitlustus). Eeldatust kõrgema haridustasemega töötajate rohkus võib viidata nii üle koolitamisele osal erialadel, samuti võib formaalselt mõjutada varem omandatud kõrghariduse võrdsustamine magistrikraadiga. Tippspetsialistide pearühmas on väga palju eeldatust madalama formaalharidusega töötajaid IKT-ametirühmades, mida on mõjutanud väga suur tööjõunõudlus. Paljud töötajad on vajalikud oskused omandanud töö käigus või väljaspool formaalharidust või on erialahariduse omandamine jäänud pooleli.
45.	Eesti muud dokumendid: uuring	Tööelu üldoskuste klassifikatsioon ja tulevikuvajadus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/tooelu-uldoskuste-klassifikatsioon-ja-tulevikuvajadus/	Uuringuaruanne annab ülevaate Eesti jaoks olulistest tööelu üldoskustest, nende klassifitseerimise põhimõtetest ning järgmiste aastate tulevikuvajadusest keskpikas vaates. Tööelu üldoskuste klassifikatsioon põhineb ESCO Euroopa oskuste klassifikaatori ülekantavate oskuste jaotusrühmal, mida on Eesti oskuste klassifikaatori üldoskuste jaotuse

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				<p>parendamiseks kriitiliselt hinnanud Eesti oskusi analüüsivad, võrdlevad ja kirjeldavad spetsialistid. Nende ettepanekuid on võrreldud rahvusvaheliste oskuste klassifikaatorite ja uuringutega. Uuringu tulemusena on valminud ajakohastatud ning eri kontekstides hõlpsasti kasutatav kategoorianimistu, milles on esitletud kümme enesejuhtimise, seitse mõtlemis- ja üheksa lävimisoskust. Tööelu üldoskuste Eesti tulevikuvajaduse määramiseks on tehtud kõikide OSKA valdkondlike uuringuaruannete koondanalüüs. OSKA aruannete tulemusi on tõlgendatud majandusvaldkondade üleselt ning asetatud üldoskuste klassifikatsiooni raamistikku. Analüüsi käigus on selgunud tulevikus erilist tähelepanu ning arendamist vajavad tööelu üldoskused, mille hulgas on enim mainitud loovust ja uuenduslikkust, analüüsioskust, õppimisoskust, suhtlemisoskust (eneseväljendust), tegevuste algatamist (initsiatiivikust) ning võõrkeelte oskust. Üldoskuste arendamiseks peaks nii õpi- kui ka töötegevustes pühendama rohkem aega, looma sobiliku metoodika ja infrastruktuuri ning võtma arvesse inimeste individuaalseid erisusi.</p>
46.	Eesti muud dokumendid: uuring	Sotsiaaltöö	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/sotsiaalto/	<ul style="list-style-type: none"> OSKA sotsiaaltöö valdkonna uuring otsib vastust küsimusele, milline on valdkonna tööjõu- ja oskuste vajadus lähema kümne aasta jooksul, ning esitab ettepanekud, kuidas tööjõu- ja oskuste vajadust täita. Siinses uuringus on keskseks analüüsiühikuks põhikutseala ning neil töötavaid töötajaid on käsitletud üle terve majanduse. Siiski töötab enamik põhikutsealadel hõivatuid sotsiaaltöö, kuid ka tervishoiu ja avaliku halduse valdkonnas. Tööjõuvajaduse ja koolituspakkumise võrdlus näitas, et tasemeõppe koolituspakkumine ületab valdkonna tööjõuvajadust lapsehoidjate puhul suurel määral. Kuivõrd lapsehoidjate üks võimalikke rakendusvõimalusi on ka alushariduses,

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				<p>peab tasakaaluhinnangu andma ka tulevases OSKA hariduse valdkonna uuringus. Hooldustöötajate tööjõuvajadus on suurem kui koolituspakkumine. Kõrgharidust eeldavate põhikutsealade ja tegevusjuhendajate puhul on tööjõuvajadus ja koolituspakkumine tasakaalus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eriti kutsehariduses, kuid ka kõrghariduses annavad tooni juba erialasel tööl olijad ja täiskasvanud õppijad, mistõttu paljud valdkonna tasemeõppe lõpetajad ei ole valdkonna jaoks uueks tööjõuks. • Aastatega on kasvanud nende lõpetajate osatähtsus, kelle jaoks sotsiaaltöö on olnud teadlik elukutsevalik. • Tööandjatele on töötajate erialane ettevalmistus oluline, olgu see läbitud taseme- või täiendusõppes. • Erialase hariduse omandamist motiveerib see, et üha enam on töötamiseks vaja kutsetunnistust. • Kõrvaltööna rakendumine suurendab tööjõuvajadust. • Arvestada tuleb, et osa tasemeõppe lõpetajatest peaks suunduma ka teadusesse ja tegema akadeemilist karjääri. See on õppe jätkusuutlikkuse tähtis eeldus
47.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA trendikaardid	https://oska.kutsekoda.ee/trendid/	Keskkonnasäästlikkus saab normiks. Digitehnoloogia ulatub kõikjale. Üleilmastumine võimendab riske, Rahvastikumuutused suunavad arengut.
48.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA trendikaardid. Lühiülevaade	https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/themes/oska/assets/images/OSKA-trendikaardid_Lyhiylevaade.pdf	Tööjõu- ja oskuste vajadust mõjutavate tulevikutrendide lühiülevaade on kokkuvõtte oska.kutsekoda.ee veebilehel avaldatud OSKA trendikaartidest, kus lisaks töömaailma arengusuundumustele käsitletakse trendide mõju ka haridusele, majandusele ja ühiskonnale laiemalt. Lühiülevaatesse on koondatud olulisemad märksõnad teguritest, prognoosidest, hinnangutest ja arengusuundumustest, millel nähakse suurt rolli meie lähiaastate eluolu kujundamisel. Põhifookusesse on võetud

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				töökohtade ja oskuste vajadus ning neid mõjutavad suundumused aastani 2030, seda nii üleilmselt kui ka Eesti kontekstis. Kokkuvõtte tugineb maailma tulevikuseire ekspertide ja mõttekodade uuringutele ning analüüsidele, rahvusvaheliste organisatsioonide ning uuringu- ja konsultatsioonifirmade koostatud ülevaadetele, nii Eesti kui ka rahvusvahelistele arengu- ja visioonidokumentidele, aga ka varasematele OSKA tööjõu- ja oskuste vajaduse uuringutele. Trendide kontekstualiseerimiseks Eesti oludes on kasutatud ka valdkondlike ekspertide, teadlaste ja visionääride artikleid ja intervjuusid meedias, avalikke blogipostitusi, seminariettekanedeid jms. OSKA trendikaartidele on teadlikult kaasatud eri allikates välja toodud hinnanguid ja prognoose, mis võivad sisult mõnevõrra üksteisele vastu rääkida – nende paikapidavus selgub ajas, kuid praegu puudub tõsikindel alus erinevate seisukohtade eiramiseks
49.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA ülevaade digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-ulevaade-digi-ja-rohepoordeks-vajalikest-oskustest/	Pea kõigis majandus- ja eluvaldkondades mõjutab tulevast tööjõu- ja oskuste vajadust kõige tugevamalt digitaliseerimine ja automatiseerimine. Üldised info- ja kommunikatsioonitehnoloogia oskused on muutumas elementaarseks tööalaseks vajaduseks. Rohepöörde elluviimiseks on vaja riigiülest strateegiat ning laiapõhjalisi kokkuleppeid, millega peavad kaasa tulema kõik sektorid. Eeskätt on vaja luua alus süsteemseteks muutusteks valdkondades, mis seonduvad enim süsinikjalajälje ja keskkonnamõjude vähendamise, ressursitõhususe ja ökosüsteemide säilitamise eesmärkidega (nt energeetika, transport, ehitus, tööstus, põllumajandus, keskkond jt). Muutuste käivitamiseks loob eeldused digiüleminek, digitaalsete vahendite arendamine ja neisse investeerimine. Rohemajanduse kompetents tegevusaladel on väga ebaühtlane, teadlikkuse ja oskuste taseme tõstmine vajab keskset eestvedamist. Rohepöörde õnnestumiseks on otsustava tähtsusega teadmised juhtimisest,

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				kommunikatsioonist, turundusest ja IKT-st, strateegiline ja uuendusmeelne mõtlemine.
50.	Eesti muud dokumendid: uuring	OSKA valdkonnauuringutes katmata ametialade analüüs	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-valdkonnauuringutes-katmata-ametialade-analuus/	OSKA esimese ringi valdkonnauuringutes on ametite klassifikaatori 436 ametialast käsitletud 344. Osa ametialasid on valdkonnauuringutesse hõlmatud osaliselt, st hõiveprognoos on koostatud vaid osale hõivatutele. Ametialade hõiveprognoosiga katmata osa moodustab kogu hõivatute arvust 15%. • Kõige vähem on nii ametialade arvu kui ka hõivatute osakaalu mõttes analüüsitud lihttöötajaid, mis on OSKA valdkonnauuringute rõhuasetust arvestades ootustele vastav. Ametialade katmata osa hõivatutest moodustavad lihttöölised 30% ja juhid 18%. • Tervikuna püsib Eesti tööturul hõivatute arv stabiilne, kasvades kümnendiga umbes 2,7%. Ametialade katmata osa töötajate hõive püsib tuletatud prognoosi kohaselt kümnendi jooksul stabiilne, suunaga väikesele vähenemisele (-2,1%). OSKA valdkonnauuringutes analüüsitud hõivatutel püsib hõive samuti stabiilne, kuid suunaga väikesele kasvule (3,6%). • Asendusvajadus ametialade kaetud ja katmata osadel kokku on umbes 11 500 inimest aastas. Kogu asendusvajadusest moodustab ametialade katmata osa ligi viiendiku (18%). • Uue tööjõu vajadus ametialade kaetud ja katmata osadel kokku on üle 13 000 inimese aastas, neist 14% moodustab katmata osa vajadus. • Uuringus koostatud hõiveprognoos on aluseks varasemates OSKA valdkonnauuringutes analüüsimate hõivatute hõiveprognoosile OSKA 2020+ andmemudelil, mida edaspidi täpsustatakse värskemate sisendandmete ja OSKA valdkonnauuringute põhjal.
51.	Eesti muud dokumendid: uuring	Töötlev tööstus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/tootlev-toostus/	Uuring tugineb suuresti OSKA varasemate valdkondlike tööjõu- ja oskuste vajaduse uuringute tulemustele, ent selle ulatuse on tinginud ametid, mis on töötleva tööstuse jaoks kesksel kohal. Ametid on rühmitatud sarnaste oskuste põhjal ametialagruppidesse. Ametialagrupid on uuringusse valitud nende seotuse järgi töötleva tööstusega ning need moodustavad kolm suurt rühma: juhid ja insenerid

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				tööstuses; mehhatroonikud, tehnikud ja lukksepad; tööstusoperaatorid ja toodete valmistajad. Enim on juurde vaja tööstusjuhte, insenere ja töödejuhatajaid. Töötajate puudujääk töötlevas tööstuses takistab Eesti majandusarengut. Töötlev tööstus vajab töötajaid, kes oskavad tööstuslikku tootearendust ja tootmisprotsesside automatiseerimist.
52.	Eesti muud dokumendid: uuring	Vee- ja jäätmemajandus ning keskkond	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/vee-ja-jaatmemajandus-ning-keskkond/	OSKA vee- ja jäätmemajanduse ning keskkonna valdkonna (edaspidi VJK või valdkond) rakendusuuringu otsiti vastust küsimusele, kuidas paremini vastata valdkonna põhikutsealade tööjõu- ja oskuste vajadusele lähema 5–10 aasta vaates ning kuidas peaks selleks muutma koolituspakkumist. Uuringu raames analüüsiti valdkonna võimalikke tulevikuarenguid, hinnati, milline on selles perspektiivis uuritud põhikutsealade tööjõuvajadus ning kuidas peaks muutuma õppe sisu, et töötajate oskused vastaksid tööturu vajadustele. Enim tekib juurde ettevõtete keskkonnaspetsialistide ja -tehnoloogide ning keskkonnakonsultantide töökohti. Tööturul ei jagu veevarustus- ja kanalisatsiooniinsenere, veekäitlusoperaatoreid, veevärgilukkseppi ning jäätmeveo autojuhte. Keskkonnaalaste teadmiste ja oskuste arendamine kõigil elualadel on jätkusuutlikumale majandamisele ülemineku üheks eelduseks.
53.	Eesti muud dokumendid: uuring	Kaubandus, rentimine ja parandus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/kaubandus-rentimine-ja-parandus/	OSKA kaubanduse, rentimise ja paranduse valdkonna (edaspidi KRP või valdkond) uuring otsib vastust küsimusele, milline on KRP valdkonna tööjõu- ja oskuste vajadus lähema kümne aasta jooksul ning esitab ettepanekud, kuidas tööjõu- ja oskuste vajadust täita. Aastani 2028 väheneb kaubanduses, rentimises ja paranduses hõive 2 %. Kaubandusettevõtjate suurimaks proovikiviks on olemasolevate töötajate hoidmine ja arendamine. Aina enam läheb hinda analüüsi- ja müügipsühholoogia kasutamise oskus.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
54.	Eesti muud dokumendid: uuring	Haridus ja teadus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/haridus-ja-teadus/	Töajõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA hariduse ja teaduse (HT) valdkonna rakendusuuringu aruanne sisaldab infot tööjõu nõudluse ja võimaliku pakkumise kohta. Uuringu autorid otsisid lahendust probleemile, kuidas vastata hariduse ja teaduse valdkonna tööjõu- ja oskuste vajadusele lähema kümne aasta vaates ning kuidas peaks selleks muutma koolituspakkumist. Uuringu käigus analüüsiti valdkonna võimalikke tulevikusuundumusi, hinnati, milline on nende valguses põhikutsealade tööajuvajadus ning seda, kuidas peab muutuma õppe sisu, et tööjõu oskused vastaksid paremini tööturu vajadustele. Puudu jääb aineõpetajaid ning tugispetsialiste, lasteaia- ja klassiõpetajaks õpib piisav arv inimesi. Tulevikuõpetaja on juhendaja, kes oskab suunata laste arengut. Eesti teaduse tugevused ning konkurentsivõimelisemad ettevõtlusvaldkonnad ei ole omavahel kooskõlas.
55.	Eesti muud dokumendid: uuring	Töö ja oskused 2025	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8131-2/	Käesolev trendiülevaade „Töö ja oskused 2025” on koostatud osana Sihtasutuse Kutsekoda projektist OSKA tööjõu- ja oskuste vajaduse seire- ning prognoosisüsteemi loomiseks. Ülevaates tuuakse välja olulisemad trendid maailmas ja analüüsitakse nende mõju Eesti tööturule kümne aasta perspektiivis. Trendiülevaade on koostatud maailma tulevikuseire ekspertide ja mõttekodade uuringute ning analüüside põhjal; samuti on kasutatud Kutsekoja poolt läbi viidud fookusgruppides osalenud ekspertide mõtteid. Laiema konteksti mõistmine on eeltingimuseks teadmuspõhisele ühiskonnale ja majandusele arengueelduste loomisel, vajalike otsuste ettevalmistamisel ja langetamisel. Seejuures on teadmised (haridus), informeeritus ja kogemused üheskoos väärtuseks ning ühiskonna ja majanduse kesksed nurgakivid. Lähtuvalt sellest on õppimine olulisim protsess ja parimaks majanduspoliitikaks on tark haridus- ja talendipoliitika. Ülevaate eesmärk on ärgitada ühiskonna osapooli arutlema töötamise tulevikutrendide ja mõjurite üle; luua erinevate

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				majandusharude tööjõu- ning oskuste vajaduse prognoosimisele konteksti ja pakkuda mõttesuundi; olla sisendinfo tuleviku koolitusvajadusega seonduvatele aruteludele. Ülevaade koosneb järgmistest osadest: (1) Eesti arengut mõjutavad väljakutsed; (2) arengutrendid ja muutused maailmas; (3) tehnoloogiast tulenevad muutused, uued ettevõtlus- ja juhtimismudelid; (4) tulevikutöö olemus ja oskused; (5) huvigruppide ootused ja ekspertide Järeldused.
56.	Eesti muud dokumendid: uuring	Eesti tööturg täna ja homme 2019–2027	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8133-2/	Kui veel 10–15 aastat tagasi Eesti rahvaarv kahanes, siis viimastel aastatel on see jälle kasvanud. Kõige positiivsem prognoos näeb 2027. aastaks ette isegi tööealise elanikkonna suurenemist. Järgmisteks aastateks prognoositi veel hiljaaegu majanduskasvu jätkumist, kuid ka selle aeglustumist. Tööhõive ja töötuse määras ei ennustatud 2023. aastani kuigi suuri muutusi: prognoosid näitasid, et hõivemäära edasine tõus peatub ja töötuse määr enam ei lange. Lühiajalisi majandus- ja tööturuprognose võivad aga mõjutada ootamatud üleilmsed sündmused. Nii ongi 2020. aastal puhkenud ülemaailmse pandeemia tõttu sel aastal oodata kiiret töötuse kasvu ja järsku majanduslangust. Tuleb aga rõhutada, et alljärgnev tööjõu- ja oskuste vajaduse analüüs vaatab kaugemale tulevikku, kuni 2027. aastani, ja niisiis on see jätkuvalt asjakohane. 2027. aastal jääb töötajate arv prognoosi kohaselt üldjoontes samaks, nagu oli 2019. aastal. Kasvab kõrgharidusega spetsialistide töökohtade arv ning väheneb rutiinsemat tööd eeldavate ametite arv. Tulevikus on juurde vaja nutikaid töötajaid, kes oskavad tehnoloogiat erinevatel elualadel kasutusele võtta, arendada, hooldada ja hallata. Samuti suureneb inimestele teenuseid osutavate töötajate vajadus. Kahaneb selliste ametikohtade arv, kus täidetakse rutiinseid tööülesandeid, mida on lihtne tehnoloogiaga asendada.

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
57.	Eesti muud dokumendid: uuring	DIGILAHENDUSE D IGAS ELUVALDKONNAS	https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.hm.ee%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2F2022-10%2Fdigilahendused_igas_eluvaldkonnas_tee_kaat_28.06.22.docx&wdOrigin=BROWSELINK	Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE) määratleb teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arendamise sihid tegevussuunad. Arengukava asetab varasemast tugevama fookuse teadmus- ja tehnoloogiasirdele, teaduse ja teadlaste mõju kasvatamisele ning teadustulemuste kasutamisele Eesti arenguvajaduste täitmiseks. Ettevõtete toetamisel nihkub fookus teadmusmahukusele, innovatsioonile ja lisandväärtuse kasvatamisele. Arengukava sihtide saavutamisel on keskne roll TAIE fookusvaldkondadel1 – Eesti arenguvajadustele ja -võimalustele vastavad riigi, ettevõtete ja teadusasutuste koostöös eelisarendatavad teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse valdkondadel. Iga fookusvaldkonna jaoks koostatakse teekaart. Teekaardi koostamise protsess, fookusvaldkonna sihid ja eesmärgid, teekaardi rakendamine, seire ja uuendamine.
58.		EESTI MAJANDUSE OLUKORD JA VÄLJAVAATED Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule	https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2024/06/rk_konkurentsivoime-raport_2024_est.pdf	Poliitika tegemisel on aga sama tähtis mõista, miks majanduse struktuur ja näitajad on just selliseks kujunenud. Seetõttu on oluline vaadata majandusnäitajatest kaugemale ja hinnata laiemat pilti. Nii on konkurentsivõime seisukohast olulised ka mitmed muud tegurid, nagu stabiilne majanduskeskkond, tugevad institutsioonid, arenenud finantssüsteem, dünaamiline ettevõtlus, hea taristu, paindlik tööturg ja vajalike oskustega tööjõud, kõrge innovatsioonivõime, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) lai levik, hea rahvatervis ja muudki näitajad. Lisaks mõjutavad riigi konkurentsivõimet ühiskonna väärtused ja normid, näiteks riskikartlikkus, solidaarsus, eetika jne. Need on tegurid, mis jäävad koheste poliitikameetmete ulatusest välja, kuid mida on siiski võimalik institutsiooniliste reformide kaudu pikema aja jooksul kujundada. Seega peaks konkurentsivõimet uurides arvesse võtma paljusid tegureid. Riigi konkurentsivõimet võib analüüsida mitmel moel. Enamasti võrreldakse riikide majandusnäitajaid. Raport

Jrk nr	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus
				<p>koosneb seitsmest peatükist, mis eraldi võetuna kajastavad eeskätt nende autorite isiklike seisukohti. Eesti konkurentsivõime ja tulevikuväljavaated on mitmetahuline ja eri vaatenurki pakkuv teema, mistõttu on mõistetav, et detailides võivad eksperdikogu liikmed jääda mõne teema või käsitluse puhul ka eriarvamusele. Raporti kokkuvõtte ja soovituste osa on seevastu eksperdikogu ühistöö, millega nõustuvad ja mida toetavad kõik rühma liikmed.</p>

LISA 2. ÖPPEKAVARÜHMA „TEKSTIILI, RÕIVASTE, JALATSITE VALMISTAMINE JA NAHA TÖÖTLEMINE“ DOKUMENDID

Tabel L2.1 Öppekavarühma „Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ja naha töötlemine“ kirjeldavad rahvusvahelised ja siseriiklikud dokumendid.

Nr	Kuuluvus	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
1.	Ülene	EL õigusakt: direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/851	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851	Jäätmeäitlust tuleks liidus parandada lähtudes materjalide säästvast majandamiseks. Selleks on vaja välja kujundada jäätmeäitlustristu. Selle täitmiseks on seatud eesmärgid. Üks nendest on tekstiilijäätmete liigiti kogumine, mis peab toimima alates 1. jaanuarist 2025. Tulenevalt Euroopa Liidus kehtestatud nõudest on antud punkt kirjutatud ka Eesti Jäätmeseadusesse (<a 107062022022"="" akt="" href="https://www.riigiteataja.ee/akt/13118316?leiaKehitiv#:~:text=%C2%A7%2013614.,%2D%20j%C3%B5ust.%2015.05.2021%5D) ja Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused määrusesse (https://www.riigiteataja.ee/akt/107062022022). Tekstiilijäätmete liigiti kogumise tagab kohalik omavalitsus.	Jäätmeäitluse parendamine Ressursside tõhus kasutamine ja väärtustamine Tekstiilijäätmeid kogutakse liigiti alates 01.01.2025 Jäätmetekke vältimine
2.	Tekstiil	EL muud dokumendid: aruanne	ELi keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid tekstiiltoodete ja tekstiilteenuste puhul	https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107241	Dokumendi eesmärk on aidata tagada tekstiiltoodete ja -teenuste tootmine/hankimine keskkonnasõbralikul viisil, mis toetab ELi poliitikaeesmärke minimeerimaks keskkonnamõjusid. Dokumendid esitatakse kriteeriumid erinevat tüüpi tekstiilkiududele, kemikaalide kasutusele, vastupidavusele, materjali valikule, etiketi nõuetele ja muud soovitusel. Dokumendis tuuakse välja ka standardid tekstiilmaterjalide testimiseks ja soovituslikud nõuded. Tekstiili teenuste puhul tuuakse välja juhiseid pesemise, kuivatamise ja triikimise kohta ning tekstiilide parandamise, tagasi korjamise/kogumise teenuste kohta.	Tekstiilide keskkonnahoidlik hankimine Juhised tarbijatele etiketil parandamise, tagastamise teenused

Nr	Kuuluvus	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
3.	Tekstiil	EL õigusakt: määrus	Tekstiiltoodete kiukoostise märgistamise ja tähistamine	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32011R1007	Kiukoostise märgistamine ja tähistamine peaks olema kohustuslik, et tagada õige ja ühtse teabe kättesaadavus liidu kõigile tarbijatele. Määrus kehtestab tekstiiltoodetele nende märgistamiseks ja tähistamiseks ühtlustatud sätted. Lisaks on välja toodud eeskirjad, kuidas tootjad saavad taotleda uute tekstiilkiudude nimetuste lisamist ja tekstiiltoodete kiukoostise määramisest.	Tekstiiltoodete läbipaistvus Teadmised ja reeglid tekstiiltoodete märgistamisest
4.	Tekstiil	EL muud dokumendid: strateegia	ELi kestliku ja ringse tekstiili strateegia	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0141	Kestlikku ja ringset tekstiili toetavad põhimõtted: Tekstiilide pika kasutusea tagab kvaliteetne tootedisain. Tootespetsiifilisi ökodisaininõuete välja töötamine on oluline tagamaks toote vastupidavus, korduskasutatavus, parandatavus, ringlussevõetavus. Tekstiilitööstus kasutab palju eri kemikaale tekstiilide valmistamisel. Vältimaks ohtlike kemikaalide kasutamist jälgitakse REACH määrust, mis seab kriteeriumid kemikaalidele. Nii tekstiilide ümbertöötlemise kui ka tarbija teadlikkuse ja usalduse kasvatamisel on oluline digitaalse tootepassi olemasolu. Tekstiilijäätmete liigiti kogumine ja käitlemine on kõige tõhusamalt hallatav laiendatud tootjavastutusega. Edasiminekut võimaldavate tingimuste loomine: Kestlikku ja ringset tekstiili toetavad põhimõtted peaksid tootjatele olema teejuhiseks disainimaks kiirmood moest välja minnes üle ringsetele ärimudelitele (parandusteenused, rentimine jne). Olulised on ka toetuste määramine ülemineku teekonnal ringmajandusele (ettevõtted, partnerlused, liikmesriigid) ning toodete järelevalve kontrollimine.	Ökodisaini nõuded, tootedisain Ettevõtete läbipaistvus Toote keskkonnavalve teave kättesaadavus ja digitaalne tootepass Laiendatud tootjavastutus jäätmete tekke vähendamiseks
5.	Ülene	EL muud dokumendid: teatis	Euroopa roheline kokkulepe	https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_et https://eur-lex.europa.eu/legal-	Ülevaade Euroopa rohelisest kokkuleppes, selle vajalikkusest, uue poliitika loomisest ning täide viimisest. Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärk on saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning kaitsta ja säilitada loodusvarasid ja keskkonda kui ka inimeste tervist ja heaolu. Antud kokkuleppes mainitakse ringmajanduse tegevuskava olulisust	Seatud kliimaeesmärgid ELi kliima-, energia-, transpordi- ja maksupoliitikat selliselt, et 2030. aastaks oleks võimalik vähendada kasvuhoonegaaside

Nr	Kuuluvus	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
				content/ET/TXT/?gid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN	eriti ressursimahukates sektorites, kuhu hulka kuulub ka tekstiilitööstus. Kokkulepe tegevuskavasse on kantud sisse, et orienteeruvalt märtsis 2020 on loodud ringmajanduse tegevuskava tekstiilitööstusele.	netoheidet 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 55% kasvuhoonegaaside netoheidet oleks aastaks 2050 viidud nulli
6.	Ülene	EL muud dokumendid: teatis	Kestlike toodete normiks muutmine	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52022DC0140	Inimeste heaolu saab suurendada ja kestliku majanduskasvu saab tagada kasutades paremini ressursse ja materjale. Nii on võimalik luua vähem energiat tarbivaid, kauem kestvaid, ringlussevõetud materjale sisaldavaid tooteid, mis kinnistab ringmajandusmudeli rakendamist, vähendab esmase toormaterjali kasutust ning negatiivset keskkonnamõju. Ringmajandusele üleminek nõuab uut lähenemist toodete kavandamisel, valmistamisel ja kasutamisel. Eriti olulisel kohal on ökodisain, sest 80% toote keskkonnamõjust määratakse selle disainimisel. Tekstiilid on üks tähtsamaid tooterühmi, millel on suur negatiivne mõju ümbritsevale keskkonnale. Tekstiiltoodetel on uute tootepõhiste ELi eeskirjad välja töötlemisel. Plaanis on luua õigusakt tekstiiltoodete ökodisaini nõuetele, teabenõuetele ja digitaalsele tootepassile. Arutlemisel on ka tekstiili märgistamise muudatusel. Kestlike toodete algatustega soovitakse tagada, et 2030. aastaks kavandatakse oluline osa ELi tarbijatele pakutavatest toodetest nii, et need oleksid vastupidavad, energia- ja ressursitõhusad, parandatavad, ringlussevõetavad ning neis kasutatakse eelisjärjekorras ringlussevõetud materjale (COPY-PASTE lause dokumendist).	Kestlike, ringsete ja energiatõhusate toodete kavandamine Keskkonناسäästlikuse andmete kättesaadavud teadlikemate valikute tegemiseks, digitaalne tootepass Andmed ettevõtete toimetamisest: kõrvaldamine, korduskasutus, ringlussevõtt, energia taaskasutus jne Kohustuslikud keskkonnanahoidlikud riigihangete kriteeriumid Uued õigusaktid/eeskirjad Tarbijatele info müügikohas toote parandatavusest ja müügigarantiist
7.	Jalats, rõivas	Eesti siseriiklik õigusakt	Jalatsi ning rõiva ja tekstiiltoote märgistamise nõuded	https://www.riigiteataja.ee/akt/118052021002	Määrus kehtestab tarbijale pakutavale või müüdavale jalatsile ning rõiva ja tekstiiltoote märgistamise täpsed nõuded. Välja on toodud jalatsite märgistamisel kasutatavad piktogrammide ja kirjalikud märkmed ning materjalide määratlused. Rõiva ja tekstiiltoote märgistamine on vaja välja	Teadmised nõuetest tekstiiltoodete ja jalatsite märgistamise kohta

Nr	Kuulu vus	Grupeeri mine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
					tuua teave selle nimetuses, suurusest, hooldamisest.	
8.	Ülene	EL õigusaktid: määrus	Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH)	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1447165123284&uri=CELEX:02006R1907-20150925	Dokument aitab tagada keskkonnakaitse ja kaitsta inimeste tervist kantserogeensete, mutageensete ja toksiliste kemikaalide kasutamisel tekstiilides, seades keelu või piirangud keemilistele ainetele, mis kujutavad endast riski. Dokument annab üksikasjalikud juhised ettevõttele ainete registreerimiseks, nende ohtlikkuse/ohutuse hindamiseks, dokumenteerimiseks, alternatiivide leidmiseks, ohutuse tõendamiseks. Dokumendis on välja toodud ainete nimetused ja nende piirangud.	Teadmised kemikaalide kasutamise piirangust ja piirnormidest
9.	Tekstiil	EL õigusaktid: määrus	Parima võimaliku tehnika (PVT) alased järeldused tekstiilitööstuse jaoks	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32022D2508	Dokument aitab tagada keskkonnakaitse ja vähendada keskkonnamõju, mis tuleneb saasteainetest. Dokumendis tuuakse välja saasteained, parimad võimalikud tehnikad eri saasteliikide puhul koos tehnoloogia nimetuste ja kirjeldustega. Lisaks on määratud heite piirnormid tulenevalt PVT rakendamisest. Dokument hõlmab järgnevat tegevusvaldkondi tekstiilitööstuses: tekstiilkiudude või tekstiili eeltöötlemisprotsesside (pesemine, pleegitamine, merseriseerimine), pesemine, reovee puhastamine, pinnakatmine, keemiline puhastamine, kangatootmine, viimistlemine, lamineerimine, trükkimine, kõrvetamine, villa karboniseerimine, villa vanutamine, kiudude ketramine, värvimine, trükkimise ja viimistlemisega seotud pesemine või loputamine. https://kliimaministerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/toostusheide-ja-kemikaalid/pvt#eesti-oigusaktid PVT-alased järeldused naha parkimise jaoks https://kliimaministerium.ee/media/1209/download	Piirnormid eri PVT protsessidele, millega ei ületata heite taset

Nr	Kuulu vus	Grupeeri mine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
10.	Jalats, rõivas	EL muud dokumen did: otsus	Jalatsitele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=urisrv%3A0J.L.2016.214.01.0016.01.EST&toc=OJ%3AL%3A2016%3A214%3ATOC#ntr2-L_2016214ET.01001601-E0002	Sarnaselt tekstiiltoodetele on kehtestatud ka jalatsitele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid, mis omistatakse jalatsitele, millel on väiksem keskkonnamõju. Jalatsitele ELi ökomärgise andmise kriteeriumid on esitatud järgmiste kategooriate kaupa: 1. toornaha, puuvilla, puidu ja korgi ning tehisliku tselluloosiu päritolu; 2. veetarbimise vähendamine ja toornahkade parkimise piiramine; 3. naha, tekstiili ja kummi tootmisel tekkiv heide vette; 4. lenduvad orgaanilised ühendid (LOÜ); 5. tootes ja jalatsi osades esinevad ohtlikud ained; 6. piiratud kasutusega ainete loetelu; 7. kasutusaega mõjutavad näitajad; 8. ettevõtja sotsiaalne vastutus seoses töösuhete alaste küsimustega; 9. pakendamine; 10. pakendil esitatav teave. Dokumendis tuuakse välja piiratud kasutusega kemikaalide loetelu. Iga kriteeriumi juures on märgitud ära kriteeriumi hindamis- ja kontrollnõuded Euroopa Liidu ökomärgise andmiseks.	Jalatsitele ökomärgise andmise kriteeriumid
11.	Teks- tiil	EL muud dokumen did: otsus	Tekstiiltoodetele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02014D0350-20201201#tocId39	ELi ökomärgis on kesksel kohal ringmajandusele üleminekul. ELi ökomärgist omavad tooted viitavad selle keskkonnasõbralikkusele ja puhtusele/ohutusele nii keskkonna kui inimtervisele. Dokumendis on kirjeldatud tekstiiltoodetele Euroopa Liidu ökomärgise andmise kriteeriumid, mida ettevõtted peavad jälgima tekstiiltoodete valmistamisel. Tekstiiltoodetele ELi ökomärgise andmise kriteeriumid on kategoriseeritud viieks: Tekstiilkiudude kriteeriumid, komponentide ja manuste kriteeriumid, kemikaalide ja tootmisprotsesside kriteeriumid, kasutuskõlblikkuse kriteeriumid, ettevõtja sotsiaalse vastutuse kriteeriumid. Dokumendis tuuakse välja keelustatud kemikaalid ja piirnõuded kemikaalidele tootmisel. Kriteeriumide juures on	Tekstiiltoodetele ökomärgise andmise kriteeriumid

Nr	Kuuluvus	Grupeerimine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
					välja toodud hindamis- ja kontrollnõuded kinnitamaks kriteeriumile vastavust.	
12.	Ülene	EL muud dokumendid: otsus	Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098	Ringmajanduse tegevuskava on tulevikku suunatud tegevuskava keskkonnahoidlikuma ja konkurentsivõimelisema Euroopa loomiseks koos ettevõtjate, tarbijate, kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Eesmärk on kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa roheline kokkulepega, ja samal ajal tugineda alates 2015. aastast rakendatud ringmajandusmeetmetele. Eesmärgiks on luua kestlik tootepoliitika raamistik, mis võetakse kasutusele järk-järgult ja mille raamesse kuulub kestlike toodete kavandamine, tarbijate ja avaliku sektori hankijate mõjuvõimu suurendamine, ringlusevõttu tootmisprotsessides. Üheks peamiseks toodete väärtusahelaks on tekstiilitooted, sest see on üks saastamaid aga ka tekstiile võetakse uuesti ringlusse vähestes kogustes. Konkurentsivõime ja innovatsiooni suurendamine, ELi kestlike ringmajanduspõhiste tekstiilitoodete turu hoogustamine, kiirmoeküsimuste käsitlemine ja uute ärimudelite edendamine on Tekstiilisektoris sihikul. Dokumendis on toodud välja punktid tekstiilitoodete meetmekogumist.	<p>Kestlike toodete kavandamine</p> <p>ökodisaini direktiiv ELi ökomärgis</p> <p>ELi keskkonnahoidlikud riigihangete kohustuslikud kriteeriumid</p> <p>Kestlikkuse põhimõtted</p> <p>Tarbijate kaasatus - usaldusväärse teabe pakkumine</p> <p>Parandusõiguse kehtestamine</p> <p>Ringluse soodustamine tootmisprotsessides</p> <p>ELi tervikliku tekstiilitoodete strateegia eesmärk on suurendada selle tööstussektori konkurentsivõimet ja sealset innovatsiooni, hoogustada ELi kestlike ringmajanduspõhiste tekstiilitoodete turgu, sealhulgas tekstiilitoodete korduskasutamise turgu, käsitleda kiirmoeküsimusi ja edendada uusi ärimudeleid. See saavutatakse tervikliku meetmekogumiga: uue kestliku tootepoliitika raamistiku kohaldamine tekstiilitoodete suhtes, kestlike ringmajanduspõhiste</p>

Nr	Kuulu vus	Grupeeri mine	Dokumendi pealkiri	Allikas	Lühike sisukirjeldus	Roheoskused/eesmärgid
						tekstiiltoodetega seotud äri- ja õiguskeskkonna parandamine ELis, suuniste andmine tekstiilijäätmete liigiti kogumise kõrge taseme saavutamiseks, mille liikmesriigid peavad tagama 2025. aastaks, tekstiiltoodete ulatuslikum sortimine, korduskasutamine ja ringlussevõtt, sealhulgas innovatsiooni, tööstusrakenduste ja reguleerivate meetmete, näiteks laiendatud tootjavastutuse kaudu.
13.	Plast, tekstiil	EL muud dokumendid: otsus	Komisjoni otsus (EL) 2023/1809	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32023D1809&qid=1701175202827	Otsusega kehtestatakse imavatele hügieenitoodetele ja korduskasutatavatele menstruatsioonianumatele ELi ökomärgise andmise kriteeriumid. Välja on toodud ka hindamise ja kontrolli tingimused.	Ökomärgise kriteeriumid imavatele hügieenitoodetele ja korduskasutatavatele menstruatsioonianumatele
14.	Tekstiil	Eesti muud dokumendid: uuring	Rõiva-, tekstiili- ja nahatööstus (RTNT)	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/roiva-tekstiili-ja-nahatoostus/	RTNT tööjõu- ja oskuste vajadust mõjutavad tulevikus enim sotsiaal-demograafilised muutused, tehnoloogiline arenguvajadus, väärtuste ja töökultuuri teisenemine ning tööjõu vaba liikumine. Väga olulisel määral mõjutab valdkonda ka vajadus muuta ettevõtete ärimudeleid selliselt, et tekiks parem väärtuspakkumine. Nendest suundumustest tulenevalt saavad eriti oluliseks valdkonnaspetsiifilised IKT-kompetentsid, mehaanika- ja elektroonikaalased teadmised, materjalitundmine ning infotöötlusoskus ja üldine Analüüsivõime.	Roheoskusi antud dokument ei kajasta.

LISA 3. SENISED ROHEOSKUSTE KÜSITLUSED/UURINGUD/ÜLEVAATED

Tabel L3.1. Valdkondade ülesed küsitlused/uuringud/ülevaated.

Nr	Dokumendi pealkiri	Allikas
1.	Eesti tööturg täna ja homme 2019–2027	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8133-2/
2.	OSKA ülevaade digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-ulevaade-digi-ja-rohepöördeks-vajalikest-oskustest/
3.	Töö ja oskused 2025	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8131-2/
4.	Töötlev tööstus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/tootlev-toostus/
5.	OSKA valdkonnauuringutes katmata ametialade analüüs	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-valdkonnauuringutes-katmata-ametialade-analuus/
6.	Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate tööjõu- ja oskuste vajadus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/ettevotlussektori-uurimis-ja-arendustöötajate-tooju-ja-oskuste-vajadus/
7.	OSKA üldprognoos 2022–2031	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/oska-uldprognoos-2022-2031/
8.	Tööelu üldoskuste klassifikatsioon ja tulevikuvajadus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/toelu-uldoskuste-klassifikatsioon-ja-tulevikuvajadus/
9.	Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: personali- ja administratiivtöö ning ärinõustamine	https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/06/Personali-administratiivt%C3%B6%C3%B6-ja-%C3%A4rin%C3%B5ustamise-uuring.pdf
10.	EESTI HARIDUSE JA TÖÖTURU VAJADUSTE KOKKUSOBITAMINE	https://www.employers.ee/wp-content/uploads/images_pdf_EESTI_HARIDUSE_JA_OTURU_VAJADUSTE_KOKKUSOBITAMINE.pdf
11.	Tuleviku tööturul maksavad oskused	https://oska.kutsekoda.ee/tuleviku-tooturul-maksavad-oskused/
12.	Tööturg 2035 Tööturu tulevikusuunad ja -stsenaariumid	https://www.riigikoju.ee/wpcms/wp-content/uploads/2018/08/tooturg_2035_tooturu_tulevikusuunad_ja_stsenaariumid_A4_veeb.pdf
13.	Haridus ja tööturg Eestis	https://vp2006-2016.president.ee/images/stories/pdf/2008-02-27_tairi-room.pdf
14.	Eesti tööturg täna ja homme Ülevaade Eesti tööturu olukorrast, tööjõuvajadusest ning sellest tulenevast koolitusvajadusest	https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/eesti-tooturg-tana-ja-homme2017.pdf#
15.	GREENING THE ECONOMY: EMPLOYMENT AND SKILLS ASPECTS	https://www.buinesseuropa.eu/sites/buseur/files/media/reports_and_studies/2021-10-15_employment_and_skills_aspects_of_greening_-_final.pdf
16.	JOBS & SKILLS IN THE CIRCULAR ECONOMY - STATE OF PLAY AND FUTURE PATHWAYS	https://www.circle-economy.com/resources/jobs-skills-in-the-circular-economy-state-of-play-and-future-pathways
17.	A CIRCULAR FUTURE FOR THE EUROPEAN MACHINERY & EQUIPMENT INDUSTRY	https://www.circle-economy.com/resources/a-circular-future-for-the-european-machinery-equipment-industry
18.	CIRCULAR JOBS BULLETIN 2022	https://www.circle-economy.com/resources/circular-jobs-bulletin-2022

Nr	Dokumendi pealkiri	Allikas
19.	CIRCULAR JOBS BULLETIN 2021	https://www.circle-economy.com/resources/circular-jobs-bulletin-2021

Tabel L3.2 Tekstiili õppekavarühma küsitlused/uuringud/ülevaated.

Nr	Dokumendi pealkiri	Allikas
1.	Rõiva-, tekstiili- ja nahatööstus	https://oska.kutsekoda.ee/uuring/roiva-tekstiili-ja-nahatoostus/
2.	The future of work and skills in the textiles and clothing sector	https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/publication/wcms_855495.pdf
3.	Putting circular textiles to work	https://assets-global.website-files.com/5d26d80e8836af2d12ed1269/60d484479ef55512ac50d615_20210624%20-%20CJ%20Tex%20skills%20-%20paper%20-%20297x210mm.pdf
4.	FASHION FIT FOR THE FUTURE: THE SKILLS NEEDED TO DRIVE CLOTHING'S CIRCULAR TRANSITION	https://www.circle-economy.com/blogs/fashion-fit-for-the-future-the-skills-needed-to-drive-clothings-circular-transition
5.	HOW DOES THE CIRCULAR ECONOMY CHANGE JOBS IN EUROPE?	https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/03/sitra-how-does-the-circular-economy-change-jobs-in-europe-v2.pdf
6.	Eesti rõivatööstuse tulevik on disain ja tootearendus	https://oska.kutsekoda.ee/4675/

LISA 4. ETTEVÖTETE KAASAMINE

Tabel L4.1 Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas kaasatud ettevõtted – tekstiili- ja rõivatootmine.

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
Suureettevõtte (üle 250 töötaja)	Wendre, AS	Valmis tekstiiltoodete tootmine, v.a rõivad	366
Keskmise suurusega ettevõtte (50-250 töötajat)	Aclima OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	68
	Avaeksperdid OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	51
	Hilding Anders Baltic AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	249
	Mivar-Viva, AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	124
	Coats Eesti (Opti Estonia) OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	88
	Danspin AS	Tekstiili viimistlemine	73
	Daisy Berg OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	79
	Fein-Elast Estonia OÜ	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine	53
	Galvi-Linda, AS	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	66
	Haine OÜ	Mujal liigitamata tekstiilitootmine, sh kaunistusnööri-, tülli-, pitsi-, paela- ja tikanditootmine	50
	Image Wear AS	Töörõivaste tootmine	155
	Lenne, OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	52
	Masi Jeans, OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	82
	Miss Mary Production OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	111
	Mistra-Autex, AS	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine	228
	NEVOTEX NARVA OÜ	Mööbliosade tootmine	53
	Nurme Production OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	111
	Paragon Sleep AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	155
	Pomarfin OÜ	Jalatsitootmine	81

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Protex Balti, AS	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	231
	Qualitex, AS	Silmkoe- ja heegelkanga (trikookanga) tootmine	76
	Saare Frydendahl OÜ	Nööri, kõie ja võrgulina tootmine	57
	Savotta OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	118
Keskmise suurusega ettevõtte (50-250 töötajat)	SKS Estonia Textile, OÜ	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine	111
	Sockmann Group OÜ	Suka- ja sokitootmine	61
	Solhjell Baltic OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	58
	Stenströms Skjortfabrik Eesti Osahing	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	80
	Sunorek, AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	139
	Svarmil, AS	Töörõivaste tootmine	243
	The Fine Bedding Company OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	121
	Triest-Val, AS	Töörõivaste tootmine	208
	Trimtex Baltic OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	81
	Ursuit Baltics AS	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	95
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Aade Lõng OÜ	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine	14
	Aiko-Õ, OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	38
	Ally OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	36
	Alu Õmblus, OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	27
	ASF Sportswear OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	26
	Aston Synthetics OÜ	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine	34
	Baltic Intertex OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine	20
	Balti Uniform AS	Töörõivaste tootmine	26
	Baltika AS	Rõivaste ja rõivalisandite hulgimüük	42
	Betamar OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	26
	BonBon Lingerie OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	31

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Calisto Varahaldur OÜ	Rõivaste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	19
	Christon, OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	30
	Decoreter OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	13
	Deslee Baltic OÜ	Riidekudumine	31
	Disaintekstiil OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	27
	Ellatone OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	16
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Esfil Tehno AS	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine	38
	European Window Products OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	15
	Eurotrend OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	39
	Friends Textile, OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	12
	Frictape Net OÜ	Nööri, kõie ja võrgulina tootmine	22
	Gabriel Scientific OÜ	Muu mujal liigitamata tootmine	34
	Hamery, OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	36
	Hansmark, AS	Rõivaste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	25
	Harmtex Design OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	13
	Henrietta, AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	33
	Hilleberg Eesti OÜ	Valmis tekstiiltoodete tootmine, v.a rõivad	35
	Huppa, OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	34
	Industri Textil Job OÜ	Tehnilise ja tööstusliku otstarbega tekstiilide tootmine	27
	Joutsen OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	44
	JunEst OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	32
	K.B. Passage OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	13

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	K.B. Õmblus OÜ	Pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	13
	Kamilla OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	14
	Katrameks, OÜ	Töörõivaste tootmine	37
	Ketecor OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	17
	Knittex OÜ	Muude silmkoe- ja heeglrõivaste tootmine, nt pulloverid, kampsunid jms tooted	22
	Kreenholmi Manufaktuur OÜ	Tekstiili viimistlemine	23
	Kwintex, OÜ	Töörõivaste tootmine	39
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Lade OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	38
	Lipuvabrik OÜ	Mujal liigitamata trükkimine, k.a siiditrükk	26
	Ludvig Svensson Eesti OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	13
	MA Fashion Holding AS	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	24
	Maidiga OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	47
	Maran Projekt OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	19
	Marat OÜ	Rõivaste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	17
	Mentha, OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	24
	Mini-Linda OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	21
	Miss Mary of Sweden OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	47
	Miss-L, OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	43
	Mivar-Textile, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	46
	MoonStar OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	19

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Multi Marger, AS	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	25
	My Breden OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	22
	Nancotex Eesti OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	14
	Narma, OÜ	Vaipade ja vaipkatete tootmine	16
	Nirgi Servis, OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	38
	Nordlanden, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	33
	Novadisain, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	27
	Oberis OÜ	Alusrõivaste tootmine, sh T-särkide, päevasärkide, hommikumantlite, öösärkide jms tootmine	24
	Osaühing Mivar-Textile	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	46
	Osaühing Samme Üles	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	24
	Pambu, OÜ	Muude pealrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	26
	PROMODERN OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	22
	Proflin, AS	Töörõivaste tootmine	19
	Päikesedekoori OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	16
	RehPro	Sportitarvete tootmine	30
	Quality Label Manufacturing OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	11
	Ronin OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	17
	Rudotex OÜ	Töörõivaste tootmine	35
	Saarevõrk OÜ	Nööri, kõie ja võrgulina tootmine	32
	Segers Eesti, AS	Töörõivaste tootmine	40
	Solhjell Baltic OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	58
	Starinar, OÜ	Töörõivaste tootmine	26
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Startrade Baltic, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	11

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Stitch House OÜ	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine	14
	Tailor Service OÜ	Töörõivaste tootmine	26
	Tallinn Dolls OÜ	Muude mujal liigitamata rõivaste ja rõivalisandite tootmine	43
	Tallinna Moemaja OÜ	Muude pealistrõivaste tootmine	21
	Torri, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	10
	Traageldaja OÜ	Valmis tekstiiltoodete tootmine, v.a rõivad	17
	Unikaitse OÜ	Töörõivaste tootmine	14
	Valley, OÜ	Vaipade ja vaipkatete tootmine	47
	Vikan Estonia AS	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	33
	Velmard, AS	Peakatete valmistamine, k.a karusnahast	34
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Wigen Sindi, OÜ	Peakatete valmistamine, k.a karusnahast	39
	Vivatex, OÜ	Muude pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	23
Mikroettevõtte (vähem kui 10 töötajat)	A La Carte Uniforms OÜ	Töörõivaste tootmine	5
	Aknakate, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	7
	Amanjeda Group OÜ	Disainerite tegevus	4
	Anrek OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	2
	Atri Invest, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	4
	Clivia Tootmise OÜ	Rõivaste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	4
	CONNECTRA, OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	2
	Dever OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	9
	Disain Digesto OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	7
	Ez Rulo OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	6

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Fabrics.ee	Kangaste hulгимүүк	1
	Fin Max Group, OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	3
	Gallands OÜ	Töörõivaste tootmine	2
	Hamere OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	1
	Helm Grupp, OÜ	Nahatöötlemine ja -parkimine: karusnaha töötlemine ja värvimine	1
	Inoret, OÜ	Töörõivaste tootmine	8
	ISC International OÜ	Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	1
	Jospel OÜ	Mujal liigitamata trükkimine, k.a siiditrükk	9
	JukkoPille OÜ	Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine	1
	Just4u, OÜ	Pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	9
	Kerno Eesti OÜ	Töörõivaste tootmine	8
	Klementi OÜ	Spetsialiseerimata hulgikaubandus	1
	Mikroettevõtte (vähem kui 10 töötajat)	Mellifera OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided
Melvin OÜ		Disainerite tegevus	3
Moon, OÜ		Jalatsitootmine	1
Naturewear OÜ		Jalatsitootmine	1
Nevita OÜ		Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	1
Norrison OÜ		Tekstiili, rõivaste, jalatsite ja nahktoodete vahendamine	5
Novamentor, OÜ		Töörõivaste tootmine	8
OÜ Artneks		Töörõivaste tootmine	1
OÜ ReSew		Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	1
OÜ Tremela		Muude pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	1
PAKPOORD OÜ		Muude valmis tekstiiltoodete tootmine	8
Pierro OÜ		Muude pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	6
Portex, OÜ		Muude pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	8
PVK Trading, OÜ		Tekstiili viimistlemine	7
Quality Blinds OÜ		Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögirätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	1
Reester, AS		Jalatsitootmine	1

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Rutiks OÜ	Muude pealiskõivaste tootmine, k.a rätsepatöö	9
	SNT-GROUP EESTI OÜ	Kangaste, kodutekstiili ja õmblustarvete hulgimüük	4
	TECHNICAL GARMENT DESIGN OÜ	Disainerite tegevus	1
	Valguskate OÜ	Kodutekstiili tootmine, sh voodipesu, köögrätikud, kardinad, aknasisekatted jm eesriided	4
	Wallise, AS	Jalatsitootmine	3

Tabel L4.2 Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas kaasatud ettevõtted – Nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine.

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
Keskmise suurusega ettevõtte (50-250 töötajat)	Gevatex OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	11
Keskmise suurusega ettevõtte (50-250 töötajat)	Samelin OÜ	Jalatsitootmine	75
Keskmise suurusega ettevõtte (50-250 töötajat)	Pomarfin OÜ	Jalatsitootmine	81
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Christon OÜ	Muude nahktoodete tootmine	31
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Ritico OÜ	Jalatsitootmine	45
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	hansa leather OÜ	Muude nahktoodete tootmine	12
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Soleest OÜ	Jalatsitootmine	12
Väikeettevõtte (vähem kui 50 töötajat)	Nahk OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	Info puudub
	Nahksadul OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
	Nahksekk OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	
	Nahkur OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
	Ja&nahk OÜ	Muude nahktoodete tootmine	
	LKNahk	Muude nahktoodete tootmine	
	Nabo Nahktooted OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	8
	Nahkest OÜ	Muude nahktoodete tootmine	
	Balmein OÜ	Muude nahktoodete tootmine	3
	Car interiors OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
	Darker OÜ	Muude nahktoodete tootmine	
	Minna Consept OÜ	Muude nahktoodete tootmine	
Mikroettevõtte (vähem kui 10 töötajat)	Disainteping OÜ	Muude nahktoodete tootmine	2

Ettevõtte kategooria	Ettevõtte	Tegevusala	Töötajate arv (2023)
	Eesti Villa- ja nahatööstus OÜ	Muude nahktoodete tootmine	5
	Koorti Kõõsneritööd OÜ	Karusnahatoodete tootmine (v.a mütsid ja kindad)	2
	Manlund OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
	Skintek Oü	Muude nahktoodete tootmine	2
	Tritamer OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
Mikroettevõtte (vähem kui 10 töötajat)	Perfeteks Oü	Muude nahktoodete tootmine	1
	Saleks Grupp OÜ	Muude nahktoodete tootmine	6
	PGS Disain Oü	Muude nahktoodete tootmine	1
	Stalcom OÜ	Muude nahktoodete tootmine	3
	Tallinna Nahatöökoda OÜ	Muude nahktoodete tootmine	3
	TarnsInterior OÜ	Muude nahktoodete tootmine	
	VD Õmblustööd OÜ	Muude nahktoodete tootmine	1
	Lanimo OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	7
	VALJAMEISTER OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	1
	Märss OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	1
	Tasi OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	
	Jaana trauss Design OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	1
	Skinnova OÜ	Nahatöötlemine ja -parkimine; karusnaha töötlemine ja värvimine	2
	Skivers Hides OÜ	Nahatöötlemine ja -parkimine; karusnaha töötlemine ja värvimine	8
	Altalton OÜ	Kohvrite, käekottide jms kaupade tootmine	1

LISA 5. TEKSTIILI, RÕIVASTE, JALATSITE VALMISTAMISE JA NAHA TÖÖTLEMISE ÕPPEKAVARÜHMA ETTEVÕTETE KÜSITLUSE TULEMUSED

Roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise valdkonnas

Küsitluse tulemused

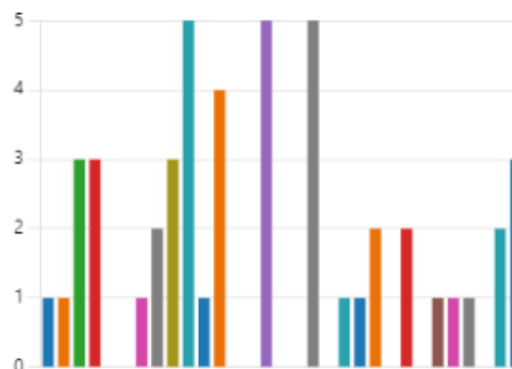
Vastanute arv: 27

Küsitluse saanute arv: 165

Osalusprotsent: 16,4%

Millises valdkonnas Teie ettevõtte tegutseb? (põhitegevusala)

● Tekstiilkiudude ettevalmistamin...	1
● Riidekudumine	1
● Valmis tekstiiltoodete tootmine, ...	3
● Muude valmis tekstiiltoodete to...	3
● Silmkoe- ja heegelkanga (trikoo...	0
● Lausriide ja lausriidest toodete t...	0
● Alusrõivaste tootmine, sh T-särk...	1
● Kodutekstiili tootmine, sh voodi...	2
● Töörõivaste tootmine	3
● Pealistrõivaste tootmine, k.a räts...	5
● Muude pealistrõivaste tootmine, ...	1
● Muude pealistrõivaste tootmine	4
● Nööri, kōie ja võrgulina tootmine	0
● Mujal liigitamata tekstiiltootmin...	0
● Muude rõivaste ja rõivalisandite...	5
● Muude mujal liigitamata rõivast...	0
● Suka- ja sokitootmine	0
● Jalatsitootmine	5
● Vaipade ja vaipkatete tootmine	0
● Mööbliosade tootmine	1
● Muu mujal liigitamata tootmine	1
● Peakatete valmistamine, k.a karu...	2
● Mujal liigitamata trükkimine, k.a...	0
● Tekstiili viimistlemine	2
● Naha töötlemine ja -parkimine: ...	0
● Kangaste hulгимүүк	1
● Tekstiil, rõivaste, jalatsite ja nah...	1
● Rõivaste jaemүүк spetsialiseerit...	1
● Spetsialiseerimata hulгикаубанд...	0
● Disainerite tegevus	2
● Other	3

Muu vastusevariant:

Päästevestide valmistamine tellija pooltoodetest ja osadest;

Paadikatete ja kottide tootmine;

Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine; Ajal, mil selline klassifikaator välja töötati, ei eksisteerinud meie tehnoloogiat;

Populaarsemad vastusevariandid:

Jalatsitootmine (5x)

Pealistrõivaste tootmine, k.a rätsepatöö (5x)

Muude rõivaste ja rõivalisandite tootmine (5x)

Muude pealistrõivaste tootmine (4x)

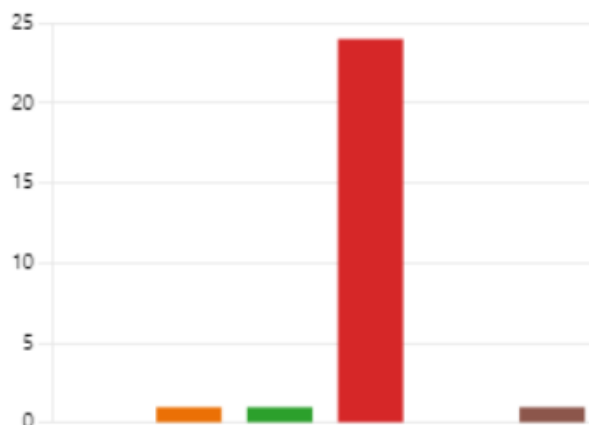
Valmis tekstiiltoodete tootmine, v.a rõivad (3x)

Muude valmis tekstiiltoodete tootmine (3x)

Töörõivaste tootmine (3x)

Kui kaua Teie ettevõtte on tegutsenud?

● Kuni 2 aastat	0
● 2-5 aastat	1
● 5-10 aastat	1
● Üle 10 aasta	24
● Ei oska/soovi vastata	0
● Other	1

Muu vastusevariant: 29 aastat

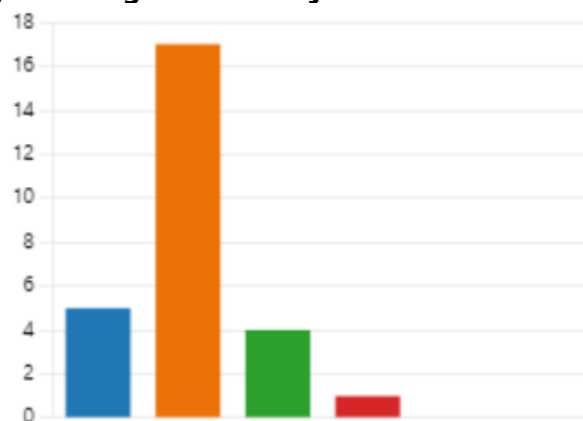
Täpsustused:

üle kümne aasta - aastast 1945

üle kümne aasta - Oleme Eestis tegutsenud 24 aastat 3 erineva nime alt. Emafirma asub UKs ja on tegutsenud üle 100 aasta.

Kui suur on Teie ettevõtte töötajate arv, sealhulgas renditööjõud?

● Kuni 10	5
● 10-50	17
● 50-250	4
● Üle 250	1
● Ei oska/soovi vastata	0
● Other	0

Enamjaolt (17) tegemist väikeettevõtetega (töötajate arv 10-50). Keskmise suurusega (töötajate arv 50-250) ettevõtteid on 4. Suurettevõtteid (töötajaid rohkem kui 250) on 1. Mikroettevõtteid (kuni 10 töötajat) on 5.

Kaks ettevõtet täpsutasid täpse töötajate arvu ka.

Kui suur on Teie ettevõtte aastakäive?

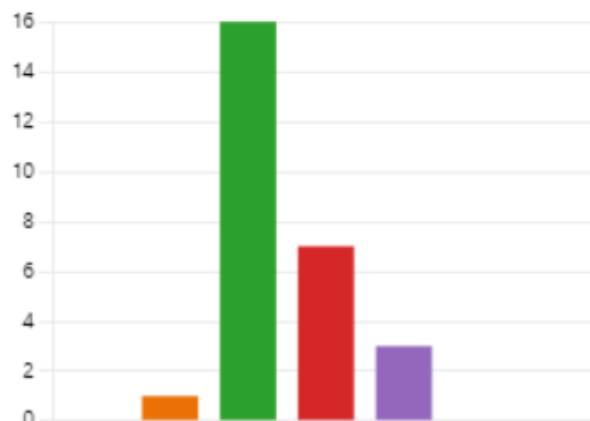
● Kuni 2 miljonit eurot	13
● Kuni 10 miljonit eurot	10
● Kuni 50 miljonit eurot	1
● Ei oska/soovi vastata	3
● Other	0

Ühe ettevõtte aastakäive on kuni 50 miljonit eurot - selle vastusevariandi valis suurettevõtte. Keskmiste suurustega ettevõtteid valisid aastakäiveks kuni 10 miljonit eurot. Kõik mikroettevõtteid valis käiveks kuni 2 miljonit eurot. Väikeettevõtetel jagunesid hääled kahte vastusevarianti - kuni 2 või 10 miljonit eurot. Kolm väikeettevõtet ei osanud/soovinud vastata.

Kuidas hindate oma keskmiselt töötajate keskkonnaalast teadlikkust?

● Puudulik teadlikkus	0
● Kehv	1
● Keskmine	16
● Hea	7
● Väga hea	3
● Ei oska/soovi vastata	0
● Other	0

Kolm keskmise suurusega ettevõtet hindab oma töötajate keskkonnaalast teadlikkust keskmiseks, üks heaks. Ainus suurettevõtte, kes küsitlusele vastas, hindas töötajate teadlikkust kehvaks. Väikeettevõtetel ja mikroettevõtetel jagunevad hääled nii hea, keskmise kui väga hea vastusevariandi kategooriasse.

Täiendavad kommentaarid:

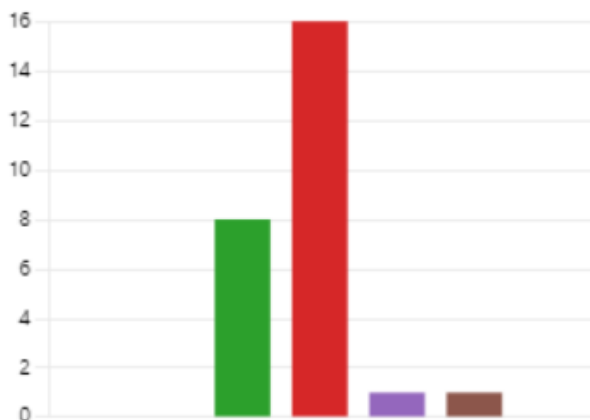
Keskmise suurusega ettevõtte, hea: Viime läbi erinevaid keskkonnaalaseid koolitusi kõigile oma töötajatele. Eelmisel aastal käis meil külas Mondo söbralik seltskond kes rääkis üleüldisest seisust ja sellel aastal viisime läbi põhjaliku prügisorteerimise koolituse, kindlustamaks, et meie töötajad mõtleksid säästlikult nii tööl kui ka kodus.

Mikroettevõtte, hea: keskmisest kindlasti parem, kuna ettevõttel on ISO 14001 sertifikaat, aga kindlasti saaks veel paremini

Väikeettevõtte, keskmine: Võiks olla parem.

Kui oluliseks peate oma ettevõtte tegevuste läbiviimisel kestlikkuse, sh ressursisääslikkusega, arvestamist?

● Üldse ei pea oluliseks	0
● Ei pea eriti oluliseks	0
● Keskmiselt oluliseks	8
● Väga oluliseks	16
● See on kõige olulisem	1
● Ei oska/soovi vastata	1
● Other	0

Suurettevõtte peab ettevõtte tegevuste läbiviimisel kestlikkuse arvestamist väga oluliseks. Keskmise suurusega ettevõtete vastused jagunesid täpselt pooleks: väga oluliseks või keskmiselt oluliseks. Väikeettevõtetest viis peab kestlikkusega arvestamist keskmiselt oluliseks aga 10 ettevõtet väga oluliseks. Mikroettevõtetest üks valis vastusevariandi keskmiselt oluline, kolm peab väga oluliseks ja üks lause kõige olulisemaks.

Täpsustavad kommentaarid:

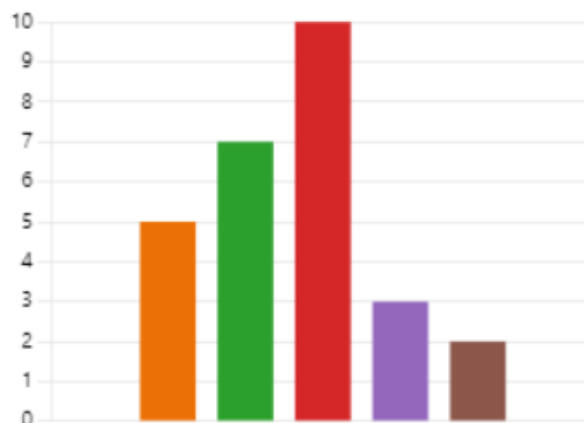
Keskmise suurusega ettevõtte, väga oluline: Vett kasutame minimaalselt ja sedagi vaid olmeveena. Elekter on meil Green Energy sertifikaadiga ja oleme viimase 2 aasta jooksul oma elektritarbimist suutnud vähendada pea 15% kuna kasutame uusi seadmeid kütmiseks/jahutamiseks. Sorteerime oma prügi väga põhjalikult 20 eri liiki ja kõik prügi läheb kas ringlusesse materialine, taaskasutusse või taaskasutusse energiana. Kõrvaldamist prügimäele meil ei toimi.

Väikeettevõtte, väga oluline: Ressurss, mida ei väärtustata, on kahtlemata liiga odav kasutajale.

Mikroettevõtte, väga oluline: Väikese ettevõtte puhul on kestlikkus ja ressursisäästlikkus iseenesestmõistetav ja läbi kogu 30 aastase tegevusaja jooksul olnud aktuaalne.

Kui oluliseks peate ettevõttes digitehnoloogiliste vahendite (nt suurandmete töötlus/analüüs, kasutades muuhulgas masinõpet) kasutamist ja jätkuvat arendamist?

Üldse ei pea oluliseks	0
Ei pea eriti oluliseks	5
Keskmiselt oluliseks	7
Väga oluliseks	10
See on kõige olulisem	3
Ei oska/soovi vastata	2
Other	0

Suurettevõtte arvatest on see kõige olulisem. Keskmise suurusega ettevõtetest kolm peab digitehnoloogiliste vahendite kasutamist väga oluliseks aga üks keskmiselt oluliseks. Väikeettevõtetel jagunevad vatsused erinevalt: väga oluline (6x), keskmiselt oluline (6x), ei pea eriti oluliseks (3x), ei oska/soovi vastata (1x). Mikroettevõtetest kaks peab seda kõige olulisemaks, aga kaks ei pea eriti oluliseks, üks ei oska/soovi vastata.

Täiendavad kommentaarid:

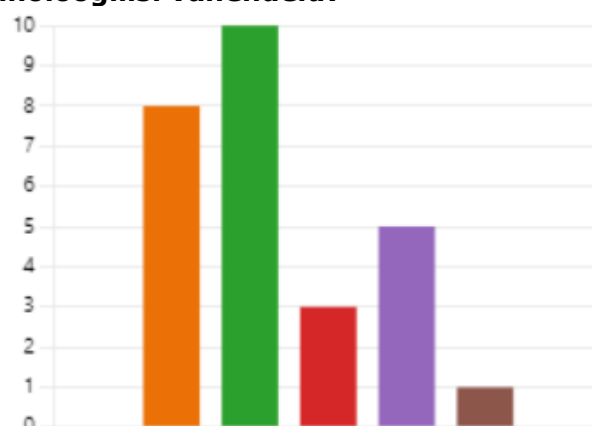
Mikroettevõtte, õise olulisem: see on tegelikult väga oluline teema, küll aga peab mainima, et väikesel ettevõttel pole lihtne teha investeeringuid digitehnoloogiatesse
 Väike ettevõtte, keskmiselt oluline: Müükide analüüs ja tootmise ning materjalide planeerimist saaks enam.

Väike ettevõtte, keskmiselt oluline: Küsimus ei saa olla olulisuses, vaid eesmärgistatud vajaduses. Oluliseks võib pidada ka ChatGPT marketingimullipuhumist

Mikroettevõtte, kõige olulisem: Peame kaasaegsete töövõtete, tarkvarade ja tehnoloogiate kasutamist oma arengu ja tegutsemise loomulikuks ja igapäevaseks osaks.

Mil määral kasutab Teie ettevõtte digitehnoloogilisi vahendeid?

Üldse ei kasuta	0
Kasutame väga vähe	8
Kasutame mõningal määral	10
Kasutame rohkelt	3
Kasutame väga palju	5
Ei oska/soovi vastata	1
Other	0

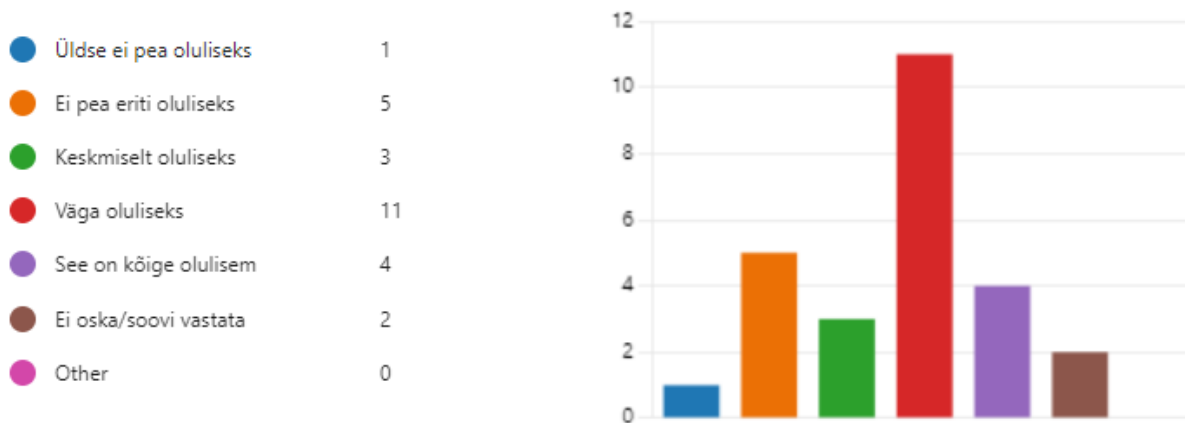

Suurettevõtte kasutab rohkelt digitehnoloogilisi vahendeid. Keskmise suurusega ettevõtted kasutavad mõningal määral (3x) või rohkelt (1x). Väikeettevõtted kasutavad digitehnoloogilisi vahendeid mõningal määral (7x), väga palju (4x), väga vähe (5x), üks ei soovinud/osanud vastata. Mikroettevõtetes kasutatakse väge vähe (3x), rohkelt (1x), väga palju (1x).

Täiendav kommentaar:

Väike ettevõtte, kasutame väga palju: Meil on majandustarkvara kasutusel, mis hõlmab peaaegu kõiki ettevõtte protsesse, aga samas masinatest on kasutusel vaid üks digitehnoloogiline masin, lõikusmasin ja ka mudelite modelleerimine on digitaalne.

Kui oluliseks peate ettevõttes tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemine digitehnoloogiliste vahendite (nt protsesside modelleerimise tarkvara) kasutamist ja jätkuvat arendamist?

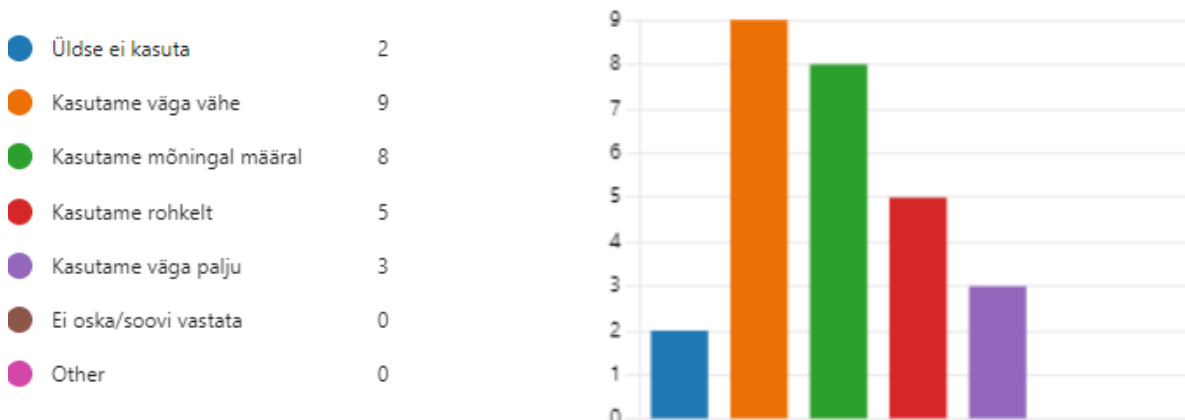
Suurettevõtte arvates on see kõige olulisem. Keskmise suurusega ettevõtetest 1 peab seda kõige olulisemaks, kaks väga oluliseks ja 1 ei pea eriti oluliseks. Väikeettevõtetest üks ei pea üldse oluliseks, kolm ei pea eriti oluliseks, kaks keskmiselt oluliseks, seitse peab väga oluliseks, ühe arvates on kõige olulisem, kaks ei soovi/oska vastata. Mikroettevõtete hääled jagunesid: kõige olulisem (1x), väga oluline (2x), keskmiselt oluline (1x), ei pea eriti oluliseks (1x).

Täiendav kommentaar:

Väikeettevõtte: Lisaks ülaltoodule on olemas ka protsessi ettevõtted, kelle vajadused on täiesti teistlaadsed

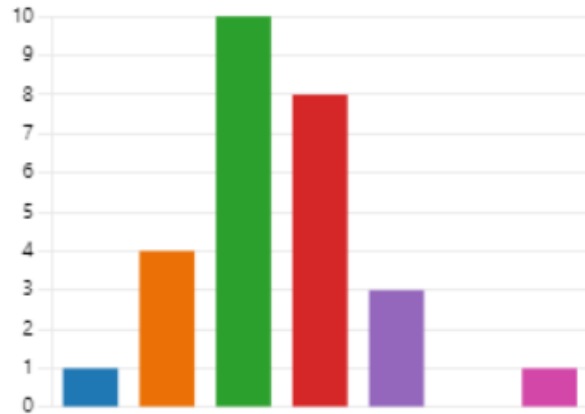
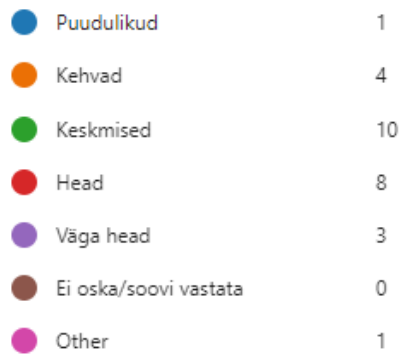
Mikroettevõtte, väga oluline: Digitaalsed lahendused harmoonilises koossekkentsis traditsiooniliste töövõtetega on meie edu võti.

Mil määral kasutab Teie ettevõtte tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine valdkonnaspetsiifilisi digitehnoloogilisi vahendeid?

Suurettevõttes kasutatakse rohkelt. Keskmise suurusega ettevõtetest kaks kasutab mõningal määral, üks väga palju ja 1 väga vähe. Väikeettevõtetest kaheksa kasutavad väga vähe, neli kasutavad mõningal määral, neli kasutab rohkelt ja üks ei kasuta üldse. Mikroettevõtetes kasutatakse väga palju 81x, mõningal määral (2x), väga vähe (1x), üldse ei kasutata (1x).

Kuidas hindate oskust kommunikeerida (nt suuliselt, sotsiaalmeedias, avalikus meedias) ühiskonnale enda ettevõtte tegevuste põhjuseid ja tulemusi?

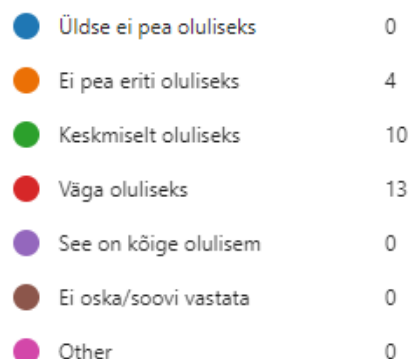
Muu vastusevariant: Mikroettevõtte: pole võimalust ega põhjust avalikult oskusi kommuniqueerida

Ülejäänud mikroettevõtted hindavad kommuniqueerimise oskust keskmiseks (2x), väga heaks (1x), puudulikuks(1x). Väikeettevõtetest üks hindas kommuniqueerimise oskust väga heaks, seitse hindas heaks, seitse hindas ka halvaks, kaks hindas kehvaks. Keskmise suurusega ettevõtted hindasid kommuniqueerimisioskust väga heaks (1x), heaks (1x), keskmiseks (1x) ja kehvaks (1x). Suurettevõtte hindas kommuniqueerimisioskust kehvaks.

Täiendav kommentaar:

Mikroettevõtte, väga hea: Puudu jääb kommunikatsiooni mahust.

Kui oluliseks peate oma ettevõtte väliskommunikatsiooni alase oskuse arendamist?

Mikroettevõtetest kolm peab väga oluliseks väliskommunikatsiooni alase oskuse arendamist ja kaks ei pea eriti oluliseks. Väikeettevõtete vastused väliskommunikatsiooni arendamisest: ei pea eriti oluliseks (1x), keskmiselt oluliseks (9x), väga oluliseks (7x). Keskmise suurusega ettevõtetest üks ei pea eriti oluliseks, aga kolm peab väga oluliseks.

Suurettevõtte pidas väliskommunikatsiooni arendamist keskmiselt oluliseks.

Täiendav kommentaar:

Mikroettevõtte, ei pea eriti oluliseks: Nagu nimetatud, oskused on olemas, puudu jääb rakendusjõust.

Kuidas hindate oma töötajate teadlikkust ressursside säästlikust ja efektiivsest kasutamisest? NB! Töötajate all peetakse silmas neid konkreetseid töötajaid, kelle tööülesannetega on nimetatud teadmised ja oskused enim seotud.

● Puudulik teadlikkus	0
● Kehv	0
● Keskmine	10
● Hea	13
● Väga hea	4
● Ei oska/soovi vastata	0
● Other	0

Suurettevõte - hea

Keskmise suurusega ettevõtte - väga hea (1x), hea (2x), keskmine (1x)

Väikeettevõtte: hea (8x) keskmine (8x), väga hea (1x)

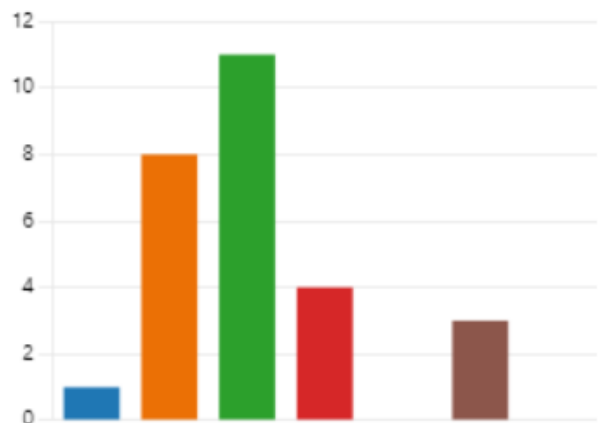
Mikroettevõtte: Väga hea (2x), hea (2x), keskmine (1x)

Täiendav kommentaar:

Keskmine ettevõtte, väga hea: Toimib prügisorteerimine, taaskasutamine. Mõeldakse jätkusuutlikult, ilma raiskamata. Peegeldatakse oma ideesid totearendusele tagasi kuidas tootmises midagi paremini või mõistlikumalt teha saaks.

Kuidas hindate oma töötajate oskust orienteeruda kestlikkusega seotud regulatiivses raamistikus (näiteks erinevad kestlikkuse ja jätkusuutlikkusega seotud õigusaktid) NB! Töötajate all peetakse silmas neid konkreetseid töötajaid, kelle tööülesannetega on nimetatud teadmised ja oskused enim seotud.

● Puudulikud oskused	1
● Kehv	8
● Keskmine	11
● Hea	4
● Väga hea	0
● Ei oska/soovi vastata	3
● Other	0

Suurettevõtte - kehv

Keskmise suurusega ettevõtte - hea (1x), keskmine (2x), kehv (1x)

Väikeettevõtte - ei oska soovi vastata (2x), hea (3x), kehv (6x), keskmine (6x)

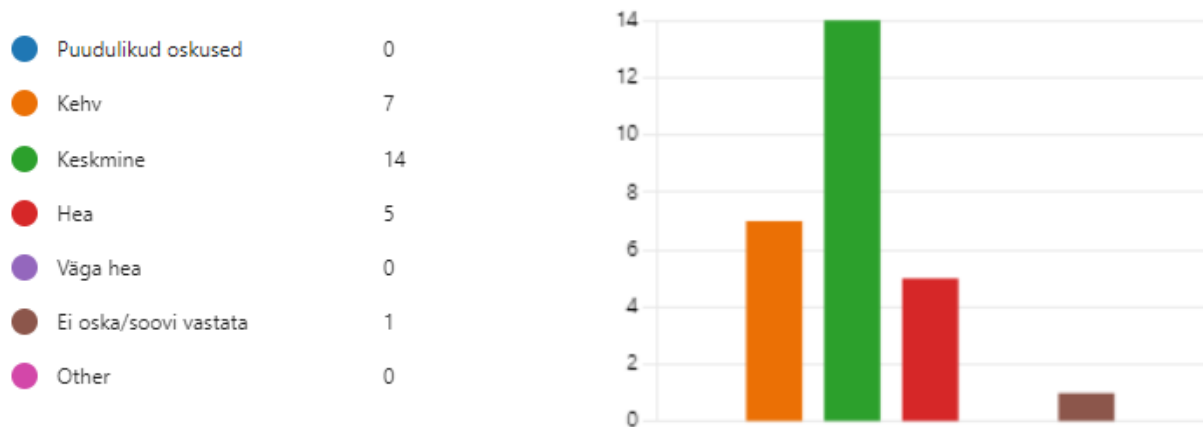
Mikroettevõtte - keskmine (3x), puudulikud oskused (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

Täiendav kommentaar:

Väikeettevõtte, keskmine: Regulatiivne raamistik saab olema kestlikkuse teema hukutaja.

Mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata: Meie ettevõttes on kestlik / säästlik toimetamine alati olnud igapäevase töötegemise osa ja normaalsus, ei ole kuidagi seotud kehtestatud / kehtestatavte regulatsioonidega.

Kuidas hindate oma töötajate oskust orienteeruda konkreetselt materjalide ning tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise valdkonda puutuvates kestlikkusega seotud regulatiivses raamistikus (näiteks erinevad kestlikkuse ja jätkusuutlikkusega seotud õigusaktid) NB! Töötajate all peetakse silmas neid konkreetseid töötajaid, kelle tööülesannetega on nimetatud teadmised ja oskused enim seotud.

Suurettevõtte - keskmine

Keskmise suurusega ettevõtte - hea (2x), keskmine (1x), kehv (1x)

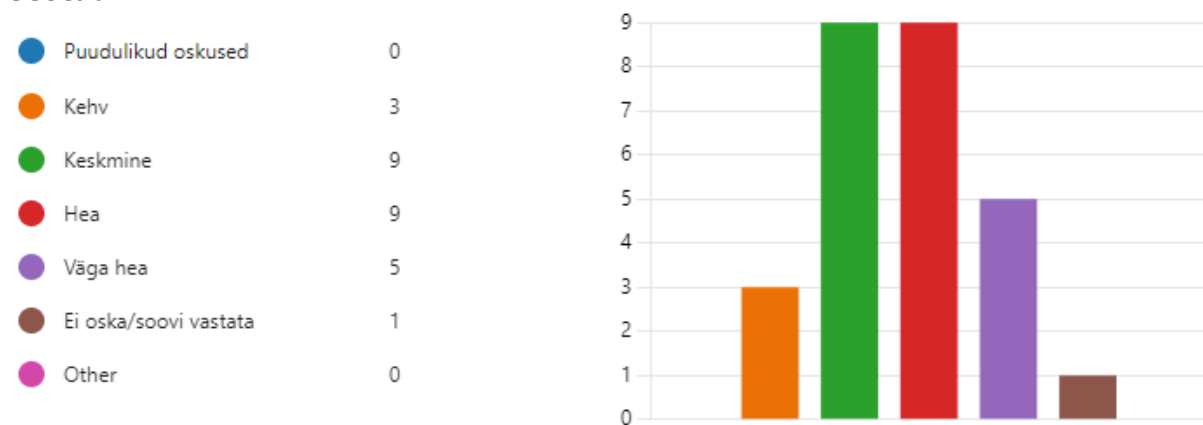
Väikeettevõtte - hea (1x), kehv (5x), keskmine (11x)

Mikroettevõtte - hea (2x), keskmine (1x), kehv (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

Täiendav kommentaar:

mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata: Meie ettevõttes on kestlik / säästlik toimetamine alati olnud igapäevase töötegemise osa ja normaalsus, ei ole kuidagi seotud kehtestatud / kehtestatavate regulatsioonidega. Töötajate orienteeruvad väga hästi materjalide kestlikkusega küsimustes,

Kuidas hindate oma töötajate analüüsioskust ning seoste ja tervikpildi nägemise võimet? NB! Töötajate all peetakse silmas neid konkreetseid töötajaid, kelle tööülesannetega on nimetatud teadmised ja oskused enim seotud.

Suurettevõtte - hea

Keskmise suurusega ettevõtte - Väga hea (1x), hea (1x), keskmine (1x), kehv (1x)

Väikeettevõtte - ei oska soovi vastata (1x), hea (5x), kehv (1x), Keskmine (8x), väga hea (2x)

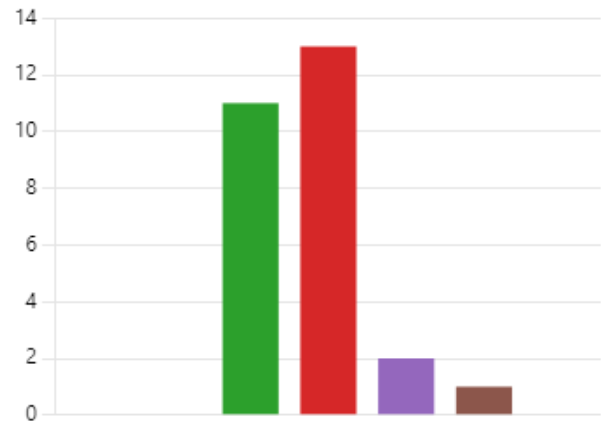
Mikroettevõtte - väga hea (2x), hea (2x), keskmine (1x)

Täiendav kommentaar:

Mikroettevõtte, väga hea: Taaskord, kuna Amanjeda Group OÜ tegevusprintsipiiks on alati olnud Slow Movement / Aeglane Liikumine põhimõtted, siis vastavad põhimõtted lepime kokku iga töötajaga alagusest peale, see ongi meie tegevuse aluseks.

Kuidas hindate oma töötajate matemaatilist kirjaoskust ja matemaatilise teabe tõlgendamise oskust? NB! Töötajate all peetakse silmas neid konkreetseid töötajaid, kelle tööülesannetega on nimetatud teadmised ja oskused enim seotud.

● Puudulikud oskused	0
● Kehv	0
● Keskmine	11
● Hea	13
● Väga hea	2
● Ei oska/soovi vastata	1
● Other	0

Suurettevõte - hea

Keskmise suurusega ettevõtte - hea (3x), keskmine (1x)

Väikeettevõtte - hea (7x), keskmine (8x), väga hea (2x)

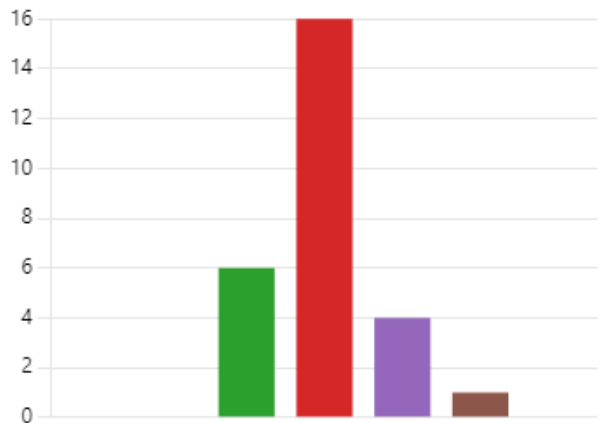
Mikroettevõtte - hea (2x), keskmine (2x), ei oska/soovi vastata (1x)

Täiendav kommentaar:

Mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata: Rõivaste valmistamisel puudub igapäevaselt matemaatilise teabega kokkupuude.

Kuidas hindate oma töötajate teadlikkust kemikaali- ja tööohutusest?

● Puudulik teadlikkus	0
● Kehv	0
● Keskmine	6
● Hea	16
● Väga hea	4
● Ei oska/soovi vastata	1
● Other	0

Suurettevõtte - keskmine

Keskmise suurusega ettevõtte - hea (4x)

Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1x), hea (10x), keskmine (3x), väga hea (3x)

Mikroettevõtte - väga hea (1x), hea (2x), keskmine (2x)

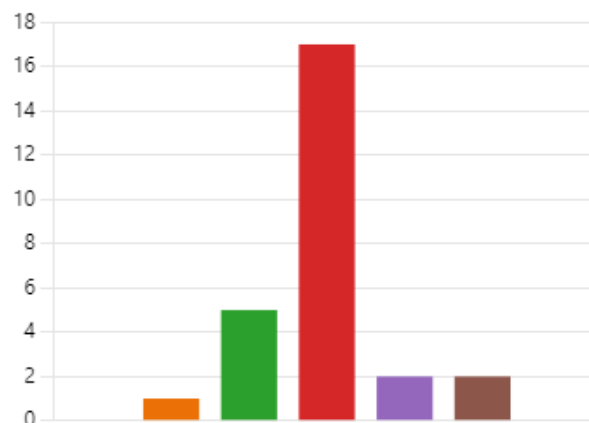
Täiendav kommentaar:

Keskmise suurusega ettevõtte, hea: Kemikaale meie tootmises on võrdlemisi vähe. Küllaga on meil suurendatud teadlikkust isikukaitsevahenditest. Toimub pidev kontroll, et neid kasutatakse otstarbepäraselt ja õigesti. Töötajaid koolitatakse tööle asumisel ning ka iga aasta korra uuesti, et info püsiks teadvuses ja värskes.

Mikroettevõtte, väga hea: On loomulik, et tööülesannete täitmisega seonduvad kemikaali- ja tööohutuse on põhjalikult käsitletud.

Kui oluliseks peate tootmises ja tööde teostamisel ohtlike ainete vähendamist ja saaste vältimist?

● Üldse ei pea oluliseks	0
● Ei pea eriti oluliseks	1
● Keskmiselt oluliseks	5
● Väga oluliseks	17
● See on kõige olulisem	2
● Ei oska/soovi vastata	2
● Other	0

Suurettevõtte - väga oluliseks

Keskmise suurusega ettevõtte - Väga oluliseks (3x), keskmiselt oluliseks (1x)

Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastat (1x), ei pea eriti oluliseks (1x), keskmiselt oluline (3x), kõige olulisem (1x), väga oluline (11x)

Mikroettevõtte - kõige olulisem (1x), väga oluline (2x), keskmiselt oluline (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

Täiendav kommentaar:

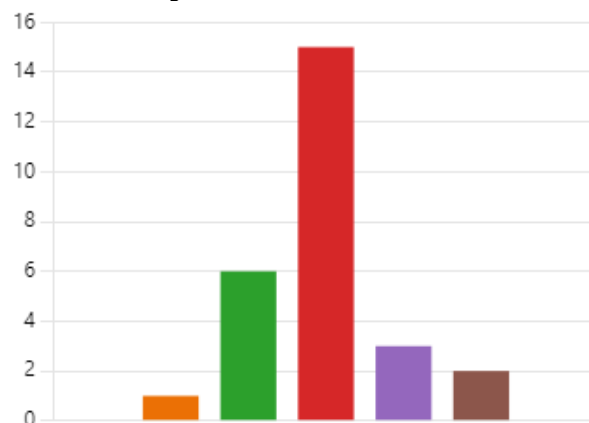
Keskmise suurusega ettevõtte, väga oluline: Kasutame oma tootmises ülivähe kemikaale. Peamiselt vaid puhastus kemikaalid mida oleme proovinud valiga võimalikult keskkonnasäästlikkud ja sõbralikud. Koristaja kasutab palju looduslikke aineid puhastamisel. Tootmises on kasutusel vaid üks kemikaal ja seegi ei ole ohtlike kemikaalide nimekirjas.

Väikeettevõtte, väga oluline: Ei kasuta ohtlike aineid

Mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata: Meie ettevõtte tootmises ja tööde teostamisel, samuti hankijate ja partnerite puhul, puudub ohtlike ainete kasutamine ja saaste tekkimine, nii pole midagi ka vastavalt vähendada ega vältida.

Kui oluliseks peate tootmises ja tööde teostamisel toote/teenuse keskkonnamõjude arvestamist kogu selle elutsükli jooksul?

● Üldse ei pea oluliseks	0
● Ei pea eriti oluliseks	1
● Keskmiselt oluliseks	6
● Väga oluliseks	15
● See on kõige olulisem	3
● Ei oska/soovi vastata	2
● Other	0

Suurettevõtte - väga oluliseks

Keskmise suurusega ettevõtte - väga oluliseks (2x), keskmiselt oluliseks (2x)

Väikeettevõtte - ei soka soovi vastata (2x), ei pea eriti oluliseks (1x), keskmiselt oluline (3x), kõige olulisem (1x), väga oluline (10x)

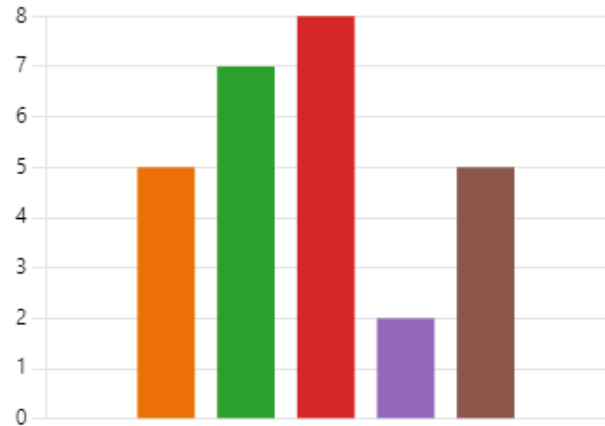
Mikroettevõtte - kõige olulisem (2x), väga oluline (2x), keskmiselt oluline (1x)

Täiendav kommentaar:

Mikroettevõtte, väga oluline: See on inimliku eetika ja esteetika küsimus.

Kui oluliseks peate tootmise ja tööde planeerimisel tööstusühmbioosi rakendamist (nt teise ettevõtte jääkide kasutamist toorainena, heitsoojust kütuselahendusena)?

Üldse ei pea oluliseks	0
Ei pea eriti oluliseks	5
Keskmiselt oluliseks	7
Väga oluliseks	8
See on kõige olulisem	2
Ei oska/soovi vastata	5
Other	0

Suurettevõtte - väga oluliseks

Keskmise suurusega ettevõtte - väga oluliseks (1x), keskmiselt oluliseks (1x), ei pea eriti oluliseks (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (3x), ei pea eriti oluliseks (4x), keskmiselt oluline (5x), väga oluline (5x)

Mikroettevõtte - kõige olulisem (2x), väga oluline (1x), keskmiselt oluline (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

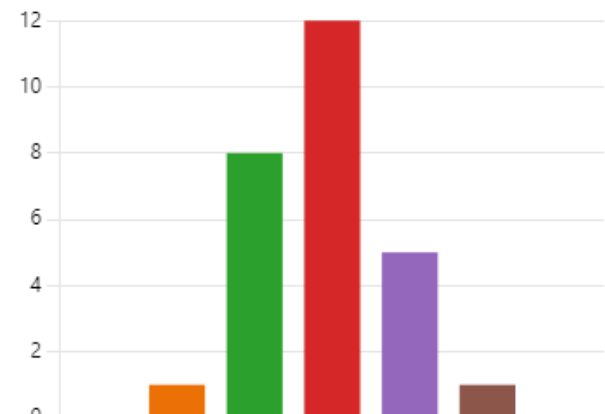
Täiendav kommentaar:

Keskmise suurusega ettevõtte, väga oluline: Peame seda väga oluliseks, seetõttu oleme ka astunud pidevalt samme, et oma jälge iga aastaga vähendada.

Mikroettevõtte, väga oluline: Meie ettevõtte minimaalsed jäägid annaksin suurima heameelega edasi töötlemiseks, kahjuks on vastavad võimalused puudulikud.

Kuidas hindate oma ettevõtte tootmisprotsesside keskkonna- ja ressursisäästlikkust?

Meie ettevõtte ei ole üldse keskkon...	0
Meie ettevõtte ei ole eriti keskkon...	1
Meie ettevõtte on keskmiselt kes...	8
Meie ettevõtte on üsna keskkon...	12
Meie ettevõtte on väga keskkon...	5
Ei oska/soovi vastata	1
Other	0

Suurettevõtte - üsna keskkonna- ja ressursisäästlik

Keskmise suurusega ettevõtte - üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (2x), keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (1x), ei ole eriti keskkonna- ja ressursisäästlik (1x)

Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (1x), keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (5x), üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (7x), väga keskkonna- ja ressursisäästlik (4x)

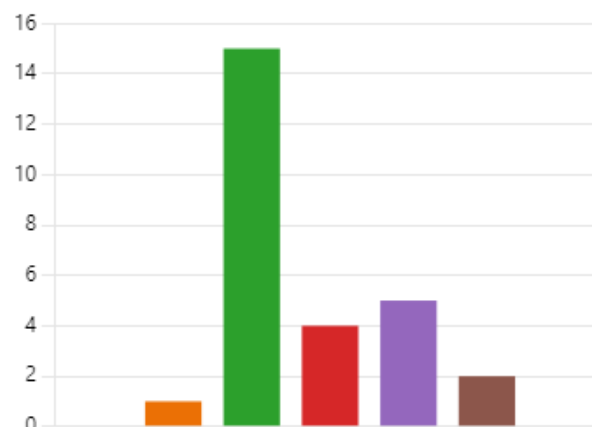
Mikroettevõtte - keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik (2x), üsna keskkonna- ja ressursisäästlik (2x), väga keskkonna- ja ressursisäästlik (1x)

Täiendav kommentaar:

mikroettevõtte, keskmiselt keskkonna- ja ressursisäästlik: Meie ise sooviks olla rohkem säästlikud, aga suuresti sõltume kliendi soovidest. Tihtipeale tähendab säästlik lahendus kõrgemat hinda ja/või pikemat tootmisaega. Kui riigiasutus soovib tarnet saada võimalikult lühikese ajaga, siis oleme sunnitud kasutama kiiremat transporti ehk lennuki transporti näiteks.

Mil määral arendate oma ettevõtte tootmisprotsesside keskkonna- ja ressursisäästlikkust?

Me ei panusta üldse oma ettevõ...	0
Me panustame vähesel määral o...	1
Me panustame keskmiselt oma ...	15
Me panustame üsna palju oma ...	4
Me panustame väga palju oma ...	5
Ei oska/soovi vastata	2
Other	0

Suurettevõtte - panustame keskmiselt

Keskmise suurusega ettevõtte - panustame üsna palju (2x), panustame keskmiselt (2x)

Väikeettevõtte - ei oska soovi vastat (2x), panustame keskmiselt (9x), väga palju (3x), vähesel määral (1x), üsna palju (2x).

Mikroettevõtte - panustame keskmiselt (3x), väga palju (2x)

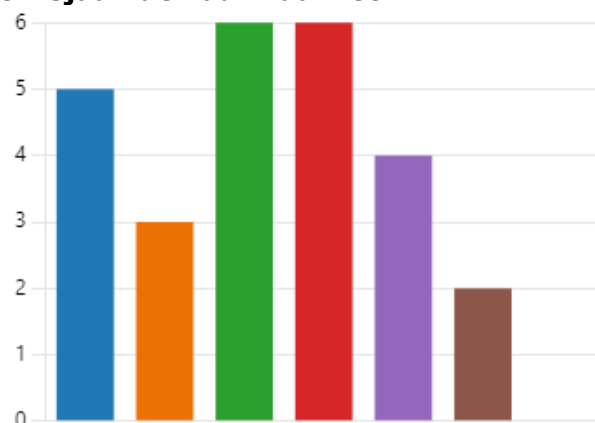
Täiendav kommentaar:

Suurettevõtte, keskmine panus: Olme antu teemaga jõuliselt alustamas

Mikroettevõtte, panustame väga palju: Teeme koostööd vaid keskkonna- ja ressursisäästlike hankijatega, kasutame moodsaimat tarkvara ja tehnoloogiat juba enam kui 20 aastat

Mil määral arendate oma ettevõttes tootmisjääkide vääridamist?

Me ei panusta üldse selle arend...	5
Me panustame vähesel määral s...	3
Me panustame keskmiselt selle ...	6
Me panustame üsna palju selle ...	6
Me panustame väga palju selle ...	4
Ei oska/soovi vastata	2
Other	0

Suurettevõtte - panustame keskmiselt

Keskmise suurusega ettevõtte - panustame väga palju (1x), panustame keskmiselt (1x), panustame vähesel määral (2x)

Väikeettevõtte - ei oska/soovi vastata (2x), ei panusta üldse (4x), panustame keskmiselt (3x), panustame väga palju (2x), panustame vähesel määral (1x), panustame üsna palju (5x)

Mikroettevõtte - ei panusta üldse (1x), panustame väga palju (1x), panustame keskmiselt (1x), panustame üsna palju (1x), ei oska/soovi vastata (1x)

Näited

Keskmise suurusega ettevõtte, panustame väga palju - Meie tootmisjäägid on kõik vääridatud. Müüme neid edasi firmale kes toodavad meie jääkidest oma tooteid. Samuti praaktotod lähivad müügiks, annetuseks jne. Meil ei teki grammigi prügimäele kõrvaldatavat jäädet.

Väikeettevõtte, panustame üsna palju - Annetame koolidele, Kaitsevæele ja Kaitseliidule. Toimub pakendite taaskasutus. Laojäägid Humanasse, Taaskasutuskeskustesse.

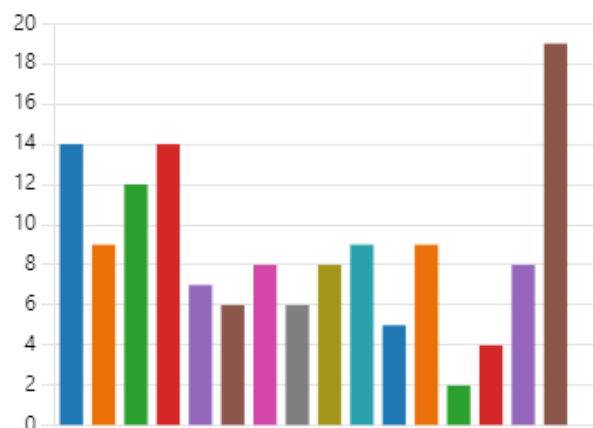
Väike ettevõtte: Parim lahendus on võimalikult väikese tootmisjääkide koguse teke.- nulljääkide kontseptsioon.

Mikroettevõtte, ei oska/soovi vastata - Meie ettevõttes on tootmisjääke minimaalselt, nii väikeseid koguseid ei soovi ümbertöötleda vastu võtta, see on probleem tööpoolest.

Mikroettevõtte, ei panusta üldse: puuduvad lahendused, kuidas oleks võimalik meie tootmisjääke väärindada (juurdeldõikusjäätmek, kangaste jäägid (rullid lõpud), lattu seisma jäänud valmisrõivad ning kangad). Lattu seisma jäänud toodetele on keeruline leida seda õiget klienti/tarbijat, kes täpselt sellist toodet vajaks. Isegi tasuta ära andmine on olnud keeruline.

Millistel teemadel peate oluliseks enda ja oma ettevõtte töötajate koolitamist?

● Ressursside säästlik ja efektiivne...	14
● Õigusaktides orienteerumine	9
● Tootearendus	12
● Jäätmekäitlus	14
● Kemikaalide klassifitseerimine, ...	7
● Ohtlike ainete vältimine ja altern...	6
● Rohepesu äratundmine ja teadu...	8
● Reostuse ja saaste vältimine ja v...	6
● Matemaatiline kirjaoskus ja mat...	8
● Looduse väärtustamine	9
● Keskkonnakaitsenõuete järgimine	5
● Keskkonnahoidlik käitumine	9
● Ümbritsevale alale avalduva kes...	2
● Tööstussümbioosi rakendamine	4
● Süsiniku jalajälje analüüsimine	8
● Tööohutus	19
● Other	0

Palun kirjeldage allolevasse lahtrisse soovi korral muid Teie valdkonna roheoskuste temaatikaga seotud asjakohaseid kommentaare ja ettepanekuid.

Mikroettevõtte: Meid huvitaks kõige rohkem teada saada, milliseid keelatud kemikaale võib tekstiilides/rõivastes ning jalanõudes esineda. Millised kõige ohtlikumad, kuidas neid tuvastada, kuidas oma tarnijatele vastavad nõuded esitada jne.

Mikroettevõtte: Meie ettevõtte jaoks vajalikku koolituse saavad töötajad ettevõtte siseselt.

LISA 6. EESTI RINGMAJANDUSETTEVÖTETE LIIDU ERIALASPETSIIFILISEE ROHEOSKUSED

ERMEL - erialaspetsiifiliste roheoskuste sõnastamine toimus kolmes etapis, I etapp - liidu liikmete arutelu, mida mõistetakse roheoskuste all ja milliseid oskusi tulevikus on vaja. Töö vorm - ajurünnak. Tulemus - sõnastatud üldised roheoskused II etapp - kaasatud ekspertide poolt I etapis sõnastatud töö detailiseerimine/liigendamine ja nn lahtikirjutamine.

III etapp - liidu liikmete täiendused/parandused/täpsustused II etapis sõnastatud roheoskuste kohta.

Kokku osales kõigis etappides oskuste sõnastamisel 15 ettevõtet.

	Jäätmekäitlus	Oskused	Võimalikud ametikohad
1	kogumine (kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja eelladustamine ning mehaaniline töötlemine)	<ol style="list-style-type: none"> 1. teadmised erinevatest jäätmeliikidest ja nende ohtlikkusest, nende nõuetekohasest kogumisest ning jäätmete liigitamise oskus; 2. jäätmete liigiti kogumine ja juba liigiti kogutud jäätmete puhtana hoidmine segunemise vältimine; 3. jäätmete "väärtuse" ja ohtlikkuse hindamine; 4. tehnoloogilised lahenduste valdamine, mis on suunatud jäätmete efektiivsemale ja paremale sortimisele, et saada kvaliteetsemat materjali taaskasutamiseks või ümbertöötamiseks, nt optiline sortimine, automatiseeritud (mehaaniline) sortimine jt; 5. jäätmearevestuse ja -aruandluse pidamiseks kasutatavate IT- süsteemide ja tarkvaralahenduste kasutamise oskus; 6. materjali- ja jäätmetuvustustehnoloogiate kasutamise oskus; 7. klientide ringmajandusalane nõustamine; 8. ringmajanduskeskuste, jäätmejaamade ja uuskasutuskeskuste (korduskasutamine) toimimise põhimõtete tundmine; 9. Praktilised teadmised jäätmetest/materjalidest; 10. Teadmised jäätmemajandusest. 	ringmajandus-keskuste personal

	Jäätmekäitlus	Oskused	Võimalikud uued ametikohad
2	vedamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. säästlik ja spetsiifiline (st adaptiivne/agiilne/reaktiivne) logistika = tehisintellekti abil optimeeritud logistikasüsteemid; 2. säästlik sõidustiil = kütusesääst + laiem mõju sõidukile (rehvide kulumine, pidurid jne) ja keskkonnale (teekatte kulumine, õhureostus jms); 3. hea ja ohutu sõidu- ja manööverdamisoskus suuregabariidiliste masinatega; 4. mitmekesiste kütuse- ja energiaallikate (elekter, LPG, CNG, vesinik, biokütused) toel töötavate veoautode jm juhtimise, hoolduse ja remondiga seotud oskused (sh diagnostika); 5. teadmised erinevatest jäätmeliikidest, nende vedamise erinõuetest (sh OJ) ning jäätmete koostise määratlemise oskus; 6. tehnoloogiataip ja digitaalsed oskused, sealhulgas sõidukite (veoste) jälgimissüsteemide, GPS-tehnoloogiate tundmine ja digitaalsete transpordidokumentide, -programmide kasutamise oskus (tehnoloogilised oskused on tähtsal kohal, sest sõidukid on järjest enam varustatud sõidujuhtimise ja erinevate veoste transpordil vajalike lisade, andurite ja näidikutega, mille rikketeadetest tuleb aru saada ja osata neile reageerida); 7. klienditeenindusoskused ning ohutus- ja turvatehnoloogia-teadmised; 8. autonoomsete veoste (kaug)juhtimine. 	kaugjuhitava sõiduki operaator (dispetser)

3	töötlemine	1. taaskasutamine (korduskasutus eks ettevalmistamine, materjalina ringlussevõtt, energiakasutus, tagasitõide jt)	<ol style="list-style-type: none"> 1. jäätmehierarhia põhimõtte tundmine, piisavad teadmised erinevatest jäätmeliikide (sh ehitus- ja lammutusjäätmed jt) ja nende parimatest võimalikest käitlemise viisidest 2. kohanemisvõime ja paindlikkus kliimamuutustele; jäätmete töötlemine viisil, mis arvestab kliimamuutuste mõjusid ja on kohandatav muutuvate keskkonnatingimuste suhtes; 3. jäätmete töötlemise võimaliku keskkonnamõju hindamine, saastuse vältimise meetmete tundmine; 4. keskkonda kahjustavate tegevuste tundmine, eelkõige tegevused, mis ohustavad vett, õhku, pinnast, maastikku, loomastikku ja taimestikku ning mürast või lõhnast põhjustatud keskkonnahäiringud; 5. tervisekaitse ning töötervishoiu ja tööohutuse nõuete tundmine, jäätmete töötlemisel toimuda võiva avarii või õnnetusjuhtumi korral rakendatavad meetmed ja vahendid; 6. digioskused arvutiprogrammjuhtimisega masinate ja seadmetega töötamiseks (nii jäätmete mehaaniliseks, termiliseks, keemiliseks kui ka bioloogiliseks töötamiseks kasutatavate masinate ja seadmete juhtimiseks, nt jäätmepressid, purustajad, pakkijad, hügienisaatorid, vaalusegajad, mikserid, sõelad, tööpingid jne); 7. erinevate jäätmeliikide materjalide hea tundmine ning efektiivne ja säästlik kasutamine; 8. spetsiifiliste materjalide ja nende tehnoloogiliste protsesside (ja/või keemiliste protsesside) tundmine ning rakendamine; 9. tootearenduse põhimõtete ning tootmisjuhtimise, sh tootmise tõhustamise põhimõtete tundmine; 10. erinevate seadme remondi ja hooldamise, tootmisliinide ja robotite seadistamise, keskkonnakaitse ja tööohutuse põhimõtete tundmine; 11. erinevate keskkonnasõbralike energiaallikate kasutamine; 12. hoonete/rajatiste demonteerimise/lammutamise kavandamisel oskus hinnata saadaolevate materjalide korduskasutuse/ringlussevõtu potentsiaali; 13. tõsta ehitustööliste pädevust lammutus- ja ehitustööde käigus tekkivate jäätmete korrektseks sorteerimiseks ja saastatuse ärahoidmiseks (tagamaks maksimaalne ressursside ringlussevõtt); 14. teadmised materjalide korduskasutuse võimalustest; 15. taaskasutuse praktilisuse mõistmine (kõigest ei saa kõike); 16. Füüsikalise-keemilise ringlussevõtu teadmised; 17. ringmajanduse põhimõtete õpetamine tuleb lisada koostisloendusse, alustades alusharidusest ja lõpetades kõrgharidusega, kus valdkondade ülesed innovatiivsed projektid peaksid kuuluma juba tasemeõppe kohustuslikku ossa (nt ehitiste elukaare uut tüüpi planeerimine, uued lammutustehnikad, jäätmete vähendamine tööstuses jm) 18. arendus- ja teadustegevuse soodustamine (uued viisid töötlemiseks); 19. teadusasutuste ja kõrgkoolide kaasamist ja panustamist ringmajanduse arendamisse on vaja riiklikult toetada; 	materjaliteadlased, biokeemikud, polümeeride teadlased jt; insenerid (keemia-, tootearendus- jt)
---	------------	---	---	--

	Jäätmekäitlus	Oskused	Võimalikud ametikohad	uued
	2. sh jäätmete staatuse lakkamine	1. jäätmete staatuse lakkamise kriteeriumite tundmine (üleminek jäätme staatusest toote staatusesse; 2. jäätmetest valmistatud toodete sertifitseerimise protsessi tundmine; 3. arendus-teadustegevuse soodustamine;		
	3. kõrvaldamine (ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutuseta, ohtlike jäätmete kõrvaldamine jt)	1. jäätmete prügilasse vastuvõtminel jäätmete prügilakõlblikkuse hindamise oskus; 2. orienteerumine keskkonnanõuetes prügila rajamisel, käitamisel ja sulgemisel, sh seirenõuded; 3. klientide nõustamisoskus roheliste lahenduste ja rohetehnoloogiate kasutamisel (ja selle leviku toetamine); 4. ohtlike jäätmete (OJ) ladestamine ja põletamine		

Olulisteks üldisteks oskusteks on

1. projektide juhtimise ja koostöö oskus,
2. „suure pildi“ nägemise võime,
3. analüütiline mõtlemine, loovus,
4. probleemide meetodilise lahendamise oskus,
5. pidevale protsesside, sh äriprotsesside parendamisele suunatud mõtlemine,
6. tootmise korraldamine, tootmiskulude juhtimine,

7. tootmises kasutatavate materjalide efektiivne ja säästlik kasutamine,
8. turu tundmine, turustamine,
9. suhtlemisoskus, meeskonna juhtimise oskus, läbirääkimiste oskus,
10. riskijuhtimine, kohanemisvõime, võõrkeelte valdamine,
11. tööohutuse tagamise oskus,
12. jäätmete (sh OJ) käitlemiseks vajalike keskkonnalubade taotlemine ja menetlemine;
13. valdkondlike IKT- lahenduste tundmine ja rakendamine;

lisaks

1. oskus orienteeruda erinevates keskkonnaalastes õigusaktides, normdokumentides ja regulatsioonides sh eksporditurgude õigusaktides, ja oskus nõuetele vastava aruandlusega toime tulla;
2. tööstuslike ökosüsteemide mõistmine.
3. keskkonnaökonomika teadmised ja oskused;
4. keskkonnanalüüsi meetodite tundmine ja analüüsimetoodikate arendamise oskus, keskkonna valdkonna andmebaaside ja infosüsteemide kasutamine ja arendamine (sh nt keskkonnainfo nn integreeritud töölaudade arendamine), andmeanalüüsioskused (sh suurandmete analüüs ja andmekaeve, ruumi- ja kaugseireandmete analüüsioskus), geoinfosüsteemide (GIS) tundmine, keskkonna modelleerimise tehnoloogiate kasutamine (sh matemaatiline modelleerimine ja keskkonnamõju prognoosimudelite koostamine, keskkonnaandmete integreeritud analüüs jne);
5. ringmajanduse kesksed tegevusalad eeldavad suurel määral varasemat töökogemust ning töökohapõhist õpet. Sellest tulenevalt on vajalik era- ja avaliku sektori koostöö edendamine kutsehariduse sidumiseks ettevõtlusega, praktikakohtade, õpilaborite jm arendamiseks;

6. LCA - keskkonnajuhtimisvahend toote ja teenuse täieliku keskkonnamõju hindamiseks kogu olelusringi (elukaare)vältel.

**LISA 7. HORIZONTAALSETE ROHEOSKUSTE KÜSITLUSE
TULEMUSED KUTSEKOOOLIDE ÕPPEKAVADES (LISATUD
ERALDI DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

**LISA 8. HORISONTAALSETE ROHEOSKUSTE KÜSITLUSE
TULEMUSED KÕRGKOOOLIDE ÕPPEKAVADES (LISATUD
ERALDI DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

**LISA 9. ERIALASPETSIIIFILISTE ROHEOSKUSTE
KÜSITLUSTE TULEMUSED TEKSTIILI
ÕPPEKAVARÜHMAS (LISATUD ERALDI DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

LISA 10. ROHEOSKUSTE ÕPPEKS VAJALIKE ÕPIVÄLJUNDITE SÕNASTAMINE TEKSTIILI, RÕIVASTE, JALATSITE VALMISTAMISE JA NAHA TÖÖTLEMISE ÕPPEKAVARÜHMAS

Tabel L10.1. Roheoskuste õppeks vajalikud õpiväljundid tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas. NB! Tabel vajab veel üle vaatamist.

Roheoskused	Õpiväljundid			
	EKR tase 4	EKR tase 5	EKR tase 6	EKR tase 7
ÜLDOSKUSED (HORISONTAALSED OSKUSED)				
Ressursside väärtustamine ning tõhus ja jätkusuutlik kasutamine	Mõistab ressursside väärtustamise ning tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise viise.	Ressursside väärtustamise ning tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise viise.	Ressursside väärtustamise ning tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise viise.	Ressursside väärtustamise ning tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise viise .
Ettevõtete läbipaistvus.- ESG-st lähtuv vastutustundlik ettevõtlus	On teadlik vastutustundlikust ettevõtlusest.	Mõistab vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid.	Analüüsib ja rakendab vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid.	Analüüsib, sünteesib ja hindab vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid
Jäätmekäitlus	On teadlik erinevatest võimalustest jäätmekäitluses; suudab eristada jäätmete liike ja sorteerib jäätmeid liigiti.	Mõistab jäätmekäitluse ning liigiti sorteerimise põhimõtteid ja regulatsioone Kasutab jäätmete liigiti sorteerimist.	Analüüsib ja rakendab jäätmekäitluse ja liigiti sorteerimise põhimõtteid ning regulatsioone. Suudab juhendada teisi.	Analüüsib, sünteesib ja hindab jäätmekäitluse ja liigiti sorteerimise põhimõtteid ning regulatsioone. Juhendab ja kontrollib?
ERIALASED ROHEOSKUSED				
Erinevad tekstiilijäätmete taaskasutuse võimalused.	Tunneb ära erinevaid tekstiilijäätmete taaskasutamise võimalusi.	Mõistab erinevaid tekstiilijäätmete taaskasutamise võimalusi.	Analüüsib ja rakendab erinevaid tekstiilijäätmete taaskasutamise võimalusi.	Analüüsib, sünteesib ja hindab erinevaid tekstiilijäätmete taaskasutamise võimalusi.
Ring- ja ökodisaini põhimõtete rakendamine TRJN-s	Teab ring- ja ökodisaini põhimõtteid TRJN-i kavandamise ja järgneva elutsükli vältel.	Mõistab ring- ja ökodisaini põhimõtteid TRJN-i kavandamise ja järgneva elutsükli vältel.	Analüüsib ja rakendab ring- ja ökodisaini põhimõtteid TRJN-i kavandamise ja järgneva elutsükli vältel.	Analüüsib, sünteesib, hindab ja eksperimenteerib ring- ja ökodisaini põhimõtteid TRJN-i kavandamise ja järgneva elutsükli vältel.
TRJN Tekstiilide jätkusuutlik ja keskkonnahoidlik hankimine	-	Tunneb ära ja mõistab TRJN-toodete jätkusuutlikku hankeprotsessi.	Analüüsib ja rakendab TRJN-toodete jätkusuutlikku hankeprotsessi.	Analüüsib, sünteesib ja hindab TRJN-toodete jätkusuutlikku hankeprotsessi.

Roheoskused	Õpiväljundid			
	EKR tase 4	EKR tase 5	EKR tase 6	EKR tase 7
Teadmised TRJN kohustuslike ja vabatahtlike märgistamise nõuetest	Mõistab ja jälgib TRJN toodete kohustuslike ja vabatahtlike märgistamise nõudeid.	Tunneb ära, mõistab ja rakendab TRJN toodete kohustuslike ja vabatahtlike märgistamise nõudeid.	Analüüsib ja rakendab TRJN toodete kohustuslike ja vabatahtlike märgistamise nõudeid.	Analüüsib, sünteesib ja hindab TRJN toodete kohustuslike ja vabatahtlike märgistamise nõudeid.
Toote keskkonnavaline teave kättesaadavus ja digitaalne tootepass	Mõistab ja jälgib toote märgistamise ja digitaalse tootepassiga seotud nõudeid.	Tunneb ära, mõistab ja rakendab toote märgistamise ja digitaalse tootepassiga seotud nõudeid.	Analüüsib ja rakendab toote märgistamise ja digitaalse tootepassiga seotud nõudeid.	Analüüsib, sünteesib ja hindab toote märgistamise ja digitaalse tootepassiga seotud nõudeid.
Teadmised kemikaalide kasutamise piirangust ja piirnormidest (sh probleemtooted)	On teadlik kemikaalide kasutamise piirangutest ja piirnormidest.	Teab ja määratleb kemikaalide kasutamise piiranguid ja piirnorme toote kaevandamisel, tootmisel ja hankimisel.	Analüüsib ja rakendab kemikaalide kasutamise piiranguid ja piirnorme toote kaevandamisel, tootmisel ja hankimisel.	Analüüsib, sünteesib ja hindab kemikaalide kasutamise piiranguid ja piirnorme toote kaevandamisel, tootmisel ja hankimisel.

**LISA 11. TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOOI ÕPPEKAVA
„KESTLIK TEKSTIILITEHNOLOOGIA“ (LISATUD ERALDI
DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

**LISA 12. TALLINNA TÖÖSTUSHARIDUSKESKUSE
ÕPPEKAVA „TEKSTIILTOODETE DISAIN JA
TEHNOLOOGIA“ (LISATUD ERALDI DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

**LISA 13. TALLINNA TÖÖSTUSHARIDUSKESKUSE
ÕPPEKAVA „TEKSTIILTOODETE DISAIN JA
TEHNOLOOGIA“ MOODULITE KIRJELDUSED (LISATUD
ERALDI DOKUMENDINA)**

ei ole avalik

LISA 14. ÕPETAJATE/ÕPPEJÕUDUDE KÜSITLUSE VORM (TEKSTIIL)

Õpetajate/õppejõudude küsitlus

Erialaspetsiifilised roheoskused tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas

Head õpetajad ja õppejõud!

Antud küsitlusega kaardistame õpetajate ja õppejõudude roheoskusi tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ja naha töötlemise õppekavarühmas. Küsitlus on üks osa Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel aastatel 2023–2026 elluviidavast roheoskuste (1) arendamise programmi (<https://www.harno.ee/roheoskuste-programm>) 8. konsortsiumi tegevustest. Programmi abil toetatakse ettevõtete rohepöördeks vajalike oskuste arendamist. Antud programmis on üheks oluliseks osaks ka erinevate roheoskuste integreerimine õppeainetesse.

Palun hinnake oma teadmisi erinevates erialaspetsiifiliste roheoskuste valdkondades. Teadmiste hindamisel kasutame järgmist skaalat: 1 – teadmised puuduvad; 2 – vähesed teadmised; 3 – rahuldavad teadmised; 4 – head teadmised; 5 – väga head teadmised; antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised. Aitäh, et vastasite küsitlusele!

(1) Roheoskused on teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis on vajalikud, et arendada ja toetada kestlikku ning ressursisäästlikku ühiskonda ning selles elamist. (CEDEFOP)

1. Õppeasutuse nimetus: ...
2. Ringmajanduse tähendus tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
 - 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
2. Toodete ja teenuste olulusringi hindamine ja süsiniku jalajälje arvutamine tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
 - 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
3. Jäätmehierarhia põhimõisted tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris (mõisted korduskasutus, taaskasutus, kõrvaldamine jm).
 - 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad

- 4 – head
 - 5 – väga head
 - teadmised ei ole minu erialases töös olulised
4. Öko- ja ringdisaini olemus.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
5. Öko- ja ringdisaini põhimõtete rakendamine tootearendusprotsessis tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
6. Kestlikud (tekstiil)materjalid tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
7. Teadmised erinevatest tekstiilmaterjalide ringlussevõtu võimalustest.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
8. Teadmised kemikaalide kasutamise piirangutest ja piirnormidest tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris (sh probleemtooted)
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
9. Tekstiilide kestlik hankeprotsess ja tarneahel
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
10. Teadmised tekstiili-, rõiva- ja nahasektoris kasutatavate materjalide ja toodete märgistamise nõuete kohta.

- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
11. Toote keskkonnaalane teave ja digitaalne tootepass.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
12. Kestlik ja efektiivne tootmine ja ESG põhimõtete rakendamine ettevõttes.
Erinevad kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimissüsteemid.
- 1 – puuduvad
 - 2 – vähesed
 - 3 – rahuldavad
 - 4 – head
 - 5 – väga head
 - antud teadmised ei ole minu erialases töös olulised
13. Milliste erialaste roheoskustega seotud koolitustel sooviksite osaleda (võite välja tuua erinevaid teemasid)?
- (Vaba teksti väli)*

**LISA 15. ÕPETAJATE/ÕPPEJÕUDUDE ROHEOSKUSTE
KÜSITLUSE TULEMUSED – TEKSTIIL (LISATUD ERALDI
DOKUMENDINA)**

ei ole avalik